

«Баланың денсаулығы біздің қолымызда»

Салауатты өмір салты дегеніміз не?

Ата-аналарға кеңес

Құрметті ата-аналар!

Естеріңізде болсын, баланың денсаулығы сіздердің қолдарыңызда. Бүгінгі таңда біз ересектер үшін өздерін де, балаларын да сауықтыруға қызығушылықты қалыптастыру және сақтау өте маңызды

Ата-аналар-алғашқы тәрбиешілер. Олар баланың жеке басының физикалық, моральдық және интеллектуалдық дамуының негізін қалауға міндетті. Көптеген ата-аналар өздерінің жаман әдеттеріне байланысты балаға салауатты өмір салтының оң мысалы бола алмайды және көбінесе баланы СӨС-ке қалай тарту керектігін жақсы түсінбейді. СӨС-ке қатысқан кезде ата-аналар не істей алады?

1. Ең алдымен, қоршаған ортаның емдік табиғи факторларын белсенді қолдану қажет: таза су, күн сәулесінің ультракүлгін сәулелері, таза ауа, өсімдіктердің фитонцидтік қасиеттері, өйткені табиғаттың табиғи күштері қоршаған ортаның таныс компоненттері болып табылады және организмнің тіршілік әрекеті үшін қажет.

2. Балаға тыныш, мейірімді психологиялық климат қажет. Баланың қатысуымен невроздың пайда болуына ықпал етеді немесе жүйке жүйесінің бұзылуын күшейтеді. Мұның бәрі балалар денесінің қорғаныс қабілетін айтарлықтай төмендетеді. Әрқашан жақсы көңіл-күйде болуға тырысыңыз. Есіңізде болсын: бізге күлімсіреу керек – ол бірден жеңілдейді, қабағын түйеді – көңілсіздігін жасырады.

Қабағын түйді-мазасыз көңіл-күймен бірге адреналин шығарыла бастады, ал біздің тітіркенуіміз балаға механикалық түрде ауысады.

Олар күледі – олар басқа гормонға-сенімді және көңілді көңіл-күйді қамтамасыз ететін эндорфинге көмектесті. Эмоционалды тұрақтылық және онымен

байланысты мінез-құлық тәрбиеленеді. Сонымен, көбірек күліп, бір-бірімізге қуаныш сыйлайық!

3. Ересектер балалар денесін зиянды әсерлерден қорғап қана қоймай, сонымен қатар дененің қорғанысын, оның жұмыс қабілеттілігін арттыруға ықпал ететін жағдайлар жасауы керек. Бұл жерде маңызды нәрсе дұрыс ұйымдастырылған күн режимі.

4. Толық тамақтану-диетаға А, В, С және Д дәрумендеріне, минералды тұздарға (кальций, фосфор, темір, магний, мыс), сондай-ақ ақуызға бай тағамдарды қосу. Балаларға арналған барлық тағамдарды дайындаған жөн. Көбінесе балалардың рационына сүзбе, қарақұмық және сұлы ботқасын қосыңыз. Тамақтану режимі де маңызды, яғни, тамақтану арасындағы белгілі бір аралықтар сәйкестігі.

5. Балаларда өз денесін сауықтыруға деген қызығушылықты қалыптастыру маңызды. Бала адам денесінің құрылымы туралы неғұрлым ерте түсінсе, шынығу, қозғалыс, дұрыс тамақтану, ұйқының маңыздылығы туралы біледі, соғұрлым ол салауатты өмір салтына ертерек қосылады. Баланы мәжбүрлеуге болмайды, оны тек өз үлгісімен тәрбиелеу керек. «Зиян келтірмеу» қағидаты баланы тәрбиелеу мен дамытудың негізі болуы керек.

Ата-аналардың баланы ерте жастан бастап «вундеркинд» өсіру мақсатында оқытуға деген ұмтылысы жойқын екенін еске салу керек. «Ерте оқыту» мыналарға әкеледі: шамадан тыс жүктеме денсаулыққа теріс әсер етеді, невроздар мен оқуға деген қызығушылықтың төмендеуіне әкеледі. Мектепке дейінгі балалық шақта, бала дамып келе жатқанда психика, жетекші қызмет түрі-ойын. Ойынсыз балалар қорқыныш, летаргия және пассивтілік сезімін қалыптастырады. Ойын-адамның жетекші қажеттілігі. Тіпті ересектер үшін бұл маңызды.

6. Денсаулықты нығайту және салмақты қалыпқа келтіру үшін жаяу және жүгіру тиімді. Олар айқын жаттығу әсеріне ие және дененің шынығуына ықпал етеді.

Шынығу дегеніміз не? Бұл организмнің қоршаған ортаның бірқатар факторларының қолайсыз әсеріне төзімділігін арттыру, сол факторлардың денесіне аз мөлшерде жүйелі түрде қысқа мерзімді әсер ету. Шынығу нәтижесінде дене қоршаған ортаның өзгертін жағдайларына бейімделеді. Шынықтырудың мәні-уақыт өте келе арнайы процедуралар арқылы баланың салқындатуға төзімділігін арттыру. Шынығу кезінде организмде интерферон өндірісін және басқа қорғаныс факторларын арттыру арқылы иммунитеттің жоғарылауы бір мезгілде жүреді. Сондықтан шынығу жалпы отбасылық бизнеске айналса жақсы болар еді. Белгілі дәрігер және педагог Ефим Аронович Аркин атап өткендей, әлсіреген бала үшін сау балаға қарағанда шынығу маңызды. Бірге дәстүрлі қатайту әдістері (ауа ванналары, су аяқ ванналары, шаю) кеңінен қолданылады және дәстүрлі емес:

Қарама-қарсы ауаны шынығу (жылы бөлмеден балалар салқын бөлмеге ауысады);

Жалаң аяқ жүру. Бұл жағдайда аяқтың доғалары мен байламдары нығайтылады, жалпатабандылықтың алдын-алу да жүреді. Жазда балаларға ыстық асфальт пен құмда, таяз жерлерде жалаң аяқ жүруге мүмкіндік беру.

Қиыршық тастар мен конустар. Олар күшті тітіркендіргіш ретінде әрекет етеді. Керісінше, жұмсақ шөп, жылы құм, жабық кілем тыныштандырады. Кезінде жалаң аяқпен жүру барлық дерлік бұлшықеттердің белсенділігінің қарқындылығын арттырады, бүкіл денеде қан айналымы ынталандырылады, ақыл-ой белсенділігі жақсарады.

Контрастты душ-үйде шынығудың ең тиімді әдісі. Қысқа шынығудан кейін бала төменге түседі душ 30-40 секунд ішінде 36-38 градус сумен құйылады, содан кейін судың температурасы 2-3 градусқа төмендейді, ал құю ұзақтығы 20-25 секундқа дейін қысқарады. Процедура екі рет қайталанады. 1-1,5 арқылы апта су температурасының айырмашылығы 4-5 градусқа дейін артады. 2-3 ай ішінде температура 19-20 градусқа дейін жеткізіледі.

Салқын сумен шаю, оның температурасын төмендету-мұрын-жұтқыншақ ауруының алдын алу әдісі. Шаю ол судың 36-37 градус температурасында басталады, әр 2-3 күн сайын 1 градусқа төмендейді және бөлме температурасына дейін жеткізіледі. Есте сақтау керек, 2-3 аптаға созылатын үзіліс дененің суық факторларға төзімділігін төмендетеді, сондықтан өте жоғары қажет емес. Баланың жеке ерекшеліктерін, оның жасын, шынығу процедураларына сезімталдығын ескермеуге болмайды.

Баланың денесінің қорғанысын арттыру үшін витаминдерді қабылдау ұсынылады. «Дәрумен» сөзі латынның «вита» - «өмір» сөзінен шыққан. Дәрумендер метаболизмге қатысады және жеке заттарды реттейді. Дәрумендермен қанықтылықтың белгілі бір деңгейіне жету үшін дәрі-дәрмектерді қолдану қажет, дәрумендер кешендерін оңтайлы арақатынаста, әсіресе қыста - көктемде қамтиды. Айтпақшы, 1-2 драже мультивитаминді қолдану тұмау және ЖРВИ эпидемиясы кезіндегі күн балалардың аурушандығын кемінде 2 есе төмендетеді

8. Баланың денсаулығына ата-ананың зиянды бейімділігі әсер етеді.

Жасыратыны жоқ, темекі шегетін әкелер мен аналардың балалары темекі шекпейтін балаларға қарағанда бронхопультмональды аурумен жиі ауырады.

9. Баланың денсаулығына ауыр зардаптар жарақаттар мен жазатайым оқиғаларға әкеледі. Сондықтан ата-аналар керек:

- баланың іс-әрекетін үнемі бақылап отыру және қай жерде қауіпті екенін айту;
- арнайы орындарда зергерлік бұйымдарды, косметикалық керек-жарақтарды, дәрі-дәрмектерді, ыстық табаларды, химиялық заттар мен жуғыш заттарды сақтау;
- балкондар мен терезелерді жабу;
- баланың аузына тиындар, түймелер алуға, саусақтарын соруға тыйым салу.

Күн режимінің мәні, шынығу.

(әңгіме)

Балалардың денсаулығы мен физикалық дамуы үшін күн тәртібі үлкен маңызға ие. Тамақтану, ұйықтау, серуендеу, ойын және іс-әрекеттің тұрақты уақыты – бастапқы қалып. Павлов сыртқы стереотип деп атаған нәрсе-баланы дұрыс тәрбиелеудің міндетті шарты.

Күн режимі-бұл ояну мен ұйқының ауысуын, сондай-ақ әр түрлі іс-әрекеттерді ұтымды ұйымдастыруды көздейтін тәулік бойы өмір сүрудің нақты тәртібі. Баланың жас ерекшеліктеріне сәйкес келетін дұрыс режим денсаулықты нығайтады, өнімділікті қамтамасыз етеді, әртүрлі әрекеттерді сәтті жүзеге асырады, шамадан тыс жұмыс істеуден қорғайды.

Қызметтің сипаты мен ұзақтығын анықтайтын физиологиялық негіз-бұл ми қыртысының жасушаларының жұмыс қабілеттілігінің деңгейі, сондықтан орталық жүйке жүйесінің жұмыс қабілеттілігінің шегінен аспау, сонымен қатар оның жұмыс істегеннен кейін толық функционалды қалпына келуін қамтамасыз ету өте маңызды. Дененің морфофункционалды жетілу дәрежесі күн режимінің мазмұнын және оның негізгі элементтерінің ұзақтығын анықтайды, олардың арасында мыналар ерекшеленеді:

- ұйқы;
- ашық ауада болу (серуендеу);
- тәрбие және ұйымдастырылған іс-әрекет;
- ойын қызметі және өз таңдауы бойынша ұйымдастырылған іс-әрекет (көркем әдебиет музыкамен, сурет салумен және басқа да шығармашылық қызметпен айналысу, спорт) ;
- өз-өзіне қызмет көрсету, отбасына көмектесу;
- тамақтану;
- жеке гигиена.

Ұйқы дененің барлық жүйелерінің толық функционалды қалпына келуін қамтамасыз етеді. Әр түрлі жастағы балалардың ұйқысының физиологиялық қажеттілігі олардың жүйке жүйесінің ерекшеліктеріне және денсаулық жағдайына байланысты. Мектепке дейінгі кезеңде баланың мектепке дейінгі білім беру мекемесіне, қысқа мерзімді болу тобына барғанына немесе бармағанына қарамастан, түнгі және күндізгі ұйқы міндетті болып табылады. Толық түнгі ұйқы мектеп жасына дейінгі балалар үшін де, мектеп оқушылары үшін де маңызды.

5 жасқа дейінгі бала күніне 12,5–12 сағат, 5-6 жаста – 11,5–12 сағат ұйықтауы керек (оның ішінде түнде шамамен 10-11 сағат, күндіз 1,5–2,5 сағат). Түнгі ұйқы үшін сағат 9-9-дан 30 минутқа дейін таңғы 7-7-ден 30 минутқа дейін уақыт бөлінеді. Мектеп жасына дейінгі балалар күндіз бір рет ұйықтайды. Олар 15-15 сағат 30 минутта оянатандай етіп орналастырылады. Күндізгі ұйқыны кейінірек ұйымдастыру мүмкін емес-бұл сөзсіз кейінірек түнгі ұйқыға себеп болады. Түстен кейін алты сағаттық ояту-бұл баланың демалу қажеттілігін сезіну үшін жеткілікті ойнайтын уақыт аралығы.

Ашық ауада болу (серуендеу) - бұл қанның оттегімен қанықтырылуының жоғарылауына, ультракүлгін сәулелердің жетіспеушілігін толтыруға байланысты демалудың ең тиімді түрі, бұл дененің қатаюын және қозғалыс белсенділігінің

жоғарылауын қамтамасыз етеді. Мектеп жасына дейінгі балалар үшін серуендеу әсіресе маңызды: қыста кем дегенде 4-4,5 сағат, ал жазда мүмкіндігінше күні бойы. Серуендеу -15 °С-тан төмен ауа температурасында және 4 жасқа дейінгі балалар үшін желдің жылдамдығы 15 м/с-тан жоғары, ал ауа температурасы -20 °С-тан төмен 5-7 жастағы балалар үшін желдің жылдамдығы 15 м/с-тан жоғары (орта жолақ үшін) жүргізілмейді.

Балаңызды қалай мықты және сау етіп өсіруге болады?

Оны әлемнің барлық ауруларынан қалай қорғауға болады?

Бұл сұрақтар әр ананы және әр әкені алаңдатады. Бір жауап: иммунитетті арттыру, табиғи қорғаныс механизмдерін жақсарту. Балалар денесінің қорғаныс механизмдері толық қалыптаспаған. Оларды жаттықтырудың жалғыз және тиімді әдісі-мектеп жасына дейінгі балаларды қатайту. Максималды нәтижеге жету үшін Сіз ерте жастан бастауыңыз керек.

Шынығу дегеніміз не?

Бұл дененің суық әсерге бейімделуі. Бұл анықтама тұжырымдаманың барлық мәнін ашпайды. Мектеп жасына дейінгі балаларды шынықтыру – бұл күн тәртібіндегі белгілі бір процедуралар жүйесі. Ата-аналардың баласына салатын салауатты өмір салты. Бұл белсенді әрекет, дененің қорғаныс механизмдерін жаттықтыру үшін әдейі суық әсер ету. Бұл жағдайда суық әсерлерге ғана емес, басқа әсерлерге де төзімділік артады.

Мақсат бұл емес-бұл баланың денсаулығын нығайту және сақтау құралы.

Шынығудың негізгі принциптері оң нәтижеге қол жеткізу үшін келесі схемаларды сақтау қажет:

- * процедуралардың жүйелілігі (бір уақытта күнделікті іс-әрекеттер);
- * процедуралардың кезеңділігі (шынығудың әлсіз түрлерінен күштілеріне кезең-кезеңімен өту);
- * жалпы процедураларды жергілікті процедуралармен ауыстыру (тек кеудеге суық сумен ысқылау арқылы қажетті әсерге қол жеткізу мүмкін емес);
- * табиғат ұсынатын барлық нәрсені (жер, ауа, күн, қар, су) шынығу үшін пайдалану;
- * процедуралардың кешенділігі (бұл тек су құю ғана емес, сонымен қатар таза ауада серуендеу, шаңғы тебу, жүзу, жүгіру, монша);
- * процедуралар балада тек жағымды эмоциялар тудыруы керек.
- * баланы ауа-райына сәйкес киіндіру, әсіресе суық күндерде-өзінен сәл жылы (Қымбатты ата-аналар, балаларды ораудың қажеті жоқ; «сәл жылы» екі блузкадан артық емес);
- * баланы жақсы желдетілетін бөлмеде ұйықтату (жақсырақ тек трусикада);
- * ұйықтайтын бөлмедегі түнгі температура күндізгі температурадан екі-үш градусқа төмен болуы керек;
- * ұйқыдан кейін бет пен мойындарды салқын сумен шайыңыз;
- * баламен күнделікті далада серуендеу (ауа-райына қарамастан);
- * үйде бала жеңіл киімде болуы керек;
- * егер нәресте ауырса, ол аурудан толық айығуы керек.

Үйде балаларды шынықтыру

Кез-келген шынықтыру процедураларын жүргізе отырып, сіз баланың жағдайына назар аударуыңыз керек. Егер бала суықтан тоңса, Сіз бұл суықтан асып кеткеніңіз анық. Әр бала әр түрлі, сондықтан шынығу процедураларын жүргізу және температураны таңдау кезінде сіз өзіңіздің балаңызға назар аударуыңыз керек. Балаларды қатайтудың арнайы әдістері бар.

Оларға ауа ванналары мен су процедуралары жатады: аяқты жуу, қарама-қарсы жуу, сүрту және ашық су айдындарында шомылу.

Жалаң аяқ жүру, баланы кеңейтілген жуу, пәтерді желдету — бұл күнделікті өмірде шынығу. Бұл өте ыңғайлы, өйткені мұндай шынығу үшін ерекше жағдайлар қажет емес. Бұл барлық балаларға көрсетіледі, бірақ жеке тәсіл қажет. Режимді таңдап, баланың денсаулық жағдайын және оның физикалық даму деңгейін ескеру қажет. Шынығу принциптерін сақтаңыз: жүйелілік және біртіндеп. Процедуралардың басында бала оң эмоционалды көңіл-күй қалыптастыруы керек. Егер бала шынығу процедураларын ұнатпаса, оларды тәжірибеге күштеп енгізу мүмкін емес.

Ауа ванналарын қалай қабылдауға болады?

Кішкентай балалардың күнделікті шынығуын ауа ванналарынан бастау керек. Біріншіден, бұл гигиеналық процедура, екіншіден, шынығу. Бастау үшін балаға ыңғайлы температураны таңдап, оны біртіндеп ақылға қонымды шегіне дейін төмендетіңіз. +17 және + 26 жоғары температурада шынығу шараларын жүргізуге болмайды. Жоғары температура баланың қызып кетуіне, ал төмен температура суыққа әкелуі мүмкін.

Бала жай ғана суық бөлмеде тұрмауы керек-бұл шынығу емес, сондықтан баланы суық тию оңай. Бала жаттығу жасағанда- шынығу жақсы жұмыс істейді. Сондықтан ауа ванналарын таңертеңгі жаттығулармен біріктіру жақсы, бұл барлық балалар үшін өте қажет. Бөлмені желдетіңіз, ал баланы трусикамен, футболкамен және шұлықпен айналысуға қалдырған дұрыс. Бала салқын бөлмеде жаттығуға дағдыланған кезде, шұлық киюге және жалаң аяқ жүруге болмайды.

Бетін қалай жууға болады?

Шыныққаннан кейін біз баланы алдымен жылы сумен жуындырамыз, ал үйреніп қалған кезде суды салқындатамыз. Шынығу үшін жақсы кеңейтілген жуыну-қолдар мен бет қана емес, сонымен қатар қолдар шынтаққа, мойынға және кеуде мен мойынның жоғарғы бөлігіне дейін.

Қалай ұйықтауға болады?

Бала ұйықтап жатқанда, күндіз де, түнде де шынықтыруға болады. Ұйқы кезінде шынығуға қолайлы температура баланы ояу болатын әдеттегі температурадан 2-3 градусқа төмен. Дәл осындай температура ауа ванналарын қабылдауға жарайды. Ұйықтар алдында біз бөлмені желдетеміз немесе сыртта суық болмаса, терезені ашық қалдырамыз. Қарсы желдер жоқ екеніне көз жеткіземіз.

3 жасқа дейінгі балалар үшін ұйқы кезінде температура 21-23 градус, ал үлкен балалар үшін — 20-21 градус, ал 5-7 жастан бастап — 19-21 градус.

Қалай киіну керек?

Баланың үйде не киетіні де үлкен маңызға ие. Пәтерде 23 градустан жоғары температурада зығыр маталар мен жұқа мақта киімдері жеткілікті, 18-22 градуста — ұзын жеңді тығыз мақтадан колготки мен блузка киюге болады. Егер

ол салқындаса және пәтердегі температура 16-17 градусқа дейін төмендесе, онда сіз жылы блузка, колготки және жылы тәпішке киюге болады.

Қалай жүру керек?

Кейбір балалар жалаң аяқ жүруді жақсы көреді. Бірақ кішкентай балаларға ұзақ уақыт жалаң аяқ жүру зиянды: өйткені оларда әлі де доға пайда болады. Қатты қолдаудың арқасында бұрыннан бар бұзылулар нашарлауы немесе жалпақтабандылық дамуы мүмкін.

Балаңызға жалаңаш аяқтармен жүгіруге рұқсат етіңіз, мысалы, жаттығу кезінде. Немесе еденде қалың кілем болса, кішкентайға оның үстінен жалаң аяқ жүруге рұқсат етіңіз.

Есіңізде болсын, қымбатты ата-аналар! Ауыз бен мұрынды шарфпен байламау мүмкін емес. Баланы мұрнымен дем алуға мәжбүрлеу керек.

Баланың денесінің қозғалыс қажеттілігі

Біз, ересектер, балалар мазасыз болған кезде, біз пәтерді айналып өтіп, ауланы айналып өтіп бара жатқандай сезінеміз және біз оларды үйге апара аламыз. Бұл бізге еркелік, біздің талаптарымызға бағынбау сияқты көрінеді. Солай ма?

Баланың еркелігін оның қозғалысқа деген биологиялық қажеттілігін қанағаттандырумен шатастырмау керек, ал мұндай қажеттілік бар. Балаңыздың мінез-құлқына мұқият қараңыз. Егер оның қозғалысы 2-3 сағат ішінде шектелсе, онда болашақта ол ұтқырлықтың жоғарылауымен "өтеуге" тырысады.

Күні бойы бала көптеген түрлі қозғалыстар жасайды. Олардың қосындысы қозғалыс белсенділігі деп аталады. Қозғалыс белсенділігінің тәуліктік мөлшері дененің қозғалысқа деген биологиялық қажеттілігін толығымен қанағаттандыруы керек. Ата – аналардың міндеті-балалардың оңтайлы қозғалыс белсенділігі үшін қажетті жағдайлар жасау.

Неліктен бұл маңызды?

Шындығында, қозғалыстардың болмауы әсіресе баланың өсіп келе жатқан ағзасына, оның жүрек-қан тамырлары мен тыныс алу жүйесінің күйіне, көптеген органдардың дамуы мен қызметіне теріс әсер етеді. Отырықшы өмір салты тіпті дәрігерлер гипокинезия деп атайтын ауруды тудыруы мүмкін. Бұл аурумен метаболизм, тірек-қимыл аппараты мен вегетативті жүйке жүйесінің қызметі бұзылады, физикалық өнімділік күрт төмендейді.

Сіздің балаңыз бес-алты жаста, бір жылдан кейін ол мектепке барады. Мектептегі сабақтар, оқу жүктемелері, партада ұзақ уақыт отыру қажеттілігі оның қозғалыс белсенділігінің шектелуіне әкелуі мүмкін. Әрине, сұрақ туындайды-гипокинезиядан қалай аулақ болуға болады, баланың отбасында дене тәрбиесін қалай ұйымдастыруға болады?

Таңертең-сағат емес-минуттар гимнастикаға берілуі керек. Бұл физикалық жаттығуларды күні бойы сергектік деп атайтыны бекер емес. Жаттығулар қарапайым және әртүрлі. Шамамен екі апта сайын жаттығулар жиынтығын өзгерту ұсынылады.

Жаттығуды бастамас бұрын терезені ашуды ұмытпаңыз. Бала футболка мен іш киіммен айналысуы керек. Таза ауа, қозғалыстар, содан кейін жуыну – және летаргия, ұйқышылдық, бұрынғыдай емес.

Демалыс күндері және әсіресе демалыс кезінде. Бала сізбен бірге болған кезде, егер ол қыс болса, онымен коньки тебуге немесе шаңғымен сырғанауға уақыт табу керек; жазда доп ойнау, велосипедпен жүру, орманға бару және т.б. бұл бірлескен сағаттар баланың денсаулығы үшін ғана емес, сіздің денсаулығыңыз үшін де пайдалы. Бұл мүмкіндікті жіберіп алмаңыз!

Егер бала балабақшаға бармаса, дене тәрбиесіне көбірек көңіл бөлу керек. Бала күн сайын мүмкіндігінше ауада, қозғалыста болуы керек. Күнделікті таңертеңгі гимнастика туралы айтылғандардың бәрі. Қимылды ойындар - бұл күн режимінің міндетті элементі. Бала секіріп, жүгіре алуы керек. Мұндай стихиялық белсенділік қозғалыстың жетіспеушілігін толтырады, моторлық аштықты "қанықтырады". Бұған кедергі жасамаңыз. Үйдегі "стадионды" жабдықтау

әрдайым мүмкін емес, бірақ арқан, доп, гимнастикалық таяқ – шана, коньки, шаңғы сияқты барлығы қол жетімді болу керек, оларды сатып алыңыз.

Соңғы жылдары кейбір ата-аналар балаларын мәнерлеп сырғанау, көркем гимнастика, жүзу сияқты спорт түрлерімен айналысуға ерте тартуға тырысады. Бұл пайдалы ма? Сіз нақты жауап бере алмайсыз. Тұрақты жаттығулар және онымен байланысты физикалық жаттығулар. Егер олар мектеп жасына дейінгі балаға қабілетсіз болса, олар зиянды болады. Жеті жастан бастап мұндай сабақтарды мұқият медициналық тексеруден өткен кейбір балалар ғана бастай алады.

Ғалымдар 5-7 жастағы бала 13-17 Мың қадам жасауы керек, 2,5 – 3,5 сағат қозғалыста болуы керек деп анықтады. Бұл сан тек серуендеуді ғана емес, жүгіруді де, секіруді де қамтиды. Және басқа қозғалыс түрлері.

Егер сіздің балаңыз балабақшаға барса, бірақ онда дене шынықтыру сабақтары балалардың жасын ескере отырып жасалған белгілі бір бағдарлама бойынша өткізіледі. Бағдарлама көлемі мен күрделілігі бойынша біртіндеп артатын жаттығуларды, ашық ойындарды және т.б. қамтиды. бұл сабақтар балабақшадағы күн тәртібінің ажырамас бөлігі болып табылады. Бірақ олар жеткіліксіз. Кешке біз баланы бақшадан алып шыққан кезде, онымен кем дегенде бір сағат жаяу жүру мүмкіндігін табыңыз. Серуендеу – бұл сіздің қарым-қатынас уақытыңыз, ал оған жұмсалған 20-30 минут сізді еңбек күнінен кейін сергектікке қайтарады, денсаулық үшін де, көңіл-күй үшін де "босқа кетпейді".

Дұрыс тамақтану құпиялары

Баланың денсаулығының маңызды факторларының бірі-ұтымды тамақтануды ұйымдастыру және оны білім беру процесінде көрсету.

Дұрыс тамақтану-бұл ұзақ және жемісті өмірдің негізі, денсаулық, сергектік КЕПІЛІ, әртүрлі аурулардың пайда болуының кепілі. Сондықтан балабақшаның жұмысы тұрғысынан дұрыс тамақтану мәселесі маңызды орындардың бірін алады. Балабақшада тамақтану топтық бөлмелерде ұйымдастырылған. Тағам дайындаудың бүкіл циклі ас блогында жүреді. Ас блогы 100% кадрлармен жабдықталған. Ас блогының үй-жайы бірінші қабатта орналастырылады, жеке шығу жолы бар. Тамақ өнімдерін тасымалдау жеткізушілердің арнайы автокөлігімен жүзеге асырылады. Он күндік перспективалық мәзір бар. Мәзірді құрастыру кезінде ақуыздар, майлар, көмірсулар бойынша тамақтанудың тепе-теңдігін қамтамасыз ететін әзірленген тағамдар шкафы қолданылады. Дайын тағамды медицина қызметкері сынаманы алып тастағаннан кейін және дайын тағамдарды бағалау нәтижелерінің журналына тиісті жазбадан кейін ғана береді. Тамақтануды ұйымдастыру үнемі әкімшіліктің бақылауында болады.

Балабақшада 3 рет тамақтану ұйымдастырылған. Мәзірде күн сайын сүт, май және өсімдік майы, қант, нан, ет үшін күнделікті мөлшер бар. Ақуызға бай тағамдар (балық, ет) күннің бірінші жартысындағы мәзірге қосылады. Түстен кейін балаларға сүт және көкөніс тағамдары ұсынылады. Сиыр етінен басқа

екінші тағамдарды дайындау үшін қосымша өнімдер де қолданылады (суфле, котлет, биточка, гуляш түріндегі бауыр). Күн сайын мәзірде жаңа піскен, қайнатылған және бұқтырылған көкөністер бар. Балалар үнемі түскі асқа ашытылған сүт өнімдерін алады. Мектепке дейінгі білім беру мекемесінде шешілетін негізгі міндеттердің бірі-әр баланың өмірі мен денсаулығын қорғауға конституциялық құқығын қамтамасыз ету.

Балалардың денсаулығын ұтымды тамақтанусыз қамтамасыз ету мүмкін емес, бұл олардың үйлесімді өсуінің, физикалық және жүйке-психикалық дамуының, инфекциялардың әсеріне төзімділіктің және қоршаған ортаның басқа да қолайсыз факторларының қажетті шарты болып табылады. Сонымен қатар, дұрыс ұйымдастырылған тамақтану балаларда мәдени-гигиеналық дағдыларды, пайдалы әдеттерді, ұтымды тамақтану мінез-құлқын қалыптастырады, тамақтану мәдениетінің негізін қалады.

Мектепке дейінгі мекеме диетасына барлық негізгі азық – түлік топтары кіреді-ет, балық, сүт және сүт өнімдері, жұмыртқа, тағамдық майлар, көкөністер мен жемістер, қант, кондитерлік өнімдер, нан, жарма және т.б., сондай-ақ балаларды тамақтандыруға арналған өнеркәсіптік жартылай фабрикаттар. Балалардың жасына байланысты сапалық және сандық құрамы бойынша балалардың диетасы 1,5 жастан 3 жасқа дейінгі және 4 жастан 6 жасқа дейінгі балалар топтары үшін бөлек қалыптастырылады.

Мектепке дейінгі білім беру мекемесінде тамақтануды ұйымдастырудың негізгі принциптері:

- Диетаның энергетикалық құндылығының баланың энергия шығындарына сәйкестігі.
- Барлық маңызды және маңызды қоректік заттардың диетасындағы тепе-теңдік.
- Диетаның тепе-теңдігін қамтамасыз ететін тағамдар мен тағамдардың максималды әртүрлілігі.
- Тағамдардың бастапқы тағамдық құндылығын, сондай-ақ тағамдардың жоғары дәмін сақтауға бағытталған өнімдерді дұрыс технологиялық және аспаздық өңдеу.
- Оңтайлы тамақтану режимі, балалардың тамақтану мәдениетін қалыптастыратын орта.

Ас блогының нақты тамақтануы мен санитарлық-гигиеналық жағдайын бақылауды мектепке дейінгі білім беру мекемесінің медицина қызметкерлері жүзеге асырады. Мектепке дейінгі мекеменің жалпы санитарлық-гигиеналық жағдайы Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау талаптарына сәйкес келеді: ауыз су, жарық және ауа режимдері нормаларға сәйкес келеді.

Балабақшаның ас блогы барлық қажетті техникалық жабдықтармен жабдықталған. Ас блогының қызметкерлері аттестатталады және санитарлық-гигиеналық оқытудан уақтылы өтеді.

Үйде балаларды қалай тамақтандыру керек?

Мектеп жасына дейінгі балалардың көпшілігі балабақшаға барады, онда олар күніне үш рет жасына сәйкес тамақтануды алады. Мұндай "ұйымдасқан" баланың үйдегі диетасы балабақшаның диетасын алмастырмай, толықтыруы керек. Осы мақсатта әр топта тәрбиешілер күнделікті мәзірді іліп қояды, осылайша ата-аналар онымен таныса алады. Сондықтан, сіз балаңызды үйге

апарған кезде, оны міндетті түрде оқып шығыңыз және балаңызға күндіз үйде ала алмайтын тағамдар мен тағамдарды беруге тырысыңыз. Демалыс және мереке күндері балалар мекемесінің медицина қызметкерінің ұсыныстарын қолдана отырып, балабақша мәзірін ұстануға тырысыңыз. Таңертең балаңызды балабақшаға жібермес бұрын, оны тамақтандырмаңыз, өйткені ол топта таңғы ас ішпейді. Егер сіз оны өте ерте алуыңыз керек болса, айран ішіңіз немесе алма беріңіз. Көптеген отбасыларда не болады? Таңертең анасы жұмысқа асығып, баланы күштеп тамақтандыра бастайды. Бала қобалжиды, осыған байланысты ас қорыту ферменттері ыдырамайды, өт қабының спазмы пайда болады және тағамды қорыту үшін өт бөлінбейді. Анасы оның тәбеті нашар деп санайды, бірақ сіз оны үйде аш қалдырмайсыз! Ал күштеп тамақтандыруға болмайды!

«Отбасындағы және МДҰ 1-2 жастағы балалардың қауіпсіздігі»

Қауіпсіз мінез-құлықтың негізгі ережелері.

Мектеп жасына дейінгі баланың қауіпсіздігін қалай тиімді қамтамасыз етуге болады?

Кеңес

Балаларға ата-аналар көшелер мен жолдардағы мінез-құлықтың үлгісі болып табылады. Егер мектеп жасына дейінгі баланың ерекше беделін пайдаланатын ең жақын адамдар жол ережелерін сақтамаса, ешқандай оқыту тиімді болмайды. Ата-аналардың ережелерді бұзуы балаларға еліктей отырып, жолда өмірге және денсаулыққа қауіпті мінез-құлықты қалыптастырады, бұл кейіннен орны толмас қиындықтарға әкелуі мүмкін. Сондықтан ата-аналарды ең алдымен балаларының

қауіпсіздігі үшін жауап беретініне сендіру керек және ең қарапайым нәрсе-жақсы үлгі болу.

Жүріс бөлігіндегі қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелері

Статистикаға сәйкес, апаттан зардап шеккен әрбір бесінші бала кейіннен психоневрологиялық диспансердің пациентіне айналады, өйткені бірінші кезекте апаттар кезінде баланың дамуына жауап беретін ми жарақат алады.

Жол-көлік оқиғаларын талдау көрсеткендей, жол трагедияларының басты себебі - балалардың көшелер мен жолдарда қауіпсіз жүріс-тұрыс дағдыларының болмауы және байқау қабілеті: өз жолын тексеру, көлікті байқау, оның жылдамдығы мен қозғалыс бағытын бағалау, тұрған көлік пен басқа заттардың (бұталар, қоршаулар, қар құрсаулары) салдарынан жоғары жылдамдықпен қозғалатын көліктің пайда болу мүмкіндігін болжау, дүңгіршектер және т.б.), жолдың көрінісін жабады.

Баламен балабақшаға бару және қайту-оған білім беріп қана қоймай, сонымен қатар оның көшеде қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын қалыптастырудың тамаша тәсілі. Өкінішке орай, көптеген адамдар балаларды қаланың жолдары мен көшелерінде өзін дұрыс ұстауға үйрету керек деген жаңсақ түсінікке ие, олар бірінші сыныпқа барған кезде 5-6 жас аралығында болуы керек. Алайда, балада әдеттердің барлық спектрі бар, бейсаналық және тәуелсіз, ерте балалық шақтан бастап пайда болады, ал кейбіреулері үйде және оның жанында тұруға жарамды, жол бойында өлімге әкеледі. Сондықтан көшеде баламен бірге жүру кезінде, 1,5 — 2 жастан бастап, оған "көлік" әдеттерінің жиынтығын қалыптастыру қажет. Ол үшін ата-аналар келесі міндетті талаптарды сақтай отырып, баланы көшеде мүмкіндігінше жиі алып жүруі керек:

бала көшеде баяу жүруге дағдылануы үшін үйден алдын-ала шығыңыз;

◆ жолдан өтпес бұрын міндетті түрде тоқтаңыз; жолды асықпай өлшенген қадаммен кесіп өтіңіз, көбінесе балалар "өз" қадамымен жүретін және жақын жерде жүгіретін ата-аналарға ілесе алмайды; баланың өз қарқынымен жүруін қадағалаңыз;

◆ балаларды жолдан тек жаяу жүргіншілер өткелдері мен қиылыстарында өтуге үйретіңіз;

◆ тұрақты көлікке және шолуды жабатын басқа заттарға байланысты ешқашан жолға шықпаңыз: аялдамада тұрған көлікті артқы жағынан да, алдыңғы жағынан да айналып өту мүмкін емес; одан ең жақын қиылысқа немесе жаяу жүргіншілер өткеліне дейін алыстап, тек сол жерден өту керек;

◆ трамвайды, троллейбусты, қарама-қарсы жақта тұрған автобусты көргеннен кейін асықпаңыз немесе жүгірмеңіз; баланы осылай жасауға үйретіңіз, бұл қауіпті екенін түсіндіріңіз және келесі көлікті күткен дұрыс;

◆ жолға шыққанда, баламен сырттан сөйлесуді тоқтатыңыз; ол көшу кезінде алаңдатудың қажеті жоқ, бірақ барлық назарды тек жол жағдайына аудару керек деп үйренуі керек (ересек адам жол жағдайын бақылау үшін балаға жүгінетін бірнеше сөз тіркестері үшін ерекшелік жасалады);

- ◆ көшені қатаң тік бұрышпен кесіп өтіңіз: бұл автомобильдердің қозғалысын жақсы басқаруға және жолдан тезірек шығуға мүмкіндік береді;
- ◆ бағдаршам бар жерде жүріс бөлігін тек жасыл сигналға ауыстырыңыз, өткелдің қауіпсіздігіне көз жеткізіңіз; бала қызыл және сары шамдардың жолдан өтпейтініне үйренуі керек, тіпті автомобильдер болмаса да;
- ◆ қоғамдық көліктерден өту және аялдамаларда баланың қолын мықтап ұстаңыз, өйткені ол кенеттен жолға шығып кетуі мүмкін;
- ◆ автобустан, троллейбустан, трамвайдан, көліктен алдымен, балалардың алдынан шығыңыз; әйтпесе, нәресте құлап кетуі мүмкін, ал үлкен бала осы сәтте жолдың жүріс бөлігіне тұрақты көлікпен жүгіріп шығуы мүмкін; баланың сіздің алдыңыздағы жолды кесіп өтуіне немесе өтуіне жол бермеңіз-осылайша сіз оны бүйірлеріне қарамауға үйретесіз;
- ◆ баланы жолдағы жағдайды бақылауға қатысуға шақырыңыз: оған назар аудару керек, бұрылуға дайындалып жатқан немесе алыстан байқаған үлкен жылдамдықпен жүретін (оларды өткізіп жіберу керек) машиналарды көрсетіңіз; балаңызбен бірге болған кезде өз қозғалыстарыңызға баса назар аударыңыз: "мен көшені тексеру үшін басымды бұрамын; мен машиналардың қозғалысына қараймын; мен жолдың бос екенін көремін" және т. б.;
- ◆ балабақшаға, мектепке, дүкенге қауіпсіз жолды көрсетіңіз;
- ◆ баланың тек балалар алаңында немесе спорт алаңында велосипедпен жүруін және жолдардың жанында және көшенің жүріс бөлігінде емес екеніне көз жеткізіңіз.

Есіңізде болсын! Баланың қатысуымен ешқашан жол ережесін бұзбаңыз-жаман мысал жұқпалы, ал бала қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін ең алдымен сіздің мысалыңызда үйренеді.

Жас балалары бар ата-аналарға арналған Жол қозғалысы ережесі

Сіздің отбасыңызда сәби өсіп келеді. Ол алғашқы қадамдарын жасап жатқанда, оның кішкентай жылы алақаны сіздің сенімді қолыңызда сенімділікпен жатыр. Оның алдында үлкен өмір жолы бар және сіз оны жоғалтпай өтуге көмектесуіңіз керек. Баланы жол қозғалысы ережелерімен үнемі, кедергісіз, аулада, көшеде әр сәтті қолдана отырып таныстыру керек. Сонымен қатар, балаңызбен бірге жүріс бөлігінде болған кезде өзіңіз мұқият және ұқыпты болыңыз, келесі ережелерді сақтаңыз:

- ◆ баланы арбамен, шанамен тасымалдау кезінде жолдың қауіпсіздігіне көз жеткізіп, белгіленген жерлерде ғана жүріс бөлігін кесіп өтіңіз (тәуліктің қараңғы уақытында жүргізуші ересек адамнан 1-1, 5 м қашықтықта балалар шанасы жүретінін байқамауы мүмкін);
- ◆ жолға жақындағанда, балаңыздың қолын мықтап ұстаңыз, жолды тыныш қадаммен өтіңіз;

◆ баламен бірге жолды кесіп өткенде, оны жолдағы жағдайды бақылауға кедергі жасамайтындай етіп ұстаңыз;

◆ қоғамдық көліктен шыққан кезде баланы қолыңызға алыңыз немесе оның алдынан шығыңыз.

Есіңізде болсын! Жолаушыларға бей-жай қарамаңыз, жолда қиын жағдайға тап болған кішкентай жаяу жүргіншіге көмектесіңіз. Оны еркеліктерден және асығыс әрекеттерден сақтаңыз.

Мектеп жасына дейінгі баланың қауіпсіздігіне кім жауап береді?

Құрметті ата-аналар!

Біз сіздермен бірге балалардың денсаулығы мен қауіпсіздігі біздің қолымызда екенін есте ұстауымыз керек! Балаларды қауіп туралы ескерту – сіз бен біздің міндетіміз. Бірақ біз ескертіп қана қоймай, балалардың өмірі мен денсаулығына қауіпсіз жағдай жасауымыз керек. Мұндай шарттарға мыналар жатады:

I. Балалардың мектепке дейінгі мекемеде қауіпсіз болуын ұйымдастыру.

1. Ыңғайлы аяқ киіммен қамтамасыз ету (тайғақ емес табан, сәйкес өлшем);
2. Қауіпсіз ойыншықтар мен материалдарды пайдалану;
3. Балаларды мектепке дейінгі мекемеге және үйге ересектермен алып жүру және балаларды тікелей тәрбиешілерге беру;
4. Оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруға жәрдемдесу.

II. Күнделікті өмірде Қауіпсіздікті ұйымдастыру.

1. Тесетін және кесетін заттардың (пышақ, қайшы, ине, ойыншықтардың өткір бөлшектері және т. б.) сақталуын бақылау;

2. Электр құрылғылары мен розеткаларды пайдалану кезінде туберкулездің сақталуы;
3. Тамақтану кезінде сақ болыңыз;
4. Баланың ересектердің үнемі бақылауында болуы.

III. Өрт қауіпсіздігі.

1. Сіріңкелердің, оттықтардың және тез тұтанатын заттар мен сұйықтықтардың сақталуын бақылау;
2. Сыртта болған кезде бала күтімі (жапырақтарды, құрғақ шөптерді, терек мамықтарын жағуға тыйым салу).

IV. Жол-көлік жарақатының алдын алу.

1. Баланың көшеде ересектердің бақылауында болуы;
2. Ата-аналардың жаяу жүргіншілер мен жол қозғалысы ережелерін сақтауы;
3. Көлік жүретін бөлік пен автотұрақ маңындағы ойындарға жол берілмейді;
4. Велосипедпен, роликпен, скутермен, шанамен, шаңғымен, мұз жолдарымен жүру кезінде бала күтімі.

V. дәрілік заттармен, улы өсімдіктермен және саңырауқұлақтармен уланудың алдын алу.

1. Дәрілік препараттар мен улы химикаттардың сақталуын бақылау;
2. Витаминдік препараттарды қолдану кезіндегі бақылау;
3. Біздің ауданда белгісіз саңырауқұлақтарды жинауға жол берілмейді және балаларға жеуге толық тыйым салынады;
4. Орманда және су объектілерінің жанында болған кезде бала күтімі;

VI. Төтенше жағдайлардың алдын алу.

1. Газдың, жарылғыш заттардың жарылу қаупі;
2. Аяз, гипотермия;
3. Қар мен көктайғақ кезіндегі мінез-құлық;
4. Балалардың петардаларды, отшашуларды, ұшқындарды, шамдарды қолдануға жақын болуын болдырмау;
5. Адамдар көп жиналатын жерлерде болу ережелері (террорлық шабуылдар мүмкіндігі);
6. Үйде және сыртта жалғыз қалатындарға арналған ережелер (ересектер де, балалар да, қылмыстық құқық бұзушылық мүмкіндігі);
7. Ұялы телефондарды, компьютерлерді пайдалану кезіндегі қауіпсіздік.

Балалардың үйде, көшеде, балабақшада болуының осындай қауіпсіз жағдайларын жасай отырып, біз балаларымыздың өмірі мен денсаулығына қауіп төндірмейтініне сенімді бола аламыз. Сонымен, әрқайсымызда бар ең құнды және қымбат нәрсені бірге сақтайық – балаларымызды қорғайық.

Мектеп жасына дейінгі баланың қауіпсіздігін қалай тиімді қамтамасыз етуге болады?

Білім беру мекемесінде болудың қауіпсіз шарттары, ең алдымен, өртке қарсы, санитарлық және техникалық нормалар мен ережелерге, мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес келетін жағдайлар болып табылады.

Балабақша қызметкерлерінің балабақшадағы қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі қызметінің негізгі бағыттары:

- өрт қауіпсіздігі;
- терроризмге қарсы қауіпсіздік;
- санитарлық-гигиеналық талаптардың орындалуын қамтамасыз ету;
- еңбекті қорғау.

Мектепке дейінгі білім беру мекемесінде алғашқы өрт сөндіру құралдары: өрт сөндіргіштер, өрт қрандары және т. б. тұрақты дайындық жағдайында ұсталады.

Эвакуациялық шығуларды ұстауға қойылатын талаптар сақталады. Мекемені жаңа оқу жылына дайындау бойынша тексеру актісіне сәйкес балабақшада өрт қауіпсіздігі талаптарын бұзушылықтар анықталған жоқ.

МДҰ-да келесі құжаттар әзірленді:

- қауіпсіздік паспорты;
- өрт туралы жоспар;
- қауіпсіздік шараларының кешенді жоспары;
- өндірістік апаттар, апаттар мен табиғи апаттар қаупі мен туындауы кезіндегі негізгі іс-шаралардың Күнтізбелік жоспары;
- тәрбиеленушілер мен қызметкерлерді эвакуациялаудың жоспарлары;
- ТЖ туындағаны туралы персонал мен келушілерді хабардар етудің Жергілікті жүйесі;
- табиғи және техногендік сипаттағы ТЖ туындау қаупі кезіндегі іс-қимыл тәртібі туралы нұсқаулық.

Мекемеде балаларды тәрбиелеу мен оқытуға және қызметкерлердің жұмысына қауіпсіз жағдайлар жасалған. Жыл сайын балабақша меңгерушісі мектепке дейінгі білім беру мекемесінде қауіпсіздік туралы бұйрық шығарады, онда қауіпсіз жағдайлар мен оларды орындауға жауаптылар жазылады. Балабақшада мекеменің терроризмге қарсы қауіпсіздігі мақсатында қауіпсіздік паспорты жасалды. Балабақшада өрт қауіпсіздігі жабдықтары орнатылған, әр қабатта өрт сөндіргіштер мен ғимараттан эвакуациялау схемалары бар. Мектепке дейінгі мекемеде ведомстводан тыс күзет пультіне шығарылған "дабыл" түймесі бар.

Балабақшадағы еңбекті қорғаудың басты мақсаты-салауатты және қауіпсіз еңбек жағдайларын жасау және қамтамасыз ету, тәрбиеленушілер мен еңбек процесінде жұмыс істейтіндердің өмірі мен денсаулығын сақтау, тәрбиелеу және ұйымдастырылған демалыс.

«Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған білім беру ойындарының рөлі» кеңес

Ойын-бұл баланың денесінің қажеттілігі, баланы жан-жақты тәрбиелеу құралы. Ойынның рөлін, өкінішке орай, кейбір ата-аналар бағаламайды. Бала үшін бұл өзін-өзі жүзеге асыру тәсілі, ойында ол нақты өмірде болуды армандайтын адамға айналуы мүмкін: дәрігер, жүргізуші, ұшқыш және т.б. рөлдік ойын өте танымал және балалар жақсы көреді, оларды болашақ өмірге дайындайды. Ол осылай аталады, өйткені оның негізгі элементтері ойын

дизайны, сценарийді (сюжетті) әзірлеу, нақты ойын әрекеттері, рөлдерді таңдау және бөлу болып табылады. Бұл балалардың өздері жасайтын шығармашылық ойынның бір түрі, олар ондағы ережелерді өздері ойлап табады. Баланың дамуындағы ойынның маңызы туралы көп айтылды.

Ойында бала оқиды:

Ересектердің күрделі әлеуметтік әлеміне эмоционалды түрде үйреніңіз, "өсіңіз". Басқа адамдардың өмірлік жағдайларын өздері сияқты сезіну, олардың әрекеттері мен әрекеттерінің мағынасын түсіну. Басқа адамдар арасындағы нақты орнын түсіну.

Өзіңізді құрметтеңіз және өзіңізге сеніңіз. Ойын мәселелерін шеше отырып, балалар максималды құзыреттілікті көрсетеді, олар ересек адамға сұрақ қоймай және одан рұқсат сұрамай сенімді әрекет етеді. Ойын-бұл балалардың жетістіктері мен жетістіктерінің аренасы. Ересектердің міндеті-баланың ойын қызметіне оң көзқарас таныта отырып, өзіне деген сенімділігін нығайту.

Қиындыққа тап болған кезде өз күштеріне үміттену: ойын балаларға өз міндеттерін қоюға және шешуге мүмкіндік береді. Үлкен ойын тәжірибесі бар балалар аз ойнайтындарға қарағанда нақты өмірлік қиындықтарды жеңе алады.

Өз сезімдеріңізді еркін білдіріңіз. Ересектердің үнемі бақылауында өмір сүретін бала өзін табиғи емес ұстай бастайды. Ол өзінің шынайы сезімдерін ашуға батылы жетпейді және оның мінез-құлқының шектелуіне себеп болады. Қарым-қатынаста кедергілер бар. Сондықтан ересектер оның шынайы эмоцияларына оң көзқараспен қарап, қарым-қатынастың табиғилығы мен тазалығын өздері көрсетуі керек. Ашуланшақтықты, қызғанышты, мазасыздықты және мазасыздықты сезіну. Балалардың еркін ойындарында қорқыныш, агрессия және шиеленіс шығудың жолын табады және әлсірейді, бұл балалар арасындағы нақты қарым-қатынасты айтарлықтай жеңілдетеді.

Талдау үшін жағдай.

Балабақшаға алғаш келген бес жасар бала ойнап жатқан баланы қызығушылықпен қарастырады: кейбіреулері құм алып, басқалары оны көлікке тиейді, ал басқалары құмнан қала салады.

- Сіз де олармен бірге ойнағыңыз келетін шығар? Тәрбиеші балаға жүгінеді.

Ол тәрбиешіге танданыспен қарайды және немқұрайлы жауап береді:

- Мен оларды қазір атып жатырмын!

Ол үйден әкелінген ойыншық машинаны ептілікпен лақтырып, ойыншыларға бағытталған.

- Сен оларды не үшін атқың келеді?

Сонымен, ештеңе үшін емес... Мен қарақшымын! Даусында жағымсыз ноталар бар. Ол тек атып, соғысты ойнайтын еді, анасы кешке келген соң тәрбиеші шағымданады.

Мұндай ойындар үшін оның ойыншықтары жетіспейтін сияқты, тәрбиеші қылышқа, тапаншаға сілтеме жасай отырып байқайды.

Ия, әрине, анасы келіседі, ол талап етеді, сатып алу керек. Жауынгер болып өседі.

- Сіз оны басқа ойындарға ауыстыруға тырыспадыңыз ба?

Ия, және оған басқа ойыншықтар сатып алып беруге тырысыңыз.

Ойында бала жаңа білім алады және бұрыннан бар білімін нақтылайды, сөздікті белсендіреді, қызығушылығын, сондай-ақ адамгершілік қасиеттерін дамытады: ерік, батылдық, төзімділік. Ол ұжымшылдықтың бастауларын қалыптастырады. Ойындағы бала көрген, бастан өткерген нәрсені бейнелейді, ол адам іс-әрекетінің тәжірибесін игереді. Ойын адамдарға, өмірге деген көзқарасты тәрбиелейді, ойындардың оң көзқарасы көңіл-күйді көтеруге көмектеседі.

Ойынның мәні кейде бағаланбайды. Егер бала құмнан торт жасауды үйренсе, онда ол өндіріске барып, оларды сол жерде пісірсін. Заманауи зерттеулер көрсеткендей, алмастырғыш заттармен жұмыс жасау балаға болашақта әртүрлі белгілерді игеруге көмектеседі, оны компьютерде жұмыс істеуге үйретуге дайындайды. Ойында қиял дамиды. Баланың не ойнайтынын, ол үшін қандай заттарды қолданатынын есіңізде ме? Мысалы, түймедақ гүлінен қуыршаққа арналған «жұмыртқа» пісіре аласыз, рульдің орнына тәрелкені қолдана аласыз. Сіз ойындағы баланың шындықты ұмытып кеткендей болғанын байқаған боларсыз, қуыршақ тірі деп сенеді, егер ол құлағынан ұсталса, аю ауырады, ал ол өзі нағыз капитан немесе ұшқыш. Есіңізде болсын, балаға ойыннан шығу, басқа әрекеттерге ауысу қиын болуы мүмкін. Бұл мүмкіндікті тәрбиеде қолдануға болады, осылайша бағынбауды ЕСКЕРТЕДІ. Мысалы, ауруханада ойнайтын балаға хабарласыңыз: «дәрігер, сіздің науқастарыңыз тыныштықты қажет етеді, ұйықтайтын уақыт келді» немесе жүргізушіге «көліктердің гаражға» бара жатқанын еске түсіріңіз. Шын мәнінде, балалар әрқашан ойынды шындықтан ажыратады, "бұзау", "сияқты", "шындық" сөз тіркестерін қолданады. Олар нақты өмірде қол жеткізе алмайтын әрекеттерді дәл ойында, "понарошкада" орындайды. Ойнау кезінде бала өмірге енеді, онымен танысады, көргендері туралы ойлайды. Бірақ режимді сақтамау, теледидар бағдарламаларын көруге деген шамадан тыс құмарлықтың салдарынан сабақтардың жүктелуіне байланысты ойнамайтын немесе аз ойнайтын балалар бар. Балаға уақыт пен ойын кеңістігі қажет. Егер ол; балабақшаға барады, ең жақсы жағдайда кешке ойнайды, егер теледидардың, компьютердің және т.б. басқа азғырулар болмаса, ойын кеңістігі-бұрыш, сүйікті ойыншықтары бар үстел, орындық, дұрыс таңдалған ойын материалы. Баладағы ойын әдетте алынған әсерлерге негізделген және әсер етеді. Ойындар әрдайым жағымды мазмұнмен бола бермейді, көбінесе балалар ойын барысында өмір туралы жағымсыз түсініктерді көрсетеді.

Ойынды қалай ұйымдастыруға болады?

Әңгіме

Қимылды және аз қимылды ойындарды пайдалану кезінде дидактикалық принциптерді қол жетімділік, жүйелілік, жүйелілік, белсенділік, сананы сақтау қажет. Әр жас тобы үшін ойындар қозғалыстың басым түрі қағидаты бойынша таңдалады: жүру, жүгіру, лақтыру, секіру, өрмелеу.

Ортаңғы топтағы балаларға ұсынылатын ойындарда жүгіру, лақтыру, секіру және өрмелеу үшін биіктік артады; ептілікпен, батылдықпен, шыдамдылықпен айналысатын бірқатар ойындар таңдалады. 4-5 жастағы балалар қазірдің өзінде жасалған әрекеттердің, күш-жігердің нәтижесіне қызығушылық танытады. Сонымен бірге олар сюжеттік ойындарды әлі де жақсы көреді: «Апанда аю бар», «Қаздар-аққулар», «Ұшақтар» және т. б., осы немесе басқа рөлдерді қуана орындайды (қаздар қасқырдан қашуға тырысады, аралар-аюды қуып жіберу, мысық-тышқанды ұстау және т.б.). Ойын барысында тәрбиешінің назары жүгіруді, секіруді, өрмелеуді жақсартуға бағытталуы керек, сондықтан ойындар қозғалыстың біртіндеп күрделенуімен беріледі. Сонымен, «қоймадағы тышқандар» ойынында балалар бір бағытта, ал «Карусель» сияқты балалар шеңбер бойымен жүгіреді; «Ұшақтар», «Апандағы аю» ойындарында балалар жылдам жүгіру мен балық аулауға, ал «Аюлар мен аралар» ойынында - жылдам өрмелеуге жаттығады және т. б. Бірақ есте сақтау керек, егер балалар мұны жақсы білмесе, ойынға кірісуге болмайды: балаларды іс-әрекет барысында белгілі бір қозғалысқа үйрету керек, содан кейін осы қозғалысты қамтитын ойынды қолдану керек. Сол сияқты, ойынға кедергілерден секіруді енгізбес бұрын, әр баланың қалай секіретінін қадағалау керек. Ойынға тек еркін секіретін балалар ғана тартылады, қалғандарымен алдымен арқан арқылы биіктікке секіру керек. Ойын барысында нұсқаушы балалардың жетістіктерін атап өтеді, оларға жолдастарының назарын аударады, сенімділік сезімін ұялатады: «міне, аю қандай епті болды, көптеген балалар ұсталды!».

Тәрбиеші қимылды ойынды балаларда мейірімділік, өзара көмек және басқа да адамгершілік қасиеттерді тәрбиелеу үшін қолданады. «Жарайсыңдар, балалар, - дейді ол, - Бәрі бірге тышқанды мысықтан қорғады, Сенсіз ол құтқарылмас еді!» Күнделікті жұмыс барысында тәрбиеші барлық балалардың қимылды ойындарда әртүрлі рөлдерді орындай алатындығына көз жеткізеді. Жылдың екінші жартысында рөлдерді бөлу кезінде есептегішті қолдану керек: алдымен тәрбиеші балалармен өткізетін ойындарда, содан кейін олар өз бетінше ойын ұйымдастырған кезде. Оқу құралы барлық балаларға әртүрлі рөлдерге қатысуға мүмкіндік береді, әділетсіздік пен басқа да жағымсыз қасиеттердің көріністерін болдырмайды. Сюжеттік ойындардан басқа, ортаңғы топта белгілі бір тапсырмаға негізделген ойындар қолданылады: «Өзіңе жұп тап», «Түсті тап», «Ақырын жүгір» және т.б. бұл ойындарды бүкіл топпен және бірнеше балалармен өткізуге болады.

Көптеген балалармен ұйымдастыруға болмайтын ойындар бар, бірақ олар өте пайдалы. Бұл негізінен заттармен, ойыншықтармен (доптар, арқан, құрсаулар, жалаулар және т.б.) ойындар. Балалардың таза ауада болуы кезінде балаларды қимылды ойындарға бірнеше рет тарту керек, олар үшін қолайлы сәттерді таңдау керек. Көбінесе, үстел немесе құрылыс ойынын ойнағаннан кейін, бала не істеу керектігін білмейді, бұзақылық жасай бастайды, басқаларға кедергі келтіреді. Міне, сіз оған доппен ойнауды, құрсауды айналдыруды, арқаннан секіруді ұсынуыңыз керек, ол қандай қозғалыс түріне, қандай бұлшықет топтарын жаттықтыру керек екеніне байланысты. Тәрбиеші балаларды жалпы ойында біріктіруге ықпал ете алады: «Кегли», «Қаздар-аққулар» және т.б. ортаңғы топта

балалар кез-келген уақытта тәрбиешімен де, өз бетінше де ойнай алатын осындай жақсы үйренген ойындардың қоры болуы керек.

«Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамытуға арналған сөздік және саусақ ойындары»

Шебер-сынып

Мақсаты: саусақ гимнастикасын, ауызша ойындарды пайдалана отырып, балалармен жұмыста мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу дамуындағы бірлікті қамтамасыз ету мақсатында отбасы мен балабақшаның байланысын нығайту.

Міндеттері:

- 1) мектеп жасына дейінгі балаларда ұсақ моториканы дамыту бойынша жұмыстың маңыздылығын көрсету;
- 2) ата-аналармен саусақ гимнастикасын, баланың өмірінде ауызша ойнауды қолдану әдістерімен бөлісу;
- 3) ата-аналардың алған білімдерін үйде тәжірибеде қолдануға деген ұмтылысына ықпал ету.

Қатысушылар: ата-аналар.

Өткізу нысаны: шебер-сынып

Қажетті заттар: тұтқалар, тіс тазалағыштар, түймелер, пластикалық бөтелке тығындары, киім қыстырғыштары, доп.

Шебер-сынып барысы:

- Қайырлы күн, құрметті ата-аналар. Мен сіздерді «Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамытуға арналған сөздік және саусақ ойындары» шеберлік сыныбында көргеніме өте қуаныштымын. Мен сізге шеңберге тұрып бір-біріңізбен сәлемдесуді ұсынамын.

«Алақандар» ойыны

- Барлық алақандарыңызды көтеріңіздер,

Және оларды аздап ысқылаңыздар.

Бес рет бірге шапалақтаңыз: (қол шапалақтау)

1,2,3,4,5.

Ысқылауды жалғастырыңыз! (қолды ысқылау)

Менің көршім өте жақсы!

Мен оған қол алысамын. (бір жағынан қол алысу)

Ал басқа көрші жақсы-

Мен оған қол алысамын. (екінші жағынан қол алысу)

Қолдарды жоғары көтеру уақыты келді. (қолдарыңызды жоғары көтеріңіз)

Достық деп айқайлайық: Иә! (қол бұлғау)

- Рахмет.

Жұмысқа бірден қосылу үшін Мен сіздерге бірнеше қарапайым сұрақтарға жауап беруді ұсынамын.

«Иә» немесе «жоқ» деп қатты жауап беруіңізді сұраймын.

Сіздер балаларды жақсы көресіздер ме, жоқ па? (иә)

Балаларға барлық жағынан көмектесу үшін

Сіз жаңа нәрсе білгіңіз келе ме? (иә)

Шебер-сынып рухын сақтау үшін,

Сізге жұмыста белсенді болу керек пе? (иә)

Сонда Мен сізден бәріне көмектесуіңізді сұраймын,

Сәлемдесу аяқталды, сіз бастай аласыз.

Теориялық бөлім:

Ойын-бұл жай ғана ойын-сауық емес, бұл баланың шығармашылық, шабыттандырылған жұмысы, бұл оның өмірі. Ойын барысында бала қоршаған әлеммен танысады, өзін, осы әлемдегі орнын біледі. Бала ойнап, білімін жинақтайды, қарым-қатынас жасайды, ойлау, қиял мен сөйлеуді дамытады. Джанни Родари «Бұл ойында бала сөйлеуді еркін меңгереді, не қажет екенін емес, не ойлайтынын айтады. Ойында схемалар мен дұрыс үлгілер жоқ, баланы ештеңе байламайды. Үйрету емес, онымен ойнау, қиялдау, құрастыру, ойлап табу – балаға қажет нәрсе».

«Ал, менімен ойна!» біз бұл өтінішті балаларымыздан қаншалықты жиі естиміз. Шаршауды жеңіп, үй шаруасын кейінге қалдырған кезде біз олардың көздерінен қанша қуаныш көреміз, біз кем дегенде бірнеше минут жолаушы, сатып алушы болуға келісеміз. Әдетте, баламен ойнағанда біз оның тілектерін орындаймыз-ол рөлдерді өзі тағайындайды, бізге не істеу керектігін айтады, ал егер біз оған ұнауды шешсек, оның талаптарын мойынсұнушылықпен орындаймыз.

Әр ойын-бұл баланың ересек адаммен, құрдастарымен қарым-қатынасы; бұл ынтымақтастық мектебі, онда ол басқа балалардың жетістіктерінен ләззат алуға және сәтсіздіктерге төзуге үйренеді. Мейірімділік, қолдау, қуанышты орта, фантастика мен қиял - тек осы жағдайда біздің ойындар баланың дамуына

пайдалы болады. Мектеп жасына дейінгі балаларда танымдық және сөйлеу белсенділігін қалыптастырудың тиімді және тиімді әдістерінің бірі-саусақ ойыны. Баланың ауызша сөйлеуі саусақтарының қозғалысы жеткілікті дәлдікке жеткенде басталады. Белгілі ұстаз В. А. Сухомлинский былай деп жазды: «Баланың ақыл-ойы саусақтарының ұшында». Сөйлеуді дамытудың маңызды факторы-саусақ ойындарында барлық еліктеу әрекеттері өлеңдермен бірге жүреді. Өлеңдер мектеп жасына дейінгі балалардың назарын аударады және есте сақтау оңай. Саусақпен ойнау-бұл сөйлеу мен ұсақ моториканы дамытуға ынталандыру ғана емес, сонымен қатар қуанышты қарым-қатынас нұсқаларының бірі. Сонымен қатар, саусақ ойындарының өзі біздің балаларымызға денсаулық сыйлайды, өйткені бұл белгілі бір органдармен байланысты көптеген нүктелер орналасқан қолдың терісіне әсер етеді. Ойын барысында кішкентай балаларды оқыта отырып, біз ойын іс-әрекетінің қуанышын ілімнің қуанышына айналдыруға тырысамыз.

Практикалық бөлім:

Мектеп жасына дейінгі баламен жаттығу үшін сізге қажет емес:

- оны үстелге отырғызып, атмосфера жасаңыз.

- сізге күрделі құралдар мен әдістер қажет емес. Балалармен өткізілетін іс-әрекеттер ауыртпалық емес, қуаныш үшін Мен сізге сөйлеуді дамыту мен ойынды біріктіруді ұсынамын. Ойынның дизайнына құмар балалар не үйреніп жатқанын байқамайды. Бала да қызығушылық танытады және сіз артық нервтерді жұмсамайсыз.

Балабақшаға барар жолда, серуендеуде, көлікте баламен ойнауға болатын көптеген ойындар бар. Уақыт сабақтарына өкінбеңіз, содан кейін ол бірнеше рет өтеледі!

Сонымен, айналаңызға қарап, бастайық! Балалардың сөйлеу дамуының себебі мен тақырыбы кез-келген зат, табиғат құбылысы, сіздің әдеттегі істеріңіз, әрекеттеріңіз, көңіл-күйіңіз, ойыншықтарыңыз және тіпті мультфильмдер болуы мүмкін.

- Сіз алдыңызға қарап, мысалы, алма жегеніңізді көрдіңіз. Жақсы, сіздің қолыңызда баланың және кез-келген жастағы сөйлеуді дамытуға арналған дайын әдістемелік материал бар деп есептеңіз. Бастау үшін жарыс ұйымдастырыңыз

- Бір сөз айтыңыз. Алма қандай? - тәтті, шырынды, дөңгелек, үлкен, жылтыр, піскен, хош иісті, сары, ауыр, жуылған және т.б. соңғы сөзді кім айтса, сол жеңеді. Егер сіз отбасыңыздың басқа мүшелерін, балаңыздың достарын, олардың ата-аналарын шақырсаңыз, ойын қызықты болады. Келесі сөзді ойлап тапқан адам алманың бір бөлігін тістеп алады.

Әзірге ол әлі де бүгін, оны түрлі-түсті қарындашпен бояуға және көлеңкелеуге болады. Бұл саусақтарға пайдалы. Дайын сурет балалар бөлмесіндегі қабырғаны безендірсін.

-Келесі ойын «Ертегіні еске ал» деп аталады. Алма туралы қандай ертегілер айтылады? – «Қаздар-аққулар», «Ақшақар және жеті гном», «Жасырынған алмалар» және т.б. егер бала ертегіні еске түсіріп, қайталаса, онда дұрыс жауап үшін Сіз бүкіл алмаға лайық бола аласыз.

Қолыңызда бірнеше алма болған кезде, оларды мұқият қарастырып, бір-бірімен салыстыратын уақыт келді. Ойын бұған көмектеседі.

- «Екі алманы салыстыр» - бір алма сары, екіншісі қызыл; біреуі тәтті, екіншісі қышқыл; біреуінде қоңыр тұқымдар, екіншісінде ақ; біреуі үлкен, екіншісі кішкентай және т.б. екі түрлі жемісті (алма мен апельсин) салыстыруға болады.

- Балалар «Сипаттама бойынша біл» ойынын ойнағанды ұнатады. Ол үшін қалған жемістерді де қолдануға болады. Мысалы: сопақ, қатты, пайдалы, сары, қышқыл, ... Бұл не? - Лимон. Егер ересек адам әдейі болса, баланың жұмбақтарын табу қиынға соғады, содан кейін балаға арналған бұл ойынның пайдасы ғана емес, сонымен бірге үлкен рахат болады.

«Шырын жасайық»

Алмадан-алма, алмұрттан-алмұрт, қара өріктен-қара өрік, шиеден-шия, сәбізден-сәбіз, лимоннан-лимон, апельсиннен-апельсин және т.б. енді керісінше: апельсин шырыны неден? Апельсиннен және т. б.

- Енді, құрметті ата-аналар, мен сіздердің назарларыңызға балабақшада ғана емес, үйде де айналысуға болатын бірнеше ойындар мен сөйлеуді және ұсақ моториканы дамытуға арналған жаттығуларды ұсынамын.

Бастау үшін біз қолымызды дайындаймыз, алақанымызды ысқылаймыз.

«Қолымызды жылытамыз» ойыны (жаттығу алақанның сыртында орындалады).

- Қыста өте суық,

Қолдар қатып қалады: о, о, о!

Біз қолдарды жылытуымыз керек,

Қатты ысқылаңыз.

«Біз от аламыз» - ыстық болу үшін алақанымызды бір-бірімізге қатты ысқылаймыз.

- Біз от аламыз,

Біз таяқшаны алақанға алдық.

Таяқшаны қатты бұраңыз –

Біз өзімізге от аламыз.

«Қаз»

Алақан қайда? Мұнда? Мұнда! (оң алақанды көрсетіңіз)

Алақанда тоған бар ма? Тоған! (сол алақанмен оң жаққа үтіктеңіз)

Бас бармақ - (әр саусақты кезекпен уқалаңыз)

Бұл жас қаз,

Балан үйрек-ұсталды,

Ортан терек-қазды жұлып алды,

Атауы жоқ-сорпа қайнатты,

Ал кішкентай саусақ пешті қыздырды.

Қаз аузына ұшып кетті, (қолдар бұлғайды, екі алақан аузына тиеді)

Ал сол жерден ішке. (содан кейін асқазанға)

Міне! (алақаныңызды алға созыңыз)

Киім қыстырғыштармен ойындар (сөйлеу сүйемелдеуімен жаттығу)

Киім қыстырғыштармен кезекпен тырнақ фалангтарын (сұқ саусақтан шылдыр шүмекке дейін) өлеңнің екпінді буындарымен «тістейміз»:

Ала мысық қатты тістеп алады,

Ол бұл саусақ емес, тышқан деп ойлайды. (Қолды ауыстыру)

Бірақ мен сенімен ойнаймын, балақай,

Ал сіз тістейсіз, мен сізге айтамын: «Қыш!».

«Түймелер мен жұмыртқа қабығының суреттері» ойыны

Балаңызбен бірге түймелер панелін жасауға тырысыңыз. Балаға оларды тігу қиын, оларды пластилиннің жұқа қабатында нығайтуға болады. Қайнатылған жұмыртқаның қабығын тастамаңыз, ол балаларға арналған қосымшалар үшін керемет материал болады. Қабықты нәресте саусақтарымен оңай алатын бөліктерге бөліңіз. Қабықты кез келген қол жетімді бояғыштармен оңай бояуға болады. Алдымен картонға пластилиннің жұқа қабатын жағыңыз, ол фон болады, содан кейін жұмыртқа қабығының бөліктерінің үлгісін салыңыз.

Сіріңкемен ойындар.

- Балаларға сіріңке ойыншық емес деп кім айтты?

- Біз ойнаймыз ба?

Сіріңкелерден арамшөпті, гүлді бүктеуге болады.

Қайықтар мен сүңгуір қайықтар

Баланың алдына су құйылған кастрюль қойыңыз. Оған банка қақпақтарын салыңыз (бұл кемелер болады), оларға бұршақ сияқты кішкене заттарды салыңыз (бұл теңізшілер). Түскі ас дайындап жатқанда, кішкентайға осы қайықтармен ойнауға рұқсат етіңіз. Балаңызға бірнеше түрлі заттарды ұсыныңыз және олардың қайсысы суда жүзетінін және қайсысы жүзбейтінін сұраңыз? Содан кейін, әрине, іс жүзінде тексеру керек.

Құрметті ата-аналар!

Әр бала әр түрлі, сондықтан ойын өткізуге уақыт шектеулері жоқ. Бірақ нәресте бір әрекетті 10 минуттан аспайтынын есте ұстаған жөн, сондықтан одан ұзақ уақыт бойы ойынға назар аударуды талап етудің мағынасы жоқ: бұл нәрестеге де, оның ата-анасына да пайда әкелмейді. Сондықтан, ең бастысы – баланың назарын уақытында жаңа және қызықты нәрсеге аудару.

Ата-аналарға ұсыныс:

- Ата-аналар ойындарды ұйымдастыруда қолданылатын үш ережені есте сақтауы керек:

- Ойын мәжбүрлеуге негізделмеуі керек.

- Ойын-бұл шығармашылық процесс, баланы қатаң шеңберге «айдаудың» қажеті жоқ.

- Ойынның дамуын қамтамасыз етуге тырысыңыз.

Осылайша, саусақ пен ауызша ойындарды барлық іс – шараларда қолдану өте маңызды, өйткені олар мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамытуда оң нәтиже береді, сонымен қатар мектеп жасына дейінгі балаға қоршаған әлемге тезірек үйренуге, келесі жас кезеңіне-бастауыш мектеп жасына дайындалуға көмектесетін әдістердің бірі болып табылады. Біздің кездесуіміз аяқталды. Мен

сіздерге жұмысыңыз үшін алғыс айтқым келеді. Назар аударғаныңыз үшін рахмет!

**«Дамуында ауытқуы бар баланы алып жүру ерекшеліктері»
Дамуында ауытқуы бар бала**

Қазіргі әлеуметтік, экономикалық, экологиялық өмір сүру жағдайлары дамуында ауытқулары бар балалар санының көбеюіне әкелді. Баланың моторлық, психикалық және сөйлеу дамуының проблемалары көбінесе ерте және кіші мектеп жасына дейінгі жаста көрінеді және оның одан әрі дамуына теріс әсер етеді, мектепте оқуда қиындықтар туғызады, қайталама психологиялық ауытқулардың себебі болып табылады. Дамудағы ауытқуларды анықтау және мақсатты кешенді түзету көмегінің ерте басталуы бұрыннан бар бұзушылықтарды түзетуге және қосымша бұзылулардың пайда болуын болдырмауға мүмкіндік береді. Осыған байланысты баланы психологиялық-педагогикалық және медициналық-әлеуметтік сүйемелдеу мәселесі барған сайын маңызды бола түсуде.

Түзету-дамыту топтарын толықтыру ата - аналардың өтініші бойынша және баланың психофизикалық бұзылуын ескере отырып, психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссияның қорытындысы негізінде жүзеге асырылады. Балабақшаға түсу кезінде ата – аналар мектепке дейінгі білім беру мекемесімен шарт жасасады, онда ата – аналардың баланы психологиялық-

медициналық-педагогикалық тексеруге және сүйемелдеуге келісімі туралы тармақ бар. Топтың құрамы оқу жылы ішінде тұрақты болып табылады.

Мүмкіндігі шектеулі балалар санатына мыналар жатады:

- сөйлеу қабілеті бұзылған балалар
- психикалық дамуы қиын балалар
- көру қабілеті бұзылған балалар
- соматикалық әлсіреген балалар
- мүгедек балалар

Мүмкіндігі шектеулі балаларды психологиялық-медициналық-педагогикалық қолдаудың негізгі міндеті балалардың мүмкіндіктерін ескере отырып, қолжетімді, сапалы және тиімді дамуды қамтамасыз ету, сондай-ақ мектепке түсу үшін қажетті бейімделгіш әлеуметтік қасиеттерді дамыту болып табылады. Педагогикалық ұжым үшін диагностика мен түзетудің бірлігінде балалардың осы топтарын сүйемелдеу жүйесін құру маңызды. Мектепке дейінгі білім беру мекемесінде мүмкіндігі шектеулі балаларды табысты тәрбиелеу мен оқытуды ұйымдастырудың қажетті шарты олардың білім беру процесінде толыққанды интеграциялануын және жеке өзін-өзі жүзеге асыруын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін бейімделу ортасын құру болып табылады. Пәндік-кеңістіктік ортаны ұйымдастыруды педагогтар балаларға ұтымды, қисынды, ыңғайлы және балалардың жас және жеке қажеттіліктеріне жауап береді.

Тиімді жұмыс істеудің міндетті шарты – бұл мектепке дейінгі білім беру ұйымдарындағы барлық қызметтердің өзара байланысы және үйлесімді жұмысы: психологиялық, педагогикалық, медициналық.

Сүйемелдеу процесін балалардың психофизиологиялық ерекшеліктерін білетін мамандар жүзеге асырады (дефектолог, логопед, офтальмолог, дене шынықтыру нұсқаушысы, музыкалық жетекші, педагог - психолог).

Бала дамуын сүйемелдеу бойынша мектепке дейінгі білім беру мекемесінің барлық мамандары қызметінің бірінші кезеңі-бала туралы ақпарат жинау. Медициналық картаны зерделеу кезінде медициналық – эргономикалық ұсыныстарға назар аударылады, олардың негізінде оқыту мен тәрбиелеудің құралдарына, нысандары мен әдістеріне, түзету – дамыту жұмыстарына қойылатын талаптар тұжырымдалады. 2022 жылдың қаңтарына дейін МДҰ офтальмологы баланың визуалды диагнозын, көру өткірлігін, страбизм бұрышын нақтылады, біздің мекеменің базасында орналасқан заманауи визуалды аппараттар кешенінде емдеу кезеңдері мен кестесін белгіледі, басқа мамандарға визуалды жүктеме бойынша ұсыныстар әзірледі. Бірақ бұл кезеңде қазіргі уақытта проблема туындады: мектепке дейінгі мекемеде медициналық қызметті ұстау мүмкіндігінің болмауы. Қазір балалар балалар емханасының базасында емделуден және офтальмологиялық тексеруден өтуде, бұл сүйемелдеу қызметінің жұмысында кейбір қолайсыздықтар туғызады. Мамандар ата – аналар туралы мәліметтерді, баланың анамнестикалық деректерін жинайды, әрбір маман түзету-дамыту жұмысының бағыттары бойынша терең диагностика жүргізеді.

Екінші кезең-алынған ақпаратты талдау. Әрбір балаға жеке даму картасы жасалады, оған ол туралы алынған барлық ақпарат енгізіледі: баланың деректері, оның көз диагнозы, балабақшаға түскен күні, ПМПК шешімі мен қорытындысы,

ата-аналар туралы мәліметтер, анамнестикалық деректер, денсаулық тобы, жан-жақты тексеру жөніндегі мамандардың қорытындылары анықталады. Баланы психологиялық-медициналық-педагогикалық тексеруден өткізгеннен кейін мектепке дейінгі білім беру мекемесінің мамандары ПМПК отырысына жиналып, алынған зерттеу нәтижелерін талқылайды және алқалы қорытынды шығарады. ПМПК қатысушылары танымдық, эмоционалды – ерікті, әлеуметтік саланың, өнімді қызмет түрлерінің қалыптасу деңгейін анықтайды. Алқалы қорытынды жасалғаннан кейін баланың жеке даму бағыты айқындалады, жеке жұмыс жоспары жасалады.

1 бағыт. Балада көру кемістігі, жан-жақты диагностикалық тексерудің жоғары көрсеткіштері бар. Дамудың оң динамикасы байқалады.

Ұсыныстар: кіші топтық түзету – дамыту және емдеу – қалпына келтіру шараларына қатысу.

2 бағыт. Баланың көру қабілеті күрделі, қайталама ауытқулар, жан-жақты диагностикалық тексерудің орташа көрсеткіштері, даму динамикасы төмен.

Ұсынымдар: кіші топтық түзету – дамыту және емдеу – қалпына келтіру іс – шараларына және жеке түзету-дамыту сабақтарына қатысу.

3 бағыт. Балада күрделі визуалды ақау, күрделі қайталама ауытқулар немесе кешенді диагностикалық тексерудің төмен көрсеткіштері, даму динамикасы төмен.

Ұсынымдар: педагогикалық процестің барлық қатысушыларымен жеке қолдау бағдарламасын жасау.

Үшінші кезең. Баланың жеке даму бағытын анықтағаннан кейін әр маман баланың проблемаларын шешудің жолдары мен тәсілдері туралы сүйемелдеудің барлық қатысушыларына кеңес береді. Маршрутты анықтау кезінде ата – аналар құрастырылған жеке қолдау бағдарламасымен таныстырылады, олар балаларды түзету және дамыту тәрбиесі мен оқыту мәселелерінде консультациялық көмек пен ұсыныстар алады.

Келесі, төртінші кезеңде таңдалған маршрутты іске асыру және сүйемелдеудің әрбір қатысушысының ұсынымдарын орындау орын алады.

Келесі жоспарланған ПМПК-да баланың даму динамикасы анықталады, орындалған жұмысқа талдау жасалады (не болды, не істемеді, неге?). Қажет болған жағдайда бала маман дәрігерлердің кеңесіне жіберіледі. Бұрын белгіленген жеке бағдарламаға түзетулер енгізіледі.

Оқу жылының соңында ПМПК-нің жоспарлы отырысында баланың даму динамикасы бақыланады және білім беру бағытын өзгерту, ПМПК-ға жіберу туралы мәселе шешіледі, жұмыс істейтін мамандар мен ата-аналарға жазғы кезеңге ұсыныстар беріледі. Ата-аналармен жұмыста бөлек тоқталғым келеді. Балабақшадағы баламен арнайы сабақтар нәтижесінде түзету әсеріне қол жеткізудің өзі баланың күнделікті өміріне оң өзгерістердің ауысуына кепілдік бермейтінін көрсететін тәжірибеге сүйене отырып, ата-аналармен жұмыс түзету және дамыту бағытының негізгі аспектілерінің бірі болып табылады. Демек, ДООУ мен отбасының сабақтастығы қажет. Бақылаулар ата аналардың үш санатын анықтады:

- біріншісі-қолда бар педагогикалық БҮЛІМНЕН практикалық пайда алады;

- екіншісі-олар тырысады, бірақ олар әрқашан білімді іс жүзінде қолдана бермейді;

- үшіншісі мүлдем қолданылмайды.

Педагогикалық дағдыларды дамытуға ата-аналардың балаларды тәрбиелеу мен дамытуға байланысты әртүрлі істер мен іс-шараларға белсенді қатысуымен ғана қол жеткізіледі. Ата-аналармен бірлесіп жеке бағдарламаны іске асыру үшін мынадай міндеттер бөлінеді:

- Ата-аналарға психологиялық-педагогикалық білім беру;

- Тәрбиелік және білім беру әсерін үйлестіру мақсатында баланың ата-аналары мен тәрбиешілерінің іс-әрекеттерін үйлестіру.

Тәжірибе көрсеткендей, білімді және белсенді ата-аналары бар мүмкіндігі шектеулі балалар өмірдегі қиындықтарға жақсы дайындалған. Сондықтан ата – аналар баланың бірегей тұлға екенін түсінуге көмектесуі керек және тек отбасы мен білім беру мекемесінің жалпы күш-жігері ақауды жеңуге көмектеседі.

Біз ата-аналардың назарын аударуды маңызды деп санаймыз:

- Өзінің авторитаризмін және әлемді баланың көзқарасынан көру қабілетін жеңу үшін;

- Балаңызға өзін тең деп қарау және оны басқа балалармен салыстыруға жол бермеу;

- Баланың күшті және әлсіз жақтарын білу және ескеру;

- Баланың іс-әрекетіне шынайы қызығушылық таныту және эмоционалды қолдауға дайын болу.

Педагогикалық насихатқа сараланған көзқарас ата-аналарға қиындықтарды уақтылы жеңуге және келесі шарттарды сақтай отырып, өз қабілеттеріне деген сенімділікті сақтауға мүмкіндік береді:

- Тәрбиешілер мен ата-аналар арасындағы өзара сенім және өзара көмек;

- Ата-аналарға қатысты әдептілік, сезімталдық және жауаптылық сезімін сақтау, сендіру қабілеті.

Әр отбасының өмір сүру жағдайларының ерекшелігін, ата-аналардың жасын, тәрбие мәселелеріндегі дайындық деңгейін ескеру. Әр отбасына жеке көзқарасты топтың барлық ата-аналарымен жұмысты ұйымдастырумен үйлестіру. Ата-аналармен жұмыстың әртүрлі формаларының өзара байланысы: байланыс орнату, әңгімелер, кеңестер, ашық сабақтарға, ертеңгіліктерге, спорттық жарыстарға, конкурстарға қатысу.

Түзету жұмысының сәттілігі осы процестің барлық қатысушыларының "дефектолог - психолог - педагог – бала – ата-ана" жүйесіндегі тиімді өзара әрекеттесуіне байланысты.

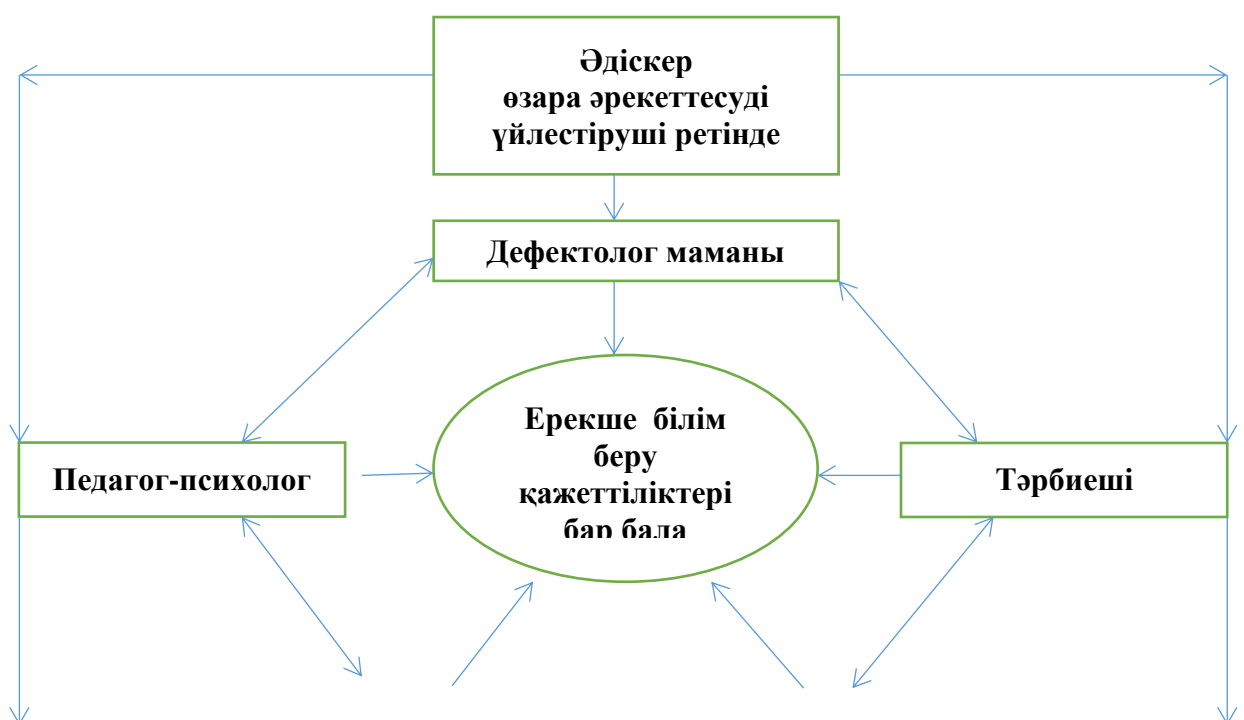
«Дамуында ауытқуы бар балаларды қолдау аясында мамандардың өзара әрекеті. МДҰ және үйдегі даму ортасы»

Қазіргі бала өмір сүретін әлем, орташа отбасының өмір салты, соңғы өткенмен салыстырғанда айтарлықтай өзгерді. Бүгінгі таңда дамуында ауытқулары бар балалар санының өсуі ерекше алаңдаушылық тудырады. Дамудың әртүрлі ауытқуларын тудыратын себептер әртүрлі. Бір жағынан, бұл баланың миына әсер ететін инфекциялар, интоксикация, жарақаттар. Екінші жағынан, баланың жағдайын нашарлататын қосымша фактор ретінде әрекет ететін қолайсыз микроәлеуметтік жағдайлар. Қазіргі уақытта дамуында ауытқулары бар мектеп жасына дейінгі балаларға түзету көмегін көрсетудің ең көп тараған түрі – оларды өтемдік үлгідегі мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде және аралас үлгідегі мектепке дейінгі білім беру мекемелерінің өтемдік топтарында тәрбиелеу және оқыту. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу және оқыту мәселесі бүгінгі күні өте өткір және өзекті болып табылады. Ғалымдардың зерттеулері көрсеткендей, бұл процесс жан-жақты болуы керек, әртүрлі профильдегі мамандардың қатысуымен өтуі керек: дефектологтар, педагог-психологтар, психиатрлар, психоневрологтар, логопедтер, мұғалімдер. Арнайы (түзету) топтарындағы балалардағы әртүрлі психикалық ауытқуларды сәтті жеңу интегративті негізде

мектепке дейінгі мекеменің барлық мамандарының жеке-бағдарланған өзара әрекеттесуін құру кезінде мүмкін болады. Баланың айналасында әртүрлі мамандардың бірлескен әрекеттері арқылы бірыңғай түзету және білім беру кеңістігі және белгілі бір пәндік-даму ортасы құрылады. Түзету білім беру мекемелерінде тар мамандар мен тәрбиешілердің жұмысында өзара әрекеттесуді ұйымдастыруға ерекше мән беріледі. Мұндай жұмыстың мақсаты-түзету және дамыту білім беру қызметі процесінде тар мамандардың, мұғалімдердің және ата-аналардың өзара әрекеттесу моделін құру, қайшылықтарды жою, ата-аналық көзқарастарды өзгерту, мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттыру және ата-аналарды қарым-қатынас пен баланы қолдаудың жаңа түрлеріне үйрету, баланың дамуын ынталандыратын пәндік түзету-дамыту ортасын ұйымдастыру. Педагогикалық қолдаудың мазмұны мен құрылымы көбінесе диагнозға, ақау құрылымына, баланың компенсаторлық мүмкіндіктеріне, «оның өзекті және жақын даму аймағына», тұлғаға бағытталған тәсілге байланысты. Сондықтан түзету және дамыту қызметінің моделі біртұтас жүйе болып табылады. Оның мақсаты-баланың интеллектуалды және психикалық дамуының қалыпты деңгейін қамтамасыз ететін диагностикалық, түзету-дамыту және профилактикалық аспектілерді қамтитын жүйе ретінде білім беру мекемесінің білім беру қызметін ұйымдастыру.

Түзету-дамыту қызметінің мазмұны баланың дамуының жетекші бағыттарын ескере отырып құрылады және баланың сөйлеу, танымдық, экологиялық, көркемдік-эстетикалық дамуының интеграциясын қамтамасыз етеді. Бұл қондырғыны іске асыру дәстүрлі және дәстүрлі емес даму құралдарын (артикуляциялық, саусақ және тыныс алу гимнастикасы, физио-, фито-, аромо-, музыкалық терапия, логоритмика және т.б.) икемді қолданумен қамтамасыз етіледі. Түзету және дамыту қызметі жүйесі жеке, кіші топтық және фронтальды сабақтарды, сондай-ақ арнайы ұйымдастырылған кеңістіктік ортадағы баланың тәуелсіз қызметін қарастырады.

Мамандардың өзара әрекеттесу моделі графикалық түрде ұсынылған:

Модель мектепке дейінгі мекеменің барлық мамандарының ерекше білім беру қажеттіліктері бар баламен жұмыс жасаудағы кәсіби байланысын айқын көрсетеді.

Мамандардың мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған топта жұмысын ұйымдастыру

Тәрбиешілер балалармен тікелей білім беру қызметін жүргізеді. Олар балалардың алған білімдерін бекітеді, дағдыларды автоматтандыруға дейін дағдыларды пысықтайды, түзету мақсаттары мен мазмұнын балалардың күнделікті өміріне (ойын және еңбек қызметіне), басқа сабақтардың мазмұнына (бейнелеу қызметі, қоршаған ортаны бақылау), сондай-ақ режимдік сәттерге біріктіреді.

Барлық тәрбиешілер мен мамандардың жұмысында осындай бірлікті қамтамасыз ету үшін келесі жүйені ұстану керек:

1. Тәрбиешілер дефектологпен және педагог-психологпен бірге балаларды зерттейді.

Мамандар балаларды жеке тексереді, оларды ұйымдастырылған іс-әрекет барысында бақылайды. Тәрбиешілер балаларды ұйымдастырылған іс-әрекет барысында және күнделікті өмірде – режимдік сәттерді өткізу барысында, серуендеу кезінде, еркін әрекет кезінде зерттейді.

Нәтижелерді мектепке дейінгі мекеме әдіскері бастаған топтың барлық педагогикалық ұжымы талқылайды және талдайды. Балаларды оқытудағы жетістіктер мен кемшіліктер талқыланады, түзету жолдары белгіленеді.

2. Бағдарламаның мазмұны бірлесіп зерделенеді және балалар қызметінің барлық түрлері бойынша және бағдарламаның барлық бөлімдері бойынша (қоршаған ортамен танысу, өнімді қызмет, ойын қызметі және т.б.) перспективалық жұмыс жоспары жасалады.

Мұнда мамандар бағдарламаның ұйымдастырылған іс-әрекетін тікелей өткізетін бөлімдерінің мазмұнын ғана емес, сонымен қатар тәрбиеші жүргізетіндерін де білуі керек екенін ескеру қажет. Өз кезегінде тәрбиешілер мамандар жүргізетін жұмыс түрлерінің мазмұнын білуі керек.

Сонымен қатар, тәрбиеші өзінің ұйымдастырылған іс-әрекет түрлерін жүргізе отырып, ешқандай жағдайда «тәрбиеші» емес, балалармен маманның сабақ материалын оқымайтынын есте ұстаған жөн.

Дұрыс жоспарлау балалардың әртүрлі іс-әрекеттерінде және әртүрлі жағдайларда материалдың қажетті қайталануын және бекітілуін қамтамасыз етеді.

3. Мерекелер, ойын-сауық, тақырыптық және интеграцияланған ұйымдастырылған іс-әрекеттер бірлесіп дайындалады және өткізіледі.

Бұл ұйымдастырылған іс-әрекеттер белгілі бір кезеңдегі балалармен барлық түзету-педагогикалық қызметтің нәтижесі болып табылады. Балалардың барлық

мүмкіндіктерін ашу, іске асыру үшін топтың барлық педагогикалық ұжымы музыкалық жетекшімен бірлесіп оларды дайындау үшін жұмыс істеуі керек.

Біз ата-аналармен тығыз қарым-қатынас жасаймыз. Ата – аналармен жұмысты ұйымдастырудағы тәрбиешілердің негізгі міндеті-оларға білім беру процесінің мүдделі, белсенді және тиімді қатысушылары болуға көмектесу. Тәрбиешілер ата-аналарға мамандар беретін тапсырмалар бойынша баласымен күнделікті жұмыс істеу қажеттілігі туралы түсіндіреді. Тек осы жағдайда ғана ең жақсы нәтижелер болуы мүмкін.

Қорытынды

Түзету-дамыту жұмысында тиімділікке қол жеткізу педагогикалық процестің барлық қатысушыларының өзара әрекеттесуі және білім беру, тәрбие және түзету міндеттерін бірлесіп шешу арқылы мүмкін болады.

Барлық мамандардың өзара әрекеттесу мазмұнын анықтайтын негізгі идеялар:

1. Түзету, білім беру және тәрбие міндеттерінің бірлігі. Балалардың ұйымдастырылған іс-әрекеттері мен еркін іс-әрекеттерін түзету бағыты принципі.
2. Жұмыстың даму сипаты және баланың жеке басының қасиеттерін қалыптастыру. Мектеп жасына дейінгі балалардың психикалық даму резервтерін барынша анықтау және пайдалану принципі.
3. Балалардың ұйымдастырылған іс-әрекетіне деген қызығушылығын, танымдық белсенділігі мен тәуелсіздігін тәрбиелеу. Балалардың жеке тәжірибесіне сүйену.
4. Балалардың танымдық белсенділігін ынталандырудың маңызды құралы ретінде әр ұйымдастырылған іс-әрекетте жетістікке жету. Дамудың кешенді диагностикасы негізінде оқытуды даралау және саралау принципі. Балалардың ұйымдастырылған іс-әрекетіндегі сараланған сипаты олардың оған жеке психологиялық дайындығын ескеру. Балалардың білім мен дағдыларды игеру қарқынын даралау.
5. Жұмыстағы қатаң дәйектілік. Қалыптасқан дағдылар мен білімді шоғырландырудағы жүйелілік. Оқытудың әр сатысында дағдыларды автоматтандырылған дағдыларға жеткізу.
6. Дидактикалық материалдың әртүрлілігі мен өзгергіштігі және барлық мамандардың түзету жұмыстарының әдістері.
7. Іс-әрекет тәсілінің принципін қолдану, әртүрлі түрлерді белсенді пайдалану, әсіресе жалпы даму және түзету мақсатында жетекші қызмет түрі.
8. Түзету жұмыстарында әр түрлі өнімді және ойын әрекеттерін қолдану жиілеп барады, бұл түзету әсерін қызықты және қызықты түрде кедергісіз, жанама түрде жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Қорытынды: педагогикалық процестің барлық қатысушыларының тығыз өзара әрекеттесуінде ғана дамуында ауытқулары бар балалардың мектепте оқуға, әлеуметтенуге және оларды қоғамға бейімдеуге жеке дайындығын сәтті қалыптастыруға болады.

**«Отбасылық бақыт әліппесі» Естілмейтін бала»
Ата-аналарға арналған дөңгелек үстел**

Мақсаты: ата-аналарға сенімге негізделген балаларымен достық қарым-қатынас орнатуға көмектесу.

Міндеттері:

- ата-аналардың мектеп жасына дейінгі балалардың жеке ерекшеліктері туралы идеяларын жалпылау, оларды отбасылық тәрбие процесінде қолдану;
- ата-аналардың өз баласына дұрыс көзқарасын қалыптастыруға ықпал ету;
- отбасыларда сенімді қарым-қатынас құру;
- ата-аналарға баламен қарым-қатынас жасаудың оң тәсілдерін үйрету.

Қайырлы кеш, құрметті ата-аналар! Мен Сіздерді көргеніме өте қуаныштымын. Мен қытайдың философының сөзімен бастағым келеді:

«Маған айтыңыз-Мен ұмытып кетемін.

Маған көрсет-менің есімде қалады.

Мені қатыстырыңыз – мен бір нәрсені түсінемін және үйренемін»

Бірақ алдымен Мен «Бақытты отбасы» туралы бейнеролик көрсеткім келеді

Балаға бір нәрсені үйрету үшін үйде тыныштық, құрмет, жылулық, қамқорлық, сүйіспеншілік және әрине бақыт орнауы керек. Сонымен, біздің кездесуіміздің тақырыбы «Отбасылық бақыт алфавиті».

Оны өткізу үшін Мен сіздерден сауалнамаларды толтыруды сұрадым. Нәтиже мынадай болды. Сіздің отбасыларыңызда қандай қарым-қатынас стилі басым. Батылдардың 50%-ы демократиялық стильді және 50%-ы авторитарлық. Дөңгелек үстелден кейін Мен сіздерге қарым-қатынас стильдері жазылған буклеттерді беремін, ал сіз ойланасыз және мүмкін олардың тізімделген стилі сіздің отбасыңызға сәйкес келетінін шешіңіздер. Мүмкін сіз оны өзгертуіңіз керек шығар деп шешіңіз.

Енді Мен сіздерге бәрімізді қызықтыратын сұрақтарға жауап беруді ұсынамын.

1. Отбасы деген не деп ойлайсыздар? (Отбасы-туыстық немесе неке одағымен байланысты адамдар тобы)

2. Бақыт деген не? (Жүзіндегі күлімсіреу, көздеріндегі шамдар және сарқылмас жалын мен энергия... сіз қалықтағыңыз, сүйгіңіз және қуанғыңыз келеді! Бұл қарапайым адамның емес, бақытты адамның жағдайы туралы.)

3. Үй дегеніміз не? (Нағыз ошақ-бұл ерте ме, кеш пе, үйден қаншалықты шаршасақ та, біз қайтып келгенімізге қарамастан, оған дейін қайда болғанымыз маңызды емес. Ошақ бізді ішкі жылулықпен тартады, ол сіздің сыртқы келбетіңізде қуаныш, үйде өткізген жағымды минуттар ретінде көрінеді.)

(ата-аналардың жауаптары)

2-жаттығу «Алақандар» (әдемі, тыныш музыка естіледі)

Музыка 1.

Көздеріңізді жұмып, қолдарыңызды алдыларыңызға алақаныңызды жоғары қаратып қойыңыз. Ең нәзік, ең мейірімді сөздерді еске түсіріңіздер. Оларды әлемдегі ең қымбат адамдарға - балаларыңызға ақылмен жіберіңіз. Күлімсіреп, балаңызға осы күлімсіреуді жіберіңіздер.

Тәрбиеші кез-келген ата-анаға жақындайды, алақанын алақанына қояды. Содан кейін ол басқасына ауысады (3-4 ата-анаға жақындау).

Музыканы өшіру.

- Енді өз сезімдеріңізбен бөлісіңіз мен жақындағандар. Сіздің жағдайыңыз қалай өзгерді?

- Бұл жаттығу бізге не үйретеді?

№ 3 тапсырма

Ойын – «Лукошко» қауымдастығы.

Отбасы мен отбасылық қатынастар туралы әңгімені жалғастыра отырып, мен тағы бір ойын ұсынғым келеді. Бұл лукошкада мен әртүрлі заттар бейнеленген карталарды жинадым. Енді әрқайсыңыз бір картаны таңдап, сұраққа жауап бересіз: «бұл зат отбасымен, үйімен, отбасылық қатынастарымен қалай байланысты?».

Мысалы: «Мен Шам алдым. Кешке қараңғы болған кезде біз шам жағып, күні бойы тәжірибемізбен бөлісеміз».

№ 4 тапсырма.

- Соңында Мен сіздердің балаларыңызға шағын сыйлықтар бергім келеді, біз ұйымдастырылған іс-әрекетте «Мейірімділік пен Бақыт» ағашын жасай бастадық, ал қазір біз оны сіздермен бірге жасаймыз.

- Әрқайсыңызда жасыл жапырақ бар, сұраққа жауап бере отырып, оған қол қойыңыздар:

«Мен баламды бақытты ету үшін не істеп жатырмын?»

№5 «Шам» психологиялық зерттеуі

(Ақырын музыка естіледі. Педагог-психолог шам жағады. «Отбасы» өлеңін оқиды.)

Атамнан басталар,
Әжемнен қосталар
Отбасым мынылар:
Ең жақын адамдар —
Әкем мен анам бар,
Бір туған ағам бар,
Бір туған апам бар...
Бәрін жақсы көремін,
Еркелеймін, еремін!

- Бәрі біздің қолымызда. Біздің балаларымыздың бақыты да біздің қолымызда. Мен бұл шамның жалыны сіздің барлық қайғы-қасіретіңізді, сол шамның жылуы жүректеріңіз бен жаныңызды жылытып, оның нұры жүздеріңізді күлімсіреп, сүйіспеншілікпен жарықтандырғанын қалаймын. Мен балалардың ешқашан ата-аналарын ренжітпеуін тілеймін, ал ата-аналар әрқашан балаларын түсінеді. Барлығына отбасылық бақыт тілеймін!

«Қорқыныш та балалық шақтың қадамдары.

Кішкентай еркеліктер»

Көптеген ата-аналар балалардағы қорқыныштың көрінісіне алаңдайды. Балалардың қорқынышы белгілі бір жасқа, психикалық даму деңгейіне тән. Дені сау, қалыпты дамып келе жатқан нәресте үшін қорқыныш пен қорқыныш қоршаған әлемді танудың табиғи реакциясы болып табылады.

Бірақ! Назар аударыңыз!

Егер сіздің балаңыз қорықпаса және тіпті жасына байланысты қорқыныш оған тән болмаса, оның психикалық дамуы тежелгенін тексеріңіз. Мектепке дейінгі жаста қорқыныш кейінгі жылдарға қарағанда жиі кездеседі. Әр жас сегменті үшін өз қорқыныштары тән.

Қорқыныш-бұл барлық тіршілік иелері кейде сезінетін табиғи эмоция. Қорқыныш адам үшін қорғаным функциясын орындайды.

Қорқыныштың себептері болуы мүмкін:

- баланың ата-анасының шамадан тыс қамқорлығы. Ата-аналар баланы барлық қиындықтардан қорғайды, ол үшін қатты алаңдайды. Нәтижесінде бала әлемді бөтен және қауіп төндіретін адам ретінде қабылдайды;

- ересектердің баланың қатысуымен аурулар, бақытсыздықтар және т. б. нәтижесінде балалар әлемді ата-аналарының көзқарастары арқылы қабылдайды;
- отбасындағы жанжалды қатынастар, ата-анасының ажырасуы;
- ата-аналардың тәрбиелік әрекеттеріне деген сенімсіздігі.

Балалардың психологиялық әл-ауқаты үшін ата-аналардың Бостандық шеңберін сенімді түрде шектейтін және сонымен бірге сенімді қорғайтын бекініс болуы маңызды. Әйтпесе, балада қорқыныш түрінде ішкі «шектеулер» болады; баланың алған травматикалық тәжірибесі (иттің шағуы және т. б.);

кұрдастарымен қарым-қатынастың болмауы. Бірлескен ойындарда бір жастағы балалар өздері үшін ең өзекті қорқыныш тақырыбына еріксіз жүгінеді және осылайша эмоцияларына ерік береді және сонымен бірге топтық қолдау алады.

Қорқыныштың жас динамикасы бар екенін есте ұстаған жөн:

Сонымен, жаңа туған нәрестелер өткір дыбыстардан, үлкен заттардың жақындауынан қорқады.

7 айда бала ұзақ уақыт бойы анасы болмаған кезде қатты мазасызданады. Мұндай қорқыныш 2,5 жасқа дейінгі қыздарда және 3 жасқа дейінгі ұлдарда көрінеді.

8 айда бейтаныс адамдардан, әсіресе анасына ұқсамайтын әйелдерден қорқу пайда болады. Әдетте, бұл қорқыныш өмірдің 2-ші жылының ортасында қолайсыз факторлар болмаған кезде өтеді (ауруханаға жатқызу, құлау, ауыр процедуралар және т.б.).

2 жыл-бейтаныс өткір дыбыстың, ауырсынудың, биіктіктің, жалғыздықтың күтпеген пайда болуынан қорқу, көлік қозғалатын жануарлардан қорқу пайда болуы мүмкін. Көбінесе бұл жастағы бала қараңғылықтан қорқады.

3 жасында жазадан қорқу пайда болады. Осы жастағы балалардағы қорқыныш әлдеқайда аз көрінеді, егер әкесі тәрбиеге қатысса, «мен» сезімі басылмайды (нәресте өзінің эмоцияларын, тәжірибелерін білдіре алуы керек).

Үш жастан бес жасқа дейін көптеген балалар ертегі кейіпкерлерінен, ауырсынудан, күтпеген дыбыстардан, судан, көліктен, жалғыздықтан, қараңғылықтан және жабық кеңістіктен қорқады. Әсіресе, соңғы қорқыныш ата-аналары мазасыз және сонымен бірге тым принципті балаларда жиі кездеседі.

Аталған қорқыныштар уақытша, ауыспалы, жас ерекшеліктеріне байланысты, олармен күресудің қажеті жоқ, тек баланың психикалық дамуының осы ерекшелігін қабылдай отырып, оған қолдау көрсетіңіз. Алайда, басқа қорқыныштар бар, оларды «невротикалық» деп атайды. Олардың негізінде психикалық күйзеліс, жарақат, ересек адамның баланың жасына байланысты проблемаларды жеңе алмауы, қарым-қатынастағы қатыгездік, отбасындағы қақтығыстар, ата-аналардың жоғары мазасыздығы жатыр. Мұндай қорқыныш өздігінен жойылмайды, мамандардың (Психолог, Психотерапевт) көмегі, тәрбие стилін өзгерту қажет. Қорқынышты жеңуге көмектеседі түзетудің ойын әдістері: «қорқыныш салу»; жақсы аяқталатын ертегі әңгімелерін құрастыру және оларды отбасында кеңірек қолдану.

Бала бір нәрседен қорқады, егер: оның қорқынышты армандары бар, ұйықтап кету қиын, қараңғылықтан қорқады, баланың өзін-өзі бағалауы төмен.

Бұл қызықты!

Қорқыныштың пайда болуы мен шоғырлануын қалай болдырмауға болады? Баланы ешқашан қараңғы, бейтаныс бөлмеде құлыптамаңыз.

Баланы қорқытпаңыз (мен оны басқа біреудің тәтесіне беремін, Баба Яга келіп, сүйреп апарамын, жақындамаңыз, ит тістейді, т.б.).

Зұлым кейіпкерлерді жақсылыққа айналдырыңыз (ертегілерді ойлап табыңыз - кірпі әже қалай жақсы болды, өрмекші қызға орманнан шығуға қалай көмектесті)

Баланың қиялын шамадан тыс жүктемеңіз: ойыншықтар жасына сәйкес келуі керек, агрессивті фильмдерді, мультфильмдер мен кітаптарды алып тастаңыз.

Баланың өзін-өзі бағалауын арттырыңыз.

Өз қорқынышыңызбен "айналысыңыз". Сіз олармен баланы "жұқтыра" аласыз (иттерден қорқу, өлімнен қорқу, көліктен, ұшақтан қорқу және т.б.).

Эмоционалды сезімтал және әсерлі балалар, сондай-ақ қиялдары жақсы дамыған балалар қорқынышқа көбірек бейім екенін ескеріңіз.

Қорқыныш сезінетін балаға қалай көмектесуге болады:

- Қорқыныштың себебін анықтаңыз.
- Барлық балалар қиялдағанды ұнатады, оны қолданыңыз, бала өз қорқынышын салсын, ол күшті және батыл болатын ертегілер жазсын.
- Егер нәресте қараңғылықтан, жабық кеңістіктен қорқатын болса-шамды жағыңыз, есікті ашыңыз, сүйікті ойыншығын төсегіне салыңыз.
- Ойыншық қаруы пайдалы болуы мүмкін, ол нәрестеге өзін сенімді сезінуге көмектеседі (түнде төсектің жанына қойыңыз, ол "өзін қорғай алады").
- Ойын, сурет салу, жағдайларды жоғалту арқылы қорқынышты жеңуге үйретіңіз (егер ол дәрігерден қорқатын болса - ауруханада ойнаңыз; егер ол қараңғылықтан қорқатын болса, барлаушыларды ойнаңыз).
- Еркіндікті дамытуға шақырыңыз, бала көп нәрсені білетінін, көп нәрсені білетінін сезсін.

Қорқынышты жою шыдамдылық пен ата-ананың қолдауын қажет етеді. Қорқыныш үшін ұрысуға, жазалауға, ұятқа қалуға болмайды. Есіңізде болсын, бала өзінің мінез-құлқын әлі басқара алмайды, сондықтан ауызша сенімдер тиімсіз. Баланы қорқытпаңыз (көбінесе бейсаналық).

Балаға шыдамды болыңыз және қорқыныштың кішкентайдың жанынан мәңгілікке алатыныңызды ұмытпаңыз. Сіз оны сол жерде қалдыра алмайсыз, өйткені болашақта бұл проблемаларға әкелуі мүмкін (невроз, мазасыздық, ашуланшақтық, қарым-қатынас және т.б.).

Қорқыныштың алдын-алудың ең жақсы түрі-жеке тұлғаны қалыптастыру, баланың жас мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін жүзеге асыру үшін ең қолайлы жағдайлар жасау. Қорқынышпен қараңғыланбаған балалық шақтың шарттары-бұл әр түрлі үйірмелер мен секциялар, онда бала балалармен, бірлескен ойындар мен ойын-сауықтармен, сондай-ақ ересектермен бірлескен ойын-сауықпен тәжірибе алады: аттракциондар, ашық ойындар, жорықтар мен саяхаттар.

Баланың өмірден алған әсерлері неғұрлым жарқын және әр түрлі болса, оның тәжірибесі неғұрлым бай болса, бала өмір мен оның сынақтарының алдында соғұрлым "қатайтылады".

«Мен қандай анамын?» ата-аналарға кеңес

Бұл сұрақ сізді бір сәтке ойландыра алды ма, жоқ па? Бос уақыт жоқ шығар. Ия, және сұрақ тым оғаш, түсініксіз болып көрінеді. Біз қандай анамыз?

Әлі туылмаған нәресте болашақ анасымен ажырамастығын жүрек соғу тырсылымен өмір сүреді. Бала бұл үздіксіздікті ұзақ уақыт сақтауды армандайды. Дәрігерлер барлық дәрумендердің ішінен балаға «М» витаминін алу маңызды, мұнда «М» қысқартылған ана. Дегенмен, балаларға арналған «М» дәрумені әрдайым бірдей бола бермейді. Оның құрамы әртүрлі.

Біз қандай анамыз?

Кәдімгі емес, мүлдем ұқсас емес, бірақ әр түрлі, әр түрлі шыршалар, сондықтан балалар әртүрлі аналармен әр түрлі өмір сүреді. Бірақ тіпті әртүрлі аналардың да балалармен қарым-қатынасының ұқсастық параметрлері бар. Қазіргі уақытта психологтар әртүрлі мінез-құлық стилі бар аналардың төрт нұсқасын ажыратады. Олардың ішінде ең жақсы нұсқа – тыныш, теңдестірілген ананың нұсқасы. Сабырлы, байсалды ана ана болудың өзіндік стандарты бола алады. Ол жауынгерлік постта күзетші сияқты. Әрқашан өз баласы туралы бәрін біледі, оған уақытында көмекке келеді. Сонымен қатар, соншалықты сезімтал және қамқор, мұндай жылдамдықпен баланың барлық проблемаларын шешеді,

сондықтан көптеген жақын туыстары бұл доптың болғанын әлі болжай алмайды. Бірақ бала үшін ең маңыздысы-баланың өсіп, тіпті мейірімділік атмосферасында гүлденуі.

Сабырлы анадан айырмашылығы, басқа түрі-мазасыз ананың түрі. Ол үнемі бір нәрсе сияқты сезінеді. Бұл оның баласына, денсаулығына қатысты болып көрінеді, оған үнемі қауіп төніп тұрғандай көрінеді, тіпті мұндай қауіп болмаса да. Қысқаша айтқанда, ананың мазасыздығы отбасының өмірін уландыратын улану сияқты.

Мазасыз және көңілсіз аналардың арасында ортақ нәрсе бар. Бұл да, мәңгі бақытсыз, шиеленісті, олар үшін көп нәрсе жоқ. Бірақ егер біріншісі баланың болашағы туралы ойласа, екіншісі тек өзінің болашағы туралы ойлайды. Мазасыз және жүйке, өйткені ол балада жолда байқаусызда пайда болған ауыртпалықты көреді. Мұндай анасы бар баланың жолы болмағаны сөзсіз.

Сонымен, төртінші рок-сенімді және үстем ананың түрі. Мұндай ана баладан не қажет екенін өте жақсы біледі, тіпті бала туылғанға дейін оның бүкіл саналы өмірі үшін жоспарларынан бас тартқысы келмейді. Мұндай ана, аллигатор сияқты, баласының бірегейлігін сіңіреді және ол онымен қарым-қатынас жасай отырып, өзінің жеке басын қорғауға шешім қабылдауы екіталай. Аналар түрлерінің жоғарыда аталған психологиялық нұсқаларынан басқа, дәрігерлер де өз түрлерін ұсынады (Захаров А. И.) осы нұсқалардың ішінде, мүмкін, қарым-қатынас әдетте балаларының денсаулық жағдайына әсер ететін аналардың түрлері үлкен қызығушылық тудырады.

Сонымен, бұл аналар кім?

«Қар ханшайымы» корольдік түрде қатал, қол жетімді емес. Барлығын өзінен алшақ ұстайды. Баламен қарым-қатынас кезінде де ол белгілі бір қашықтықты сақтайды. Оның тағдыры-бұйрық беру және басқару. Ол жақындық, жылулық деген не екенін білмейді. Еріксіз оның жүрегінің орнына мұз бар сияқты – ол балаға өте суық қарайды және ол әдетте «оның жанында қатып қалады».

«Ұйқыдағы ару» өмір бойы ол ешқашан кездеспеген ханзаданы күте береді. Әдетте, ол өзінің қиялының тұтқында өмір сүреді, оның баласының әкесі ол емес. Сондықтан мұндай ана өзінің қиялының, үмітінің, арманының тұтқында өмір сүреді, баласын, оның қажеттіліктерін, тілектері мен сүйіспеншілігін байқамайды. Ол ол үшін жай ғана тірі қуыршақ, кенеттен жалықтыратын көңілді және сүйкімді ойыншық.

Мүмкін, біз аналардың әртүрлі түрлерінің тізімін шексіздікке дейін жалғастыра алармыз. Бірақ осы түрлердің негізгілері келтірілген. Олардың кейбіреулері сізге еріксіз өздеріңізді еске түсіргеніне сенімдіміз. Сондықтан, кем дегенде бір минут ойланыңыз, сіз балаға қандай ана боласыз? Және ол сіздің қасыңызда шынымен жақсы өмір сүре ме? Нені өзгертуге болатынын ойлаңыз. Балаға қандай ана керек?

Елестетіп көріңізші – мінсіз. Ал идеал-бұл ең мейірімді, ең әдемі, ең жақсы шыршаны білдіреді. Ол үшін бала да ең мейірімді, ең әдемі, ең нәзік, ең сүйікті шырша болуы керек иә, иә, Ең бастысы - ең сүйікті.

«Үйдегі баланың қозғалыс белсенділігі, Баланың қозғалыс саласының ерекшеліктері»

Ата-аналар балалардың тірі және белсенді екендігіне қуанады, бірақ балалар ұйымдастырылған іс-әрекет барысында ұзақ уақыт тыныш отыра ала ма деп алаңдайды. Бұған балаларды дайындау керек.

Баланың толыққанды физикалық дамуының негізгі шарттары-ұтымды, калориялы тамақ, күн тәртібін сақтау, толық ұйқы, таза ауада жеткілікті уақыт, сау және гигиеналық орта, қолайлы психологиялық атмосфера, жақсы материалдық өмір сүру жағдайлары.

Қазіргі отбасылар мектепке дейінгі мекемемен бірге әр баланың сау дамуына қолайлы жағдай жасауға қабілетті және міндетті. Ата-аналар балабақша құрған жас ұрпақтың толыққанды дамуының алғышарттарын барынша тиімді жүзеге асыруға ұмтылуы керек. Балаға үнемі қамқорлық жасау керек және отбасындағы өмірді оның қозғалыс белсенділігін көрсете алатындай етіп ұйымдастыру керек, яғни дене шынықтыру отбасының тәрбиелік және әлеуметтік функциясының маңызды құрамдас бөлігі болуы керек. Балабақшаларда негізгі гигиеналық дағдыларды қалыптастыруға және мектеп жасына дейінгі балалардың ауада

болуының жеткілікті ұзақтығына көбірек көңіл бөлінеді. Бұл ауруды азайтуға болатын құралдардың бірі.

Балалардың денсаулығы мен дене шынықтыруына қамқорлық жасай отырып, отбасы мен балабақша не нәрсеге ерекше назар аударуы керек? Жоғарыда айтылғандай, бұл, ең алдымен, әртүрлі қызмет түрлерін ойластырылған түрде ауыстыруды көздейтін өмірді ұйымдастыру. Ұйқының, тамақтанудың, серуендеудің, сабақтардың, ойындардың ұтымды ауысуы барлық жүйелер мен органдардың біркелкі дамуын қамтамасыз етіп қана қоймайды, баланың төзімділігі қалыптасады, сонымен қатар салыстырмалы түрде тәуелсіз мектеп өмірі үшін өте маңызды ұйымдастырушылық, дәлдік, ерік-жігер және т.б. дағдылар жүйесі жасалады.

Отбасында баланың күн тәртібін құра отырып, ересектер балабақшадағы мектеп жасына дейінгі баланың өмірін ғылыми негізделген ұйымдастыруға сүйене алады. Баланың балабақшада жасайтын іс-әрекеттерінің ешқайсысы оның өмірінде үйде болмауы керек. Үйдегі кейбір іс-шараларға көбірек уақыт бөлуге болады (мысалы, ойын, серуендеу). Бір немесе екі баласы бар ересек адамның сабақтары жанды, алуан түрлі, қызықты, қуанышты болуы керек.

Ересектер баланың күнделікті ауада болуына, қолайлы табиғи ортаға, Спорт және ойын алаңдарының болуына ерекше назар аударуы керек. Бұл факторлар денсаулықты нығайтады, өсуді ынталандырады, денені қатайтады және қажетті қалпына келтіруді қамтамасыз етеді.

Таза ауада болған кезде балаға осы жаста табиғи және басым болатын стихиялық қозғалыс белсенділігін көрсетуге мүмкіндік беріледі. Ол кем дегенде алты сағатқа дейін созылуы мүмкін. Баланың қозғалысы зиян тигізбейді-ол бұлшықет жүктемесін өзі бейсаналық түрде реттейді. Шамадан тыс жүктеме нәрестені ұзақ уақыт статикалық жағдайға төтеп беруге мәжбүр еткенде немесе қозғалыс белсенділігімен қозғалмайтын әрекеттерді теңестірмеген кезде ғана болады. Қозғалыстың болмауы қажетсіз семіздікке әкелуі мүмкін. Балаңызға еркін қозғалуға мүмкіндік беру – бұл оған қалағанының бәрін жасауға мүмкіндік беру және оның қауіпсіздігіне мән бермеу дегенді білдірмейді. Керісінше, бұл ұйымдастырылған іс-шараларға қарағанда едәуір ойластырылған ортаны және көп көңіл бөлуді қажет етеді.

Таза ауада болған кезде өздігінен қозғалуға мүмкіндік берумен қатар, жүру дағдысын арнайы жетілдіру, жүгіру, секіру жаттығулары, допты лақтыруға және ұстауға үйрету, түрлі қимылды ойындар ойнау, «Орындықтан кім жақсы өтеді», «Допты кім алысқа тастамайды?» сияқты шағын спорттық жарыстар ұйымдастыру керек.. «Арқаннан кім ұзақ секіреді» және т.б. баланың жалпы моторикасы осылай дамиды.

Әртүрлі дене шынықтыру ұйымдастырылған іс-әрекеттері мен ойындары үшін әртүрлі дене шынықтыру жабдықтары қолданылады: орындықтар, бөренелер, баспалдақтар, әткеншектер, арқандар, кегльдер, доптар, арқан және басқа да көптеген заттар. Асфальтталған жолда немесе спорт алаңында серуендеу көбінесе жазда скутерлерді, үш дөңгелекті велосипедтерді, ал қыста шана,

шаңғы, коньки тебуді пайдаланады. Балаларды кез-келген маусымда жаттықтыру және қатайту қажет: олармен шаңғы тебу, мұз айдынында сырғанау, шомылу, күн суыту, шағын туристік жорықтар ұйымдастыру.

Күндізгі балабақшада балалар үнемі дене шынықтырумен айналысады: таңертеңгі гимнастикада және дене шынықтыру үзілістерінде жалпы даму жаттығулары қолданылады, оның барысында әртүрлі бұлшықет топтары жұмысқа қатысады.

БҰЛ МАҢЫЗДЫ! Сіз білесіз бе, үш жасар балалар үшін тәулігіне қадамдар саны 9 - 9,5 мың, төрт жасар балалар үшін – 10-10, 5 мың, бес жасар балалар үшін – 11-12 мың қадам болуы керек. Қадамдарды педометрдің көмегімен санауға болады. Егер тексеру кезінде баланың қажет болғаннан аз қозғалатыны анықталса, шұғыл шаралар қабылдау қажет

Егер бала ауырып қалса...

Бала үшін ауру кезінде балалардың орындалу қарқынын тездетуге деген ұмтылысы болмауы үшін үлкен психофизиологиялық жүктеме тудырмайтын ойындарды таңдау керек, өйткені бұл шамадан тыс жүктемелерге әкелуі мүмкін. Баланың назарын белгілі бір қозғалысты орындаудың эстетикалық жағына, іс-әрекеттің дәлдігіне және ойын ережелерін сақтауға аудару қажет.

Кішкентай балалардың назары өте тұрақсыз, сондықтан бір ойынның ұзақтығы аз – 5 минутқа дейін, бірақ бірте-бірте ойын уақытын 10-15 минутқа дейін ұзартуға болады, егер бір ойыннан екіншісіне үзіліспен, музыкалық экрандармен және әнмен ауысса. Бір-бірінен кейінгі және ұзақ назар аударуды қажет ететін немесе тек бір дағдыны дамытуға бағытталған ойындар баланы шаршатады. Ойындар жан-жақты әсер ететіндей етіп біріктіріліп, біріктірілуі керек. Мысалы, метаболизм бұзылған ойындар дұрыс мұрынмен тыныс алуды қалыптастыратын ойындармен ауысады. Күніне бірнеше рет ойын өткізген жөн. Жүктеме мөлшерін физиологиялық қисық бойымен бөлу керек, яғни кіріспе және қорытынды бөлімдер үшін аз психофизиологиялық жүктемесі бар ойындар таңдалады, ал негізгі бөлігі үшін – үлкен.

Балаларда біліктер мен дағдыларды дамыту кезінде ұйымдастырылған іс-әрекетіне назар аудару маңызды рөл атқарады. Мұны істеу үшін, ең басында, баланың назарын ойын кезінде қажет емес заттар алаңдатпағаны жөн. Ойын материалы жарқын, жүргізушінің дауысы қызықты және тіпті қызықты болуы керек. Ересек адамның өзі ойынға "қосылуы" керек. Айта кету керек, балалар ережелерді жиі ұмытып, шатастыруы мүмкін - бұл жаста бұл сөзсіз және қалыпты жағдай. Бастамас бұрын, ойын ережелерін түсінікті түрде түсіндіріп, баладан қажетті қимылдарды көрсетуді, тапсырмалардың дұрыстығын түзетуді сұрау керек. Ойын алдында бөлмені желдетіп, мұрынмен тыныс алу үшін мұрынды шырыштан тазарту керек. Әсіресе жүктемені реттеу әдістеріне тоқталу керек. Дененің шаршау критерийлері келесі белгілер болып табылады:

- бет әлпеті шиеленісті, бала қатты қозғалады - түсініксіз (айқайлайды, ойынның басқа қатысушыларымен қақтығысады), тым алаңдатады немесе жалқау;

- қозғалыстар анық емес, сенімсіз орындалады, қосымша қозғалыстар пайда болады;
- тері қатты қызарады немесе бозарады, көздің астында аздап көкшіл болады;
- бала қатты терлейді, әсіресе беті;
- жүрек соғу жиілігі мен тыныс алу жиілігі, яғни жүрек соғу жиілігі 25-50% - дан асады, тыныс алу жиілігі минутына 4-6 еседен асады.

Егер сіз тапсырманың бала үшін қиын болғанын көрсеңіз, онда ойынның барысына өзгерістер енгізуге немесе аз күрделі ойындарды қолдануға болады.

Жүктемені азайту үшін келесі әрекеттерді орындаңыз:

- ұйымдастырылған іс-әрекеттің жалпы уақытын азайту;
- ұйымдастырылған іс-әрекетте бір ойынның қайталану санын азайту;
- ойын сюжетін жеңілдету;
- ойындар кезінде бастапқы позицияны өзгерту, яғни отыру, жату;
- ойынға қатысушылардың санын азайту;
- үзілістерді демалуды және тыныс алу жаттығуларын жиі қосу;
- қозғалыстардың дәлдігі мен үйлестірілуіне, реакциялардың жылдамдығына сұраныстың төмендеуі;
- ойындағы қозғалыс қарқыны мен амплитудасының төмендеуі;
- командалық емес, жұмсақ, баяндауыш, жүргізушінің дауысы;
- әуезді, ритақты, тыныш музыканы баяу және орташа қарқынмен қолдану.

Есіңізде болсын, кез-келген жүктеме оның болмауынан әлдеқайда пайдалы. Егер сіз тіпті сабақ режимін сақтай алмасаңыз да, балалармен жиі ойнаңыз. Бұл сүйіспеншілік пен қамқорлықты білдірудің ең жақсы түрі!

Балалар мен ата-аналарға арналған үй - ойын орны

Әр баланың ойын мен іс-әрекетке, ойыншықтарды сақтауға арналған белгілі бір орны болуы керек, бұл оған ыңғайлы бұрыш болар еді. Бала ойыншықтарының немесе үстел ойындарының қай жерде жатқанын білуі керек. Механикалық ойыншықтарды бөлек орналастыру керек, әсіресе үстел ойындары мен кітаптардан. Конструкторлар мен құрылыс материалдарын құралдармен және әртүрлі жұмыс материалдарымен бірге сақтауға болады. Бейнелі ойыншықтарды (куыршақтар) шкафта сақтауға болады, бірақ егер олар балаға таныс жерде, еденде болса, одан да жақсы. Мұнда сіз куыршақ жиһазын ұйымдастыра аласыз, куыршақ асханасын, балабақшаны, емхананы, хайуанаттар бағын, гаражды, депоны немесе вокзалды ойнаушының көңіл-күйі мен қиялына қарай ұйымдастыра аласыз.

Ересектер мезгіл-мезгіл бұрышта бәрі жақсы екенін тексеруі керек, бірақ бұл баланың ойнауы үшін қажет тәртіпте. Кейде баланың ойнауы үшін барлық ойыншықтар қажет пе, жоқ па, соны тексеру керек, мүмкін олардың кейбіреулері ұзақ уақыт бойы ойынға қатыспаған. Содан кейін оларды ең қажет, сүйікті, жаңа

ойыншықтарға орын босатып, біраз уақытқа жасыруға болады. Тазалау, әрине, мүмкін, бала өз бұрышында өзі жасауы керек, сондықтан ол тазалық пен дәлдікке үйренеді.

Ойыншықтарды дұрыс сақтау-олардың ұзақ өмір сүруінің кепілі! Ойыншықтар ойыннан кейін үйіндіге түсіп қалғанда, оларды дұрыс сақтамау сияқты ештеңеден бүлінбейді. Баланы қызықтыру үшін ойыншықтарды тазалауды ойынды жалғастыруға немесе жаңа ойындарға дайындалуға оңай айналдыруға болады.

Алайда, көптеген ойыншықтар ұзаққа созылмайды, олар оларға ең мұқият қараған кезде сынуы мүмкін. Ойыншықтарды жөндеуге мүмкіндік болса, оларды тастамаңыз. Бұл жұмысты баламен бірге жасау керек. Әрине, басында нәресте қарапайым жұмысты ғана орындай алады. Бірақ бала неғұрлым үлкен болса, оның осы пайдалы іске қатысуы соғұрлым маңызды болады. Егер ойыншықтарға мұндай қамқорлық бала үшін тұрақты міндет болса, бұл еңбекқорлық пен дәлдіктің жақсы мектебі болады. Ойыншықтарды жөндеу кезінде бала көптеген пайдалы дағдыларды игереді, материалдар мен құралдармен жұмыс істеу туралы білім алады. Ол заттардың неден жасалғанын, олардың қасиеттері қандай екенін, ойыншықтың бұрынғы түрін, содан кейін кез келген затты қалпына келтіру үшін қандай құралдар қажет екенін біледі.

Ойыншық үй шаруашылығындағы тәртіп әдеті міндетті түрде тәртіпке деген жалпы көзқарасқа, кітаптармен, мектеп құралдарымен кейінгі қарым-қатынасқа әсер етеді.

Ойындар мен ойыншықтар баланың жеке дело емес, бұл отбасының ортақ дело, онда үлкендер кішілерге сабақ береді, ал кішілері үлкендерге көмектеседі, мұнда барлығы ортақ мүдделермен өмір сүреді. Бұл сонымен қатар үлкен әлеуметтік маңызы бар мәселе, өйткені ойындар баланың жеке басын қалыптастыруда үлкен маңызға ие.

Бала өміріндегі би қимылдары

Би дәл ғылымдар сияқты маңызды.

Би әдемі!

Би билеу пайдалы!

Би өнері - кішкентай адамды тәрбиелеу мен дамытудың керемет құралы. Ол рухани әлемді байытады, баланың тұлға ретінде ашылуына көмектеседі. Қозғалыс, музыка, ойынның үйлесуі жағымды эмоциялар атмосферасын қалыптастырады, бұл өз кезегінде баланы босатады, оның мінез-құлқын табиғи және әдемі етеді. Бұл өте аз уақытты алады және Сіз қызыңыздың немесе ұлыңыздың қалай өзгеретінін байқайсыз: мақтаншақ қалып, қозғалыстарды дұрыс үйлестіру, күрделі пластик пайда болады. Сонымен қатар, олмақты сезіне бастайды, әуеннің табиғатын түсінеді, көркемдік талғамға, шығармашылық қиялға ие болады. Мұның бәрі оны тереңірек тұлға етеді және өзін және басқаларды жақсы түсінуге үйретеді.

Не айту керек, бәрі билегенді ұнатады – ересектер де, балалар да. Ережеге сәйкес, адам билейді немесе қозғала алады. Қалай болғанда да, би – бұл рахат.

Биді музыкамен немесе музыкасыз ритақты қозғалыстарға дейін қысқартуға болмайды, бұл біздің жеке басымыздың көрінісі және бірегейлік, қозғалыс арқылы Айтылған тарих (немесе мойындау). Би мен музыканың таңғажайып әлеміне еніп, біз өз эмоцияларымызды ашық білдіре аламыз, бұл күнделікті өмірде әрқашан рұқсат етілмейді. Осылайша, би өнері сұлулықтан басқа психотерапиялық әсерге ие: ішкі қайшылықтар мен құмарлықтардан қорықпай, өзімізді ашық және жарқын етіп көрсете отырып, біз өз жанымызда тамыр жайып үлгерген қысқыштар мен кешендерден босатамыз. Би сізді толығымен босатуға мүмкіндік береді және өзіңіз болудан қорықпауға үйретеді.

Би-денсаулықты нығайтудың тамаша тәсілі. Тегіс және экспрессивті қозғалыстар омыртқаны түзетеді, бұлшықеттерді күшейтеді және позаны жақсартады.

Шынында да, психологтардың көптеген зерттеулері бимен айналысатын балалардың құрдастарына қарағанда оқуда үлкен жетістіктерге жететінін,

сонымен қатар олардың жалпы дамуында алда екенін дәлелдеді. Би баланың бастапқы математикалық және логикалық көріністерін қалыптастыруға көмектеседі, кеңістікте бағдарлау дағдыларын үйретеді; сөйлеуді дамытады. Би сабақтары адалдық, ұйымшылдық және еңбекқорлық сияқты қасиеттерді дамытуға көмектеседі. Ритмика, пластика негізгі моториканы және қабілеттерді қалыптастырады, қалыптың бұзылуына жол бермейді. Мұндай сабақтар баланың моторикасын байытады, моторикасын жақсартады, физикалық жаттығулар процесінде белсенді ойлау әрекеттерін дамытады.

Тіпті ең тұйық балалар да еркін, ашық және көпшіл бола бастайды. Би арқылы көптеген психологиялық мәселелерді шешуге болады. Бала би арқылы әлемге басқа көзбен қарай бастайды. Әрине, проблемалар ешқайда кетпейді, бірақ адам оларды басқаша қабылдай бастайды, әлдеқайда жағымды. Би шығармашылықты оятады және қозғалыстардың үйлесімі арқылы осы қабілеттерді жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Би жаттығуларын үйрену барысында баланың өзін-өзі бағалауы артады. Ол бір нәрсеге қол жеткізе алатынына, керемет және әдемі нәрсе жасай алатынына сене бастайды. Баласы биді игерудегі тағы бір қиындықты жеңген кезде анасының қуанышты жүзін көріп, бала түсінеді-ол ұнайды! Сондықтан ол қажет, ол бағаланады! Ол жақсы көреді.

Табысты нәтижелердің шарттарының бірі-бастаушы бишіге мұқият, мейірімді қарым-қатынас, оның мүмкіндіктеріне деген сенімін ояту мүмкіндігі. Сіздің балаңыз ешқашан суретші және хореограф болмасын, бірақ ол өмір бойы осы әрекеттерді, оның музыканы және сүйіспеншілікке толы ата-аналардың жетекшілігімен әсем қимылдарды алғашқы түсінуін еске алады.

Көркемдік адам табиғатына, әсіресе балаларға тән. Біздің көпшілігіміз бұл сапаны жылдар бойы жоғалтып келеміз. Көптеген ересектер, тіпті жақын достарымен бірге, бірдеңе айтуға, тіпті одан да көп билеуге ұялады. Бірақ біздің балаларымыз да осындай кешенді болып өсуі керек пе? Ешқандай жағдайда бұған жол беруге болмайды! Кішкентай бишілердің қойылымдарына қосылыңыз. Бұл бәрін жеңеді. Өйткені, балада өнерді ынталандыру арқылы біз өзімізді өзгертеміз.

«Балалармен демалыс.

Ата-аналар мен балалардың бірлескен демалысының ықтимал нысандары»

«Егер біз баланың мектепке дейінгі және мектеп жасындағы өмірі балабақша мен мектепке тиесілі деп ойласақ, біз қатты қателесеміз. Белгілі болғандай, білім беру мекемесі (балабақша, мектеп) баланың табиғи дамуында өте аз ғана үлеске ие, оған уақыт, табиғат және отбасылық өмір көбірек әсер етеді» (К.Д. Ушинский).

Сондықтан жақсы әдеттерді тәрбиелеудегі басты рөл сізге, Құрметті ата-аналарға жүктеледі. Өйткені, егер сіз балаңыздың мінезінің қыр-сырын білмесеңіз, кімге жүгінесіз? Табиғат балаға берген нәрсені қалай жақсы пайдалану керектігін тек сіз шеше аласыз, сонымен қатар бейімділік бар кемшіліктердің алдын аласыз. Баланың қолынан келгенін және қалағанын жақсы жасай алуы үшін барлық жағдайды жасауға тырысыңыз. Баланың не істей алатынын және баланың не қалайтынын мейірімділік, сенім және өзара түсіністік жағдайында білуге және түсінуге болады. Мұндай жағдайды ең алдымен ересектер жасайды. Мұндай жағдайды ересектер мен балалар тең жағдайда болуы мүмкін демалу уақытында жасаған дұрыс.

Әрқайсыңыздың отбасыңыз қалай демалады?

Бірге жиналғанда не істейсіздер?

Егер сіздің отбасыңыздың өміріндегі мұндай сәттер сирек кездесетін болса, сондықтан бірге демалуды қалай ұйымдастыруға болатындығы туралы ойлауға мүмкіндік болмаса, ата-аналар мен балалардың бірге демалуының келесі түрлерін қолданып көріңіз:

- Бірлескен зияткерлік қызмет: зияткерлік отбасылық ойындар, кроссвордтар, жұмбақтар, жұмбақтар шешу.
- Бірлескен шығармашылық іс-әрекет: бала мен ата - аналар бірге қандай да бір шығармашылық жобаны ойлап табады және жасайды-туыстарына құттықтау рәсімдеу, пәтерді мерекеге дайындау, кез-келген көркемдік жұмыстарды орындау.
- Бірлескен еңбек қызметі: пәтерде тазалау, жабық өсімдіктерді отырғызу және күту, үйіңіздің айналасын абаттандыру, үй учаскесінде жұмыс істеу, Үй жануарларына күтім жасау.
- Бірлескен спорттық іс-шаралар: спортзалға, бассейнге бару, бүкіл отбасымен стадионда спортпен шұғылданду, шаңғымен отбасылық серуендеу.
- Бірлескен қимылды, рөлдік ойындар.

Ойындар-баланың жеке басы туралы тамаша ақпарат көзі. Ойын барысында баланың мінез-құлқын мұқият қадағалаңыз. Осылайша сіз баланың ойынның басынан аяғына дейін мақсатқа қалай дәйекті түрде баратынын, қиындықтардан қорқатынын немесе қорықпайтынын, оның сәтсіздігін жеңе алатынын, ойындағы жоғалтуды қалай жеңетінін көре аласыз.

Балалар мен ата-аналардың практикалық қызметі «Бала өміріндегі ертегінің рөлі»

ЕРТЕГІ ДЕГЕНІМІЗ НЕ?

Ертегі-негізінен прозалық сипаттағы, фантастикаға негізделген эпикалық баяндау. Ол халықтың өмір мен өлім, жақсылық пен зұлымдық туралы ежелгі идеяларын бейнелейді, ауызша жеткізуге арналған, сондықтан бір сюжеттің бірнеше нұсқасы бар. Ертегі феномені, оның сүйкімділігі ерекше ұйымдастырылған баяндауда, ертегі формулаларын, символдық бейнені қолдануда жатыр. Ертегілер фольклорлық (халықтық) және әдеби (нақты авторы бар). Фольклорлық ертегінің өзіндік поэтикасы бар, ертегі жанрының мәтіндері дәстүр бойынша қалыптасқан клишелердің көмегімен құрылады: «олар өмір сүрді – болды», «кейбір патшалықта, кейбір мемлекетте шырша», «ертегі көп ұзамай әсер етеді, бірақ көп ұзамай ол шырша жасалмайды».

Фольклорлық ертегінің жанрлық түрлері бар:

☞ жануарлар, өсімдіктер, өлі табиғат және заттар туралы ертегілер;

☞ сиқырлы ертегілер;

☞ аңызға айналған ертегілер;

☞ тұрмыстық ертегілер;

☞ жинақталған ертегілер;

☞ қызықсыз ертегілер.

Жануарлар туралы ертегілерде сюжеттер жануарлардың қулықтары туралы күлкілі әңгіме алады. Жануарлар туралы ертегілер ең көне, осы кезеңде адам әлі де жануарларды құдайға айналдырды, олардан күш алды. Мысалы, «Заюшкина саятшылығы», «Мысық, әтеш және түлкі», «Түлкі мен тырна».

Ертегілер ең көне. Олар кейбір ежелгі пұтқа табынушылық идеялардың қалдықтарын сақтап қалды, мысалы, ормандар, теңіздер, таулар, элементтердің иелеріне сену (Мыстан кемпір, Таусоғар, Ертөстік, Алпамыс). Ертегілерде әрдайым батырлардың бейнелері бар.

Аңызға айналған ертегілер кейінірек. Олар XIX ғасырдың ортасында пайда болды. Олардың тамырларын мифтерден немесе діни әдебиеттерден іздеу керек. Көптеген аңызға айналған ертегілер эпикалық және эпикалық әңгімелердің ауысуы (бейімделуі) нәтижесінде пайда болды. Бұл ертегілер: «Әдемі Василиса», «Бақа Ханшайымы».

Тұрмыстық ертегіде керемет оқиғалар орын алады (адам басты кейіпкер ретінде әрекет етеді). Тұрмыстық ертегінің кейіпкері-әділдік үшін күресетін халықтық ортаның өкілі. Бұл ертегілер епті, ақылды кеңесшілер туралы. Мысалы, «Қожайын мен адам»

Ертегілер-мағынасыздыққа негізделген ертегілер. Олар көлемі жағынан кішкентай және көбінесе прозакты проза түрінде болады. Ертегілер-бұл барлық халықтарда дербес шығарма ретінде немесе ертегінің бір бөлігі ретінде кездесетін фольклордың ерекше жанры.

Қызықсыз ертегі-мәтіннің бір бөлігі бірнеше рет қайталанатын ертегі. Мұндай ертегі көптеген қайталанатын сілтемелері бар тізбекке ұқсайды, олардың саны тек орындаушының немесе тыңдаушының еркіне байланысты. Сілтемелер «ертегіні қайтадан бастау керек пе?» деген арнайы тіркестің көмегімен бекітілуі

мүмкін, содан кейін фрагмент қайта-қайта қайталанады. Кейбір қызықсыз ертегілерде баяндаушы сұрақ қояды, оған тыңдаушы міндетті түрде жауап беруі керек, ол ертегіні тағы бір қайталау үшін қолданылады. Ертегі сюжеті дамымайды, байланыстырушы сұрақ тыңдаушыны тек таң қалдырады және тітіркендіреді.

Қазақ халық ертегісі – әлемдік мәдениеттегі ерекше құбылыс. Бұл күрделі, өте шебер салынған шығарма, оны жасаушылардың үлкен таланты мен шеберлігін көрсетеді. Біздің балаларымыз ертегілерде тәрбиеленіп, олармен бірге өсіп, Ертегі батырлары сияқты ақылды, мейірімді, күшті болсын.

Мыңдаған жылдар бойы ертегі орыс халқының рухани тәжірибесін жинақтады. Адам жанына ғажайып күш әсер етті. Тәрбиеленген. Ол ақылды болуға, адам өмірінің негізгі шындықтарын түсінуге, адамгершілік, мораль негіздерін қалыптастыруға көмектесті, оның заңдары бойынша балалар өмір сүруі керек.

ЕРТЕГІНІ ҚАЛАЙ ОҚУҒА БОЛАДЫ?

Мектепке дейінгі жаста балалар қазақ және әлемдік фольклормен оның жанрларының алуан түрлілігімен танысады - бесік жыры, жаңылтпаштар, санамақтар, жұмбақтар, мақал-мәтелдер, ертегілер мен эпостар. Ертегілерді тыңдай отырып, балалар, ең алдымен, оқиғалар бір-бірін анық қадағалап, соңғысы логикалық түрде алдыңғысынан шыққан кезде байланыс орнатады.

Балалар өздерінің білімдері мен ойлау қабілеттерін кеңейтетін ертегілерді тыңдағанды ұнатады, бұл шындықтан басқа сиқырлы әлем бар екенін көрсетеді. Жүрекке бағытталған ертегілер арқылы бала адам, оның проблемалары және оларды шешу жолдары туралы терең білім алады.

Ертегілерді оқу үшін Сіз "дұрыс" уақытты таңдауыңыз керек – бала мен сіз тыныш эмоционалды күйде, "жақсы көңіл-күйде". Сіз ұйықтар алдында, ойлануға және сөйлесуге уақыт болған кезде жасай аласыз. Ұйықтап жатқанда, алынған тәжірибе подсознаниеге жақсы енеді. Ұйықтар алдында балаға ертегі оқуды, ата-аналармен жақындық пен сүйіспеншілікті, жылулық, тыныштық және кейбір сиқыр сезімімен ұйқыға көшудің ерекше жағдайын асыра бағалау қиын.

Сізге алаңдатпай қуанышпен оқу керек, содан кейін бала көп пайда көреді, ал сіз жағымды эмоцияларсыз. Ертегіні оқу жеткіліксіз. Бала оны жақсы есте сақтауы үшін оған ертегінің мағынасын түсінуге, кейіпкерлермен бірге әртүрлі жағдайларды бастан өткеруге көмектесу керек. Кейіпкерлердің іс-әрекеттерін талдау, өздерін олардың орнында елестету, балаға шынайы өмірден осындай жағдайларды келтіруге тырысу қажет. Сонда есте сақтау саналы, терең болады.

Бір ертегіні бірнеше рет оқудан қорықпаңыз. Қайта оқығанда балаға естігеннің мәні айқынырақ болады, оның қиялында кейіпкерлердің түрлі-түсті бейнелері пайда болады. Ертегі әңгімелері жарқын, қиялды, бірақ кішкентай болуы керек.

Ертегіні оқығанда көп сөйлемеуге тырысыңыз (бұл алаңдатады). Үзілісте бала ойлауды, естіген оқиғаны түсінуді үйренсін.

Құрметті ата — аналар, ертегілер баланың дамуындағы өте қажет кезең екенін ұмытпаңыз, өйткені ата – аналары ертегілерді оқитын немесе айтатын балаларда өмірлік беріктік қоры-өмірлік жағдайлардың картотекасы қалыптасады.

Балалармен мүмкіндігінше көп оқыңыз, ең бастысы не туралы оқығаныңыз туралы сөйлесіңіз.

Күн сайын балаға ертегілерді оқыңыз.

Баланың ақыл-ой дамуындағы танымдық ертегілердің рөлі.

Ертегі терапия. Үйдегі Артикуляциялық ертегілер

Қазіргі уақытта бүкіл әлемдегі көптеген педагогтедің назары мектепке дейінгі балалық шақ проблемаларына аударылды. Бұл кездейсоқ емес, өйткені өмірдің

бұл жылдары баланың физикалық, психикалық, моральдық денсаулығының негізі қаланған қарқынды даму кезеңі болып табылады. Оның болашағы қандай жағдайда болатынына байланысты. Ересектер, әрине, баланың барған сайын ақылды және ақылды болуы үшін бәрін жасайды (олар білім беру ойындарын, жаңа ойыншықтарды сатып алады, санау мен жазуды үйретеді және т.б., бірақ мен балаларымыздың санауды, жазуды ғана емес, сүюді де білгенін қалаймын. Аспанды, желді, жұлдыздарды, ағаштарды, жерді, көбелекті, құсты сүю өте маңызды. Одан да маңыздысы, олар адамдарды сүюді біледі: барлығы бірге және олардың жолында кездесетін әрбір жеке адам. Ертегі терапиясы ұйымдастырылған іс-әрекеттері біздің балаларымызға мектепке дейінгі балалық шақтың әртүрлі дағдарыстық сәттерін жан дүниесінде жағымсыз қасиеттерге жол бермей, тыныш жеңуге көмектеседі. Өйткені, балалар балабақшаға әр түрлі келеді. Олар өзін-өзі қорғаудың экстремалды түрі ретінде қалай әрекет етуді, қалай әрекет етуді және агрессияны қалай көрсетуді біледі. Ертегі терапиясы бойынша сабақтар балалардың үйлесімді дамуына көмектеседі-ертегіге енгеннен кейін бала ата-аналар мен тәрбиешілер балаларға әрең сіңіретін «ертегі заңдарын» нормаларды, мінез-құлық ережелерін оңай қабылдайды. Мұнда "ертегі өмірінің" өзі баланы жалпы қабылданған, жалпыадамзаттық нормалар мен мінез-құлық ережелеріне сәйкес әрекет етуге шақырады. Ертегі елін аралап жүргенде, балалар егер олар достарын тыңдамаса немесе біреумен ұрыспаса, ертегі жай жоғалып кететінін және онымен бірге өмір сүретін мейірімді ертегі кейіпкерлері өлуі мүмкін екенін түсінеді. Сондықтан, өз іс-әрекеттері үшін жауапкершілікті сезіну балаға ересек адамның еркімен емес, ең ертегі жағдайынан тікелей келеді.

Ертегі терапиясы дегеніміз не?

Ертегі терапиясы-бұл ертегілермен емдеу, бұл жан дүниесінде өмір сүретін білімнің ашылуы. Ертегі терапиясы-кез-келген мәселені шешуге бағытталған ертегі арқылы ұйымдастырылған іс-әрекет. Бұл әдіс ежелгі дәуірден басталады-біздің үлкен әжелеріміз де қылмыс жасағаны үшін ұрыспады, бірақ ертегі айтты. Ертегілер балаларды шындықпен таныстырды, «не жақсы» және «не жаман» екенін түсіндірді. Сондықтан балабақшада ертегі терапиясымен айналысу-сәтті қолданылған және ұзақ уақыт бойы қолданылған әдіс. Шынында да, ертегілер кішкентай мектеп жасына дейінгі балалар арасында танымал болды және танымал болып келеді. Өйткені, балаларда абстрактілі ойлау басым – бұл жарқын бейнелер арқылы берілген ақпарат ең сезімтал екенін білдіреді.

Ертегі терапиясы - бұл мағынаны табу, әлем және ондағы қарым-қатынас жүйесі туралы білімді ашу процесі. Бұл баланың максималды психологиялық жүктемесі, агрессивтілікті жою, оның ішкі әлеуетін дамыту, жанды ояту, оқиғалар туралы хабардарлық деңгейін арттыру, өмір заңдары мен шығармашылық шығармашылық күштің әлеуметтік көрінісі туралы білім алу.

Ертегі терапиясы-бұл ертегі оқиғалары мен нақты өмірдегі мінез-құлық арасындағы байланысты қалыптастыру процесі. Бұл ертегі мағыналарын шындыққа көшіру процесі.

Ертегілерде басты кейіпкерге көптеген сынақтар "төгіледі". Барлық шытырман оқиғалар мен қателіктердің нәтижесінде ол күшейе түседі. Осыдан ертегі терапиясы шығады-ресурстарды, жеке тұлғаның әлеуетін белсендіру процесі. Жабайы табиғат идеясы бізге жеке тұлғаны дамытудың бай құралын береді. Егер біз балаға әр ағашта, бұтада, гүлде, шөпте өмір сүретін таңғажайып кішкентай көрінбейтін тіршілік иелері туралы айтсақ, бұтақтарды ойланбастан сындырып, Гүлдерді жұлуға деген ұмтылыс бола ма?

Өсімдіктер әлемі сүйіспеншілікке толы адамға арналған. Сондай-ақ, су ортасымен және ауамен. Сондықтан ертегі терапиясы-бұл экологиялық білім беру және баланы тәрбиелеу процесі деп айтуға болады. Бірақ сиқыр тек сиқырлы әлемнің тұрғындарымен байланысты емес. Бұл шығармашылықпен, жасампаздықпен, жақсы күштер мен жаңа мүмкіндіктерге Сенумен байланысты. Бұл көзге көрінбейді, бірақ жүрекпен сезіледі.

Бала кезімізде бәріміз ертегілерді тыңдағанды ұнататынбыз. Көңіл-күйге байланысты балалар өздерін бір немесе басқа кейіпкер ретінде көрсете алады; содан кейін Қар ханшайымы, оның қол жетімсіздігі мен суықтылығымен, содан кейін мейірімді Гном, содан кейін ертегі шыршасы.

Қазір көптеген ата-аналар балаларға ертегі оқымайды. Бірақ бұл өте маңызды! Ертегілерде балалар өз жанының бөлшектерін, өмірінің жаңғырығын табады. Сонымен қатар, Ертегілер балаға үміт сыйлайды. Бала жаңа жыл қарсаңында сыйлықтар әкелетін сиқырлы Аяз Атаға неғұрлым ұзақ сенсе, оның өмірге деген көзқарасы соғұрлым оптимистік болады.

Балалар қандай да бір қиындықтарға тап болады, бізге, ересектерге келеді, бірақ көбінесе біз ұсынатын әдістер оларға сәйкес келмейді. Содан кейін олар біз оларға көмектесе алмаймыз деген қорытындыға келеді. Баланы толып жатқан қайғы, тітіркену, ашулану немесе қуаныш қайда кетеді? Мұнда да көмекке ертегі терапиясы келуге болады. Үш жастан алты жасқа дейінгі балалардың ақыл-ой дамуы балаға объектілер туралы ойлауға, оларды көрмеген кезде де санасында салыстыруға мүмкіндік беретін бейнелі ойлаудың қалыптасуымен сипатталады. Бала өзі айналысатын шындықтың модельдерін қалыптастыра бастайды, оның сипаттамасын құра бастайды. Ол мұны ертегі арқылы жасайды. Төрт-бес жыл-ертегі ойлаудың шыңы. Ертегі-бұл баланың айналасындағы шындықты түсінгендей түсіндіретін осындай символдық жүйе.

Ертегілердің әр тобының өз жас аудиториясы бар. 3-5 жастағы балаларға жануарлар туралы ертегілер мен адамдар мен жануарлардың өзара әрекеттесуі туралы ертегілер ең түсінікті және жақын. Бұл жаста балалар көбінесе өздерін жануарлармен салыстырады, олардың мінез-құлқын көшіру арқылы оңай реинкарнацияланады.

5 жастан бастап бала өзін негізінен адам кейіпкерлерімен салыстырады: ханзадалар, ханшайымдар, сарбаздар және т.б. бала неғұрлым үлкен болса, соғұрлым ол адамдар туралы әңгімелер мен ертегілерді оқығанды ұнатады, өйткені бұл әңгімелерде адамның әлемді қалай танитыны туралы әңгіме бар. Шамамен 5-6 жастан бастап бала ертегілерді жақсы көреді.

Ертегілерді таңдаудың негізгі принципі-бұл белгілі бір жасқа тән проблемалық жағдайдың бағыты, ертегі мектеп жасына дейінгі балаларға түсінуге болатын моральдық сабақ.

Ертегі терапиясына негізделген ұйымдастырылған іс-әрекеттің құрылымында «ертегіге кіру» (көңіл-күй) міндетті рәсімі, ертегімен жұмыс істеу әдістері, баланың ауызша қиялын дамыту әдістері мен жаттығулары және "ертегіден шығу" рәсімі қолданылады. Сабақтың мұндай құрылымы "ертегі әлемінің" атмосферасын, метафорамен жұмыс істеуге деген көзқарасты қалыптастырады.

Ертегімен жұмыс келесідей құрылады:

1) ертегінің өзін оқу немесе айту; оны талқылау. Сонымен қатар, талқылауда бала өзінің кез-келген пікірін айта алатындығына сенімді болуы керек, яғни ол не айтса да, сотталмауы керек.

2) бала үшін ең маңызды үзіндінің суреті;

3) драматизация, яғни рөлдерде ертегі ойнау. Бала интуитивті түрде өзі үшін "емдік" рөлді таңдайды. Мұнда сценарист рөлін баланың өзіне беру керек, содан кейін проблемалық сәттер сөзсіз жоғалады. Бірақ мұны бір кездесуде жасауға болмайды.

Мұндай ертегілер балаларға не бере алады?

Біріншіден, бала ересектерді оның проблемалары қызықтыратынын, біз оның жағында ересектер екенімізді түсінеді.

Екіншіден, ол өмірге деген келесі көзқарасты үйренеді: «өзіңдегі жанжалды шешу үшін күш ізде, сен оларды міндетті түрде тауып, қиындықтарды жеңесің», яғни, біз өз өмірімізді өзіміз үшін қалай құрсақ, солай өмір сүреміз.

Үшіншіден, әңгімелер кез-келген жағдайдан шығудың жолы әрдайым бар екенін көрсетеді, тек оны іздеу керек.

Ертегі әңгімелерінде олар көтеретін тақырыптардың келесі топтарын бөліп көрсетуге болады:

1. Қарым-қатынасқа байланысты қиындықтар (құрдастарымен және ата-аналарымен).

2. Өзін төмен сезіну. Іс жүзінде барлық агрессивті мінез-құлық-бұл өзінің "маңыздылығын" сезінудің және керісінше дәлелдеуге тырысудың нәтижесі.

3. Әр түрлі себептер бойынша қорқыныш пен уайым.

4. Жас ерекшеліктеріне байланысты мәселелер. Мектеп жасына дейінгі бала анасыз, тәуелсіз болу қажеттілігіне тап болады.

Ертегі терапиясының нәтижесінде бала өзіне өте қажет ересектердің қолдауын сезінеді. Сондай-ақ, ертегіде және ертегі әлемін қабылдау арқылы сіз мектеп жасына дейінгі баланың эмоционалды саласын дамыту үшін қажетті жағдайлар жасай аласыз, қиялды қалыптастыратын бейнелер мен идеялармен байыта аласыз.

«Ерте жастағы балаларды бөбекжай жағдайларына бейімдеу»

Бейімделу кезеңіндегі күн режимі.

Баланың жаңа әлеуметтік жағдайларға бейімделуі кейде өте ауыр болады. Ол балабақшаға алғаш келгенде, оның адамдармен қарым-қатынасының түбегейлі өзгеруі, әдеттегі өмір формаларының бұзылуы орын алады. Өмір сүру жағдайларының күрт өзгеруі ауыр тәжірибелермен, сөйлеу және ойын белсенділігінің төмендеуімен бірге жүруі мүмкін және көбінесе баланың денсаулығына әсер етеді.

Балалар мекемесіне бармаған бала үшін бәрі ерекше: жақындарының болмауы, бейтаныс ересектердің болуы, көптеген балалар, жаңа тәртіп және т.б. қызметкерлердің балалармен қарым-қатынасы да үйде үйренгеннен күрт ерекшеленеді. Жаңа жағдай баланы тепе-теңдіктен шығарады және көбінесе оған күшті реакциялар тудырады.

Баланың қоғамдық тәрбие жағдайына үйрену кезеңінде режим әдеті, мәдени-гигиеналық дағдылар деңгейі, өзіне-өзі қызмет көрсету дағдылары және т.б. сияқты факторлар ерекше маңызға ие. 2 жасқа дейін баланы қасықты қолдануға, нанмен сорпа жеуге, түрлі тағамдарды жеуге, тамақты жақсылап шайнауға, тамақтанғаннан кейін нәжісін жылжытуға үйрету керек. Бала шешінуге, жууға белсенді қатысуы керек.

Қалыпты ағымдағы бейімделу кезеңінің негізгі ерекшеліктері.

1. Көңіл-күйдің бұзылуы.

Кейбір балалардағы лакримация, көңіл – күй, депрессиялық күй; қозғыштық, ашуланшақтық, басқалардағы агрессивті көріністер (ұзақтығы-бір аптадан 1,5 айға дейін).

2. Ұйқының бұзылуы.

Балалар көбінесе нашар ұйықтай бастайды, кешке әрең ұйықтайды, ұйықтар алдында жылай алады; таңертең оларды дұрыс уақытта ояту өте қиын болуы мүмкін. Кейбір балалар күндіз балабақшада ұйықтай алмайды, шамадан тыс жұмыс істейді және кешке тез ұйықтайды. Басқалары, шамадан тыс қозған, 22-23 сағатқа дейін тыныштала алмайды. Ұйқының болмауы балалардың әл – ауқатына бірден әсер етеді және жүйке жүйесіне кешенді теріс әсер етеді (ұзақтығы-1 айдан 2 айға дейін).

3. Тәбеттің бұзылуы.

Балалар нашар тамақтана бастайды (және үйде де, бақшада да), себебі оларға ерекше тағамдар, дәміне таныс емес жаңа тағамдар ұсынылады. Үйде езілген тағамды қабылдауға дағдыланған балалар үшін балабақшадағы тағамдардың консистенциясы күтпеген болуы мүмкін. Кейбір балалардың жүйке қозғыштығының жоғарылауымен бірге бұл қысқа мерзімді асқазан – ішек жолдарының бұзылуына әкелуі мүмкін – құсу, іштің ауыруы, икырық, кейде тамақ аллергиясы (ұзақтығы – 1 аптадан 1 айға дейін).

4. Иммуниеттің төмендеуі.

Кішкентай балалардағы стресстің салдарынан иммундық жүйе зардап шегеді, олар жиі ауыра бастайды (әдетте ЖРВИ, гипотермияға жауап береді, қызып кету

әдеттегі жағдайға қарағанда әлдеқайда жиі кездеседі; олар бір – бірінен оңай жұқтырылады (ұзақтығы 2 айдан 10 айға дейін, кейбіреулері одан да ұзақ).

5. Мінез-құлықтың бұзылуы

Балалар дамудың ертерек кезеңдеріне оралады, нашар ойнайды, ойындар қарабайыр болады, тіпті үйде де анасынан шыға алмайды, бейтаныс адамдардан қорқады. Кейбіреулер өзіне – өзі қызмет көрсету дағдыларын, гигиеналық дағдыларды жоғалтады (олар кастрюльді сұрамайды, қажет болған жағдайда қолдарын жуу қиынға соғады және т.б.) (ұзақтығы-1 аптадан 2 айға дейін).

Бейімделу кезеңінің фазалары.

Бейімделу кезеңінің ұзақтығына байланысты баланың балабақшаға бейімделуінің үш дәрежесі бар: жеңіл (16 күнге дейін, орташа (16-32, ауыр (32-64 күн).

Жеңіл бейімделу кезінде баланың мінез-құлқы екі апта ішінде қалыпқа келеді. Тәбет бірінші аптаның соңында қалпына келеді, 1-2 аптадан кейін ұйқы жақсарайды. Көңіл-күй көңілді, қызығушылық танытады, таңертеңгі жылаумен үйлеседі. Жақын ересектермен қарым-қатынас бұзылмайды, бала қоштасу рәсімдеріне бой алдырады, тез алаңдайды, басқа ересектерге қызығушылық танытады. Балаларға деген көзқарас немқұрайлы да, қызығушылық та болуы мүмкін. Ересек адамның қатысуымен айналасындағыларға деген қызығушылық екі апта ішінде қалпына келеді. Сөйлеу баяулайды, бірақ бала жауап беріп, ересек адамның нұсқауларын орындай алады. Бірінші айдың аяғында белсенді сөйлеу қалпына келеді. Аурушандық бір реттен артық емес, он күннен аспайтын мерзімде, асқынусыз. Салмақ өзгермейді. Невротикалық реакциялардың белгілері және вегетативті жүйке жүйесінің қызметіндегі өзгерістер жоқ.

Бейімделудің орташа деңгейі.

Жалпы жағдайдағы бұзушылықтар айқынырақ және ұзағырақ көрінеді. Ұйқы 20-40 күннен кейін ғана қалпына келеді, ұйқының сапасы да зардап шегеді. Тәбет 20-40 күннен кейін қалпына келеді. Көңіл-күй бір ай бойы тұрақсыз, күні бойы жылайды. Мінез-құлық реакциялары мектепке дейінгі білім беру мекемесінде болған 30-шы күні қалпына келтіріледі. Оның жақындарына деген көзқарасы эмоционалды түрде қозғалады (жылау, ажырасу және кездесу кезінде айқайлау). Балаларға деген көзқарас әдетте немқұрайлы, бірақ сонымен бірге қызығушылық тудыруы мүмкін. Сөйлеу қолданылмайды немесе сөйлеу белсенділігі баяулайды. Ойында бала алған дағдыларын пайдаланбайды, ойын ситуациялық. Ересектерге деген көзқарас таңдамалы. Ауру екі есеге дейін, он күннен аспайтын мерзімде, асқынусыз. Невротикалық реакциялардың белгілері пайда болады: ересектермен және балалармен қарым-қатынаста селективтілік, белгілі бір жағдайларда ғана байланыс.

Бейімделудің ауыр дәрежесі. Бала жақсы ұйықтамайды, ұйқы қысқа, айқайлайды, ұйқыда жылайды, көз жасымен оянады; тәбет қатты және ұзақ уақыт бойы төмендейді, тамақтан тұрақты бас тарту пайда болуы мүмкін. Көңіл-күй немқұрайлы, бала көп және ұзақ жылайды, мінез-құлық реакциялары мектепке дейінгі мекемеде болған 60-шы күні қалыпқа келеді. Жақындармен

қарым-қатынас эмоционалды түрде қозғалады, практикалық өзара әрекеттесуден айырылады. Балаларға деген көзқарас: аулақ болу, аулақ болу немесе агрессияны көрсету. Қызметке қатысудан бас тартады. Сөйлеу қолданылмайды немесе сөйлеу дамуының 2-3 кезеңге кешігуі бар. Ойын ситуациялық, қысқа мерзімді.

Бейімделу кезеңінің ұзақтығы әр баланың жеке-типологиялық ерекшеліктеріне байланысты. Біреуі белсенді, көпшіл, ізденімпаз. Оның бейімделу кезеңі өте оңай және тез өтеді. Екіншісі баяу, мазасыз, ойыншықтармен оңаша болғанды ұнатады. Шу, құрдастарының қатты сөйлесуі оны тітіркендіреді. Егер ол өзін қалай жеуді, қалай киінуді білсе, ол оны баяу жасайды, бәрінен артта қалады. Бұл қиындықтар басқалармен қарым-қатынаста өз іздерін қалдырады. Мұндай балаға жаңа ортаға үйрену үшін көп уақыт қажет.

Бейімделу кезеңінің ағымы тәуелді болатын факторлар.

1. Жасы.
2. Денсаулық жағдайы.
3. Даму деңгейі.
4. Ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас жасау мүмкіндігі.
5. Заттықжәне ойын әрекеттерінің қалыптасуы.
6. Үй режимінің балабақша режиміне жақындығы.

Баланың көз жасын тудыратын белгілі бір себептер бар:

- Декорацияның өзгеруіне байланысты дабыл. 3 жасқа дейінгі бала әлі де күшейтілген назар аударуды қажет етеді. Анасы жақын жерде және кез-келген уақытта көмекке келе алатын әдеттегі, тыныш үй атмосферасынан ол бейтаныс кеңістікке көшіп, мейірімді, бірақ бейтаныс адамдармен кездеседі. Балаға өзі кірген топтың өмір сүру нормалары мен ережелерін қабылдау қиынға соғуы мүмкін. Балабақшада олар белгілі бір тәртіпке үйренеді, ал үйде бұл соншалықты маңызды емес еді. Сонымен қатар, баланың жеке режимі бұзылады, бұл ашуланшақтық пен мектепке барғысы келмеуі мүмкін.

- Балабақшаға барудың жағымсыз алғашқы әсері. Бұл баланың мектепке дейінгі мекемеде болуы үшін маңызды болуы мүмкін, сондықтан топтағы бірінші күн өте маңызды.

- Баланың балабақшаға психологиялық дайындығы. Бұл мәселе ең қиын және жеке даму ерекшеліктерімен байланысты болуы мүмкін. Көбінесе бұл баланың анасымен эмоционалды байланысы болмаған кезде болады. Сондықтан қалыпты бала дуға тез бейімделе алмайды, өйткені ол анасына қатты жабысады және оның жоғалуы баланың наразылығын тудырады, әсіресе егер ол әсерлі және эмоционалды сезімтал болса.

2-3 жастағы балалар бейтаныс адамдардан және қарым-қатынастың жаңа жағдайларынан қорқады, бұл МДҰ-да толық көрінеді. Бұл қорқыныш баланың балабақшаға бейімделуінің қиындықтарының бір себебі болып табылады. Көбінесе балабақшадағы жаңа адамдар мен жағдайлардан қорқу баланың қозғыш, осал, сезімтал, көз жасына айналуына әкеледі, ол жиі ауырады, өйткені стресс дененің қорғанысын азайтады.

- Өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларының болмауы. Бұл баланың балабақшада болуын қиындатады.

- Артық әсер. МДҰ-да бала көптеген жаңа жағымды және жағымсыз тәжірибелерді бастан кешіреді, ол шамадан тыс жұмыс істей алады, нәтижесінде – жүйке, жылау, көңіл-күй.

- Топ қызметкерлері мен балабақшадан жеке бас тарту. Мұндай құбылысты міндетті деп санауға болмайды, бірақ мүмкін.

Сондай-ақ, ата-аналар 2-3 жасқа дейін баланың құрдастарымен қарым-қатынас қажеттілігін сезінбейтінін білуі керек, ол әлі қалыптаспаған. Бұл жаста ересек адам балаға ойын серіктесі, үлгі ретінде әрекет етеді және баланың мейірімді назар мен ынтымақтастыққа деген қажеттілігін қанағаттандырады. Құрдастар мұны бере алмайды, өйткені олар өздері де қажет.

- Балаңызға балабақшаға бейімделуге қалай көмектесуге болады?

- Баламен қоштасудың ең жақсы жолы қандай?

Ең бастысы, ата-ана мен бала ажырасқан кезде ренжиді. Ананың да, баланың да күні тыныш өтуі үшін таңды қалай ұйымдастыруға болады?

Негізгі ереже: тыныш ана-тыныш бала. Ол сіздің сенімсіздігіңізді «оқиды» және одан да ренжиді.

Үйде де, бақшада да балаңызбен тыныш, сенімді сөйлесіңіз. Оянғанда, киінгенде және бақшада шешінгенде мейірімді табандылық танытыңыз. Балаңызбен тым қатты емес, бірақ сенімді дауыспен сөйлесіп, не істеп жатқаныңызды айтыңыз. Кейде ояту және жинау кезінде жақсы көмекші - бұл нәресте өзімен бірге балабақшаға апаратын ойыншық. Қоянның «Бақшаға барғысы келетінін» көріп, нәресте оның сенімділігі мен жақсы көңіл-күйін алады.

* Баланы ата-анасы немесе туысы алып кетсін, онымен ажырасу оңайырақ. Тәрбиешілер баланың ата-анасының бірімен салыстырмалы түрде сабырлы түрде ажырасатынын, ал екіншісі кеткеннен кейін мазасыздықты жалғастыра отырып, өзін босата алмайтынын бұрыннан байқаған.

* Киіну мен қоштасу уақытын мүмкіндігінше қысқартыңыз! (2, 3 минутқа дейін).

* Сүймеңіз, баламен 10-15 минут құшақтамаңыз!

* Балаңызды кешірім сұрауға көндірмеңіз! Сіз сағынатын боламын деп айтпаңыз, балаға қуаныш білдіріңіз: «сен өте бақыттысың, сен балабақшаға барасың! Мен де барар едім, кешір, ересектерге мүмкін емес. Онда өте қызықты! Өзіңе сенімді болыңыз. Артыңа бұрылмай кет. Өйткені, сенде бизнес, жұмыс бар және бала бұл туралы жақсы біледі.

* Балаңызға сенімді, мейірімді үнмен баратын уақыт келді деп айтыңыз. Оны ештеңе болмағандай сүйіп, бұрылмай кетіңіз.

* Уәделерді берік орындаңыз!

• Егер олар баланы түскі астан кейін алып кетемін десе (сен ұйықтамайсың, мен келемін / әкең келеді) белгіленген уақытта алыңыз!

* Баланы алдамаңыз, оның ең қымбат және жақын адамдарға деген сеніміне нұқсан келтірмеңіз. Сізді күткенде оны азаптауға, жылауға мәжбүрлемеңіз.

* Сіз келетіндігіңізді және қашан (серуендегеннен кейін, түскі астан кейін немесе ол ұйықтап, тамақтанғаннан кейін) белгілейтіндігіңізді ұмытпаңыз. Кішкентайға ананың қандай да бір оқиғадан кейін келетінін білу оны әр минут сайын күткеннен гөрі оңайырақ. Кідірмеңіз, уәделеріңізді орындаңыз!

* Сізде қоштасу рәсімі болуы керек (мысалы, сүйісу, қол бұлғау, "Қош бол" деп айту). Осыдан кейін бірден кетіңіз: сенімді және бұрылмай. Сіз шешімсіздікпен неғұрлым ұзақ жүрсеңіз, нәресте соғұрлым көп уайымдайды.

* Егер бала балабақшаға келгенде жағымсыз эмоциялар көрсетпесе, қоштаспаңыз, тез кетіңіз. Балаңызға ол үшін уайымыңызды көрсетпеңіз. Егер сіз кешіктірсеңіз, бала өзін аяй бастайды.

"Рәсімдер" "көріністерді" жеңуге көмектеседі.

"Рәсім" - бұл ересектер бір уақытта қайталайтын іс-қимыл тәртібі. Мысалы, кетіп бара жатқанда, анасы әрқашан:

- сүйіп, қайда кететінін және қашан келетінін айтады;

- "Қош бол" дейді;

Бұл мінез-құлық балаға бірінші күннен бастап емес, рәсімге, яғни әдеттегі мінез-құлыққа айналған кезде көмектеседі.

Баланы мектепке дейін бейімдеу кезінде ата-аналарға қалай әрекет ету керек?

Бейімделу сипаты неге байланысты?

Мектеп-бұл баланың өмірі мен іс-әрекетінің жаңа жағдайлары, бұл үлкен физикалық және эмоционалдық жүктемелер. Бүкіл өмір өзгереді: бәрі мектепке, мектеп істеріне және алаңдаушылыққа бағынады. Оқытудың басталуы өте стресстік кезең болып табылады, өйткені мектеп алғашқы күндерден бастап балаға өзінің бұрынғы тәжірибесімен тікелей байланысты емес, бірақ физикалық және интеллектуалдық күштерді барынша жұмылдыруды қажет ететін бірқатар міндеттер қояды. Барлығы қиын: оқу режимінің өзі (үзілістермен «қалаған кезде» емес, ұзақ 35-40 минуттан кейін) және бірден бөлісуге болмайтын жаңа әсерлердің көптігі және эмоциялар. Тәрбиешінің ойына алаңдамау және оны ұстану қиын, белгілі бір қалыпта отыру және ұзақ отыру қиын.

Мектеп баланың алдына қоятын негізгі міндеттердің бірі - олардың белгілі бір білім, білік пен дағдыларды игеру қажеттілігі. Барлық балаларда оқуға деген ұмтылыс бірдей болғанымен, оқуға деген шынайы дайындық өте әртүрлі. Сондықтан интеллектуалды даму деңгейі жеткіліксіз, есте сақтау қабілеті нашар, ерікті зейіннің, ерік-жігердің және оқу кезінде қажет басқа да қасиеттердің даму деңгейі төмен бала оқу іс-әрекетін ұйымдастыру процесінде өте үлкен қиындықтарға тап болады. Бейімделу сипаты көбінесе баланың денсаулығына байланысты. Дені сау балалар, әдетте, әдеттегі өмір салтын өзгертуге оңай төзеді. Оқу жылы бойы олар өздерін жақсы сезінеді, жоғары, тұрақты жұмыс қабілеттілігін сақтайды, бағдарламаны сәтті игереді. Осылайша, мектепке бейімделу күрделі және ұзақ процесс, өте қарқынды және жауапты. Бейімделудің сәттілігі көптеген факторларға байланысты: психологиялық, физикалық және функционалдық даму деңгейі, денсаулық жағдайы. Мұның бәрі мектепке дайындықты бірге анықтайды.

Мектеп таңдау

Егер бала үшін мемлекеттік немесе жеке мектептердің ішінен белгілі бір мектепті таңдау мүмкіндігі болса, ең алдымен, біз одан қандай пайда күтетінімізді анықтауымыз керек; екіншіден, бұл мектеп бізді қанағаттандыратындығын бағалау үшін не іздеу керектігін түсіну керек.

Әрбір ата-ана балаларына бір нәрсе беруге тырысады деп айтудың қажеті жоқ. Кейбіреулер белгілі бір мектепте қаншалықты байыпты білім алуға болатындығына қызығушылық танытады, ал басқалары әсіресе балаларымен сөйлесуге тура келетін оқушылардың әлеуметтік мәртебесіне алаңдайды. Кез-келген мектеппен таныспас бұрын, сіз өзіңіз үшін не қалайтынымызды нақты түсінуіңіз керек. Адамдардың мектепке қатысты пікірлері өте әртүрлі.

Егер ата-аналар ең жақсы жүйе әрбір жеке тұлғаға көп көңіл бөлетін жүйе деп санаса, онда сыныптарда оқушылар көп болатын мектептер оларды қанағаттандырмайды. Егер ата-аналар бірінші сыныптан бастап мектептерді ерлер мен әйелдерге бөлу керек екеніне сенімді болса, ұлдар мен қыздар бірге оқитын оқу орындары олардың балаларына сәйкес келмейді. Барлық осындай жағдайларда ересектердің пікірі мектептің өзіне қатысты емес, бірақ ол олардың идеясына сәйкес келе ме, жоқ па, соны көрсетеді.

Мектепті таңдау қиын болмауы керек. Балаларды оқуға жіберу арқылы олар қоршаған әлем туралы, Жер бетінде өмір сүретін адамдар туралы, өз қабілеттері туралы белгілі бір түсініктерге ие болады деп үміттенеміз. Білім өз елінің лайықты азаматы болуға көмектесуі керек. Егер бізде балаларды үйде қалдыру мүмкіндігі болса да, біз оларға мектепте білгендерінің бәрін өзіміз үйрете алмас едік. Онда алынған білім балалардың отбасындағы біздің көмегімізбен алатын өмірлік тәжірибесін жалпылау үшін қажет. Сондай-ақ, мектептердің көпшілігі біз алғымыз келетін нәтижелерге қызығушылық танытатыны анық.

Оқу жылы басталар алдында мұғалімге не айту керек?

Мұғалімге балаңыз туралы бәрін айту өте маңызды. Жалған ұят және ата - аналардың мұғалімге БҰаласының белгілі бір ерекшеліктері (әсіресе "әлсіздіктері") туралы хабарлағысы келмеуі мұғалімнің жұмысын қиындатып қана қоймай, көбінесе баланың қиындықтарының себебі болып табылады. Бұл қиындықтардың себептерін түсіну үшін мұғалімге бір айдан астам уақыт қажет болады, бірақ бір әңгіме жеткілікті болуы мүмкін.

Айтуды ұмытпаңыз:

- баланың дамуы мен денсаулығы туралы, әсіресе созылмалы аурулары, көру және есту қабілетінің бұзылуы болса;
- бала қалай жұмыс істейді (тыныш, мақсатты, жылдам алаңдайды, шашыраңқы, көп ұзамай шаршайды);
- оның мінез-құлқының ерекшеліктері қандай (сабырлы, тәртіпті, мазасыз, қозғыш, ашуланшақ, нашар басқарылатын); егер бала жалқау немесе солақай болса, ерекше назар аударыңыз;
- басқалармен қалай байланысады (ересектермен, балалармен);
- оның ойлау, есте сақтау ерекшеліктері туралы не білесіз (тек белгілі бір материалды қабылдайды, дерексіз ұғымдарды біледі, жалпылай алады; есте сақтау жақсы немесе жаман);
- сөйлеу қалай дамыған (ол барлық дыбыстарды дұрыс айтады, бірнеше дыбыстарды дұрыс айтпайды, кекештенеді, қайталайды, жалпы сөйлемдерді қолданады, эпитеттерді қолданады; суреттің, оқиғаның мағынасын түсіне ала ма).

Егер сіз логопедпен айналысқан болсаңыз немесе айналыссаңыз, бұл туралы хабарлауды ұмытпаңыз.

Ата-аналарға ескертулер

Көптеген ата-аналар баланың білімі туралы мектептен бұрын ойлана бастайды. Бірақ ересектердің қайсысы мектептің нақты қиындығы мен күрделілігін сирек түсінеді. Тек оқу ғана емес, сонымен қатар оқу жүктемелерінің бүкіл кешені - интеллектуалды, эмоционалды, физикалық. Шынында да, біз ересектер үшін оқу қиын екенін түсінеміз бе? Ең бастысы-біз мектептегі қиындықтарға және балаларымыздың мектептегі сәтсіздіктеріне дайынбыз ба?

Мектептегі қиындықтар сөзсіз, бірақ біреу оларды байқамай өтеді, ал кейбіреулер үшін олар еңсерілмейтін кедергі болуы мүмкін. Мұнда көп нәрсе ересектерге, олардың көмегі мен қолдауына байланысты.

Мектепке дайындық пен мектептегі жетістіктер бір-бірімен байланысты. Мектепке дейінгі күш-жігеріміз неғұрлым көп болса, балаларға көбірек көңіл бөлсек, ата-аналардың талаптары соғұрлым жоғары болады, соғұрлым үміт артады, сәттілік, тек сәттілік қажет. Өкінішке орай, ата-аналардың тілектері көбінесе балалардың мүмкіндіктерімен сәйкес келмейді, көңілсіздік, қайғы-қасірет, абыржу өте ащы, сонша үміт артқан нәресте бірінен соң бірі сәтсіздікке ұшырайды.

Мұндай жағдайларда ата-аналар көбінесе шыдамсыз, шыдамсыз және өзімшіл болады, бірақ олар мұны "жақсы ниетпен" ақтайды. Бірақ қандай сылтау, ашуланшақтық, айқайлау, қарым - қатынасты нақтылау, жазалау-мұның бәрі қосымша стресстік жағдайлар, бұл әрқашан түсінбеушілік пен реніштен болатын баланың ауыруы. Ең бастысы, бұл тек қиындықтарды күшейтеді және жаңа қиындықтар тудырады.

Енді баланы мектепке мүмкіндігінше ертерек беруге болады, бірақ біз баланың күшін есептейміз бе? Біреу барлық мектеп жүктемелерін 6 жасында жасай алады, ал біреу үшін үйде немесе балабақшада тағы бір жыл өткізу пайдалы. Бала оқуға дайын емес болғандықтан емес, ол мектепке, қолданыстағы оқыту жүйесіне, мектеп жүктемесінің көлеміне дайын болмағандықтан. Бұл жерде баланың интеллектуалды даму деңгейінде ғана емес, оның функционалды дамуының жас ерекшеліктерінде, денесінің резервтерінде, денсаулық жағдайында ғана емес, біз бұл туралы әрең ойлаймыз.

БОЛАШАҚ БІРІНШІ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ АТА-АНАЛАРЫНА АРНАЛҒАН ЖАДЫНАМА

- Баланың мектеп оқушысы болуға деген ұмтылысын қолдаңыз. Сіздің мектептегі істері мен уайымдарына деген шынайы қызығушылығыңыз оның алғашқы жетістіктері мен мүмкін қиындықтарына байыпты қарау бірінші сынып оқушысына оның жаңа жағдайы мен қызметінің маңыздылығын растауға көмектеседі. Балаңызға мектеп жылдары туралы айтыңыз, бұл оның мектепке деген қызығушылығын арттырады.
- Денсаулық жағдайын қадағалаңыз және барлық анықталған ауытқуларды қалпына келтіріңіз.
- Тәрбиешілерден алдын-ала, кем дегенде бір жыл ішінде баланың қаншалықты "жетілген" немесе "жетілмеген" екенін біліңіз немесе үйде баланың мектептегі жетілуіне индикативті тест жасаңыз. Егер бала жетілген болса, оны әлі де психологиялық тұрғыдан мектепке дайындаңыз.
- Егер бала шартты түрде жетілген болса және қарапайым мектепте оқи алса, психолог пен педиатрдың ұсыныстарын қолдана отырып, қандай да бір жолмен "жетілген", тіпті "жетілмеген" критерийлерді жасауға тырысу керек.
- Егер сіздің балаңыз дайын болмаса, ешқандай жағдайда Сіздің өтінішіңіз бойынша мектепке жазылуға ұмтылмаңыз. Егер бала дайын болса, сізге тек медициналық-психологиялық комиссияда кеңес беретін мектепті таңдау керек. Балаңызбен ол бірге болатын ережелер мен нормаларды талқылаңыз. Олардың қажеттілігі мен орындылығын түсіндіріңіз.
- Сіздің балаңыз мектепке оқуға келді, ол бірден сәтсіздікке ұшырауы мүмкін, бұл табиғи нәрсе, баланың қателесуге құқығы бар.
- Бірінші сынып оқушысымен бірге күн тәртібін жасаңыз, оның сақталуын қадағалаңыз.
- Оқу дағдыларын меңгерудің бастапқы кезеңінде баланың мүмкін болатын қиындықтарын жіберіп алмаңыз. Егер бірінші сынып оқушысында, мысалы, логопедиялық проблемалар болса, бірінші курста олармен күресуге тырысыңыз.
- Бірінші сынып оқушысын табысқа жетуге деген ұмтылысында қолдаңыз. Әр жұмыста оны мақтауға болатын нәрсені табыңыз. Есіңізде болсын, мақтау және эмоционалды қолдау ("Жарайсың!", "Сіз өте жақсы жұмыс жасадыңыз!") адамның интеллектуалды жетістіктерін айтарлықтай арттыра алады.
- Егер сіз баланың мінез-құлқына, оның оқу істеріне қатысты бірдеңе туралы алаңдасаңыз, мұғалімнен немесе мектеп психологынан кеңес пен кеңес сұраудан тартынбаңыз.
- Мектепке барған кезде сіздің балаңыздың өмірінде сізден гөрі беделді адам пайда болды. Бұл мұғалім. Бірінші сынып оқушысының мұғаліміңіз туралы пікірін құрметтеңіз.

Оқу - бұл оңай және жауапты жұмыс емес. Мектепке түсу баланың өмірін айтарлықтай өзгертеді, бірақ оны әртүрліліктен, қуаныштан, ойыннан айырмауы керек. Бірінші сынып оқушысының ойын сабақтарына жеткілікті уақыты болуы керек.

БІРІНШІ СЫНЫП ОҚУШЫСЫНЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ПОРТРЕТІ

1. Педагогикалық дайындық:

- оқу дағдылары;
- жазу дағдылары;
- сурет салу дағдылары;
- дыбыстық сөйлеу мәдениеті (таза сөйлеу);
- сұраққа толық жауап бере алады;
- жақсы сөздік қоры;
- жақсы жалпы хабардарлық.

2. Интеллектуалды дайындық:

- ойлаудың негізі ретінде қабылдаудың саралануы;
- қиял дамыған;
- кеңістік пен уақыт бойынша жақсы бағдар;
- көрнекі-бейнелі ойлау дамыған (қоршаған шындық құбылыстарында маңызды нәрсені ажырата білу, сондай-ақ оларды салыстыру, ұқсас және керемет көру қабілеті);
- қолдың ұсақ моторикасы дамыған (қарындаш, қалам, қайшы, сурет салу дағдылары);
- жақсы жады;
- сөйлеудің реттеуші функциясы дамыған (ауызша нұсқауларды орындайды);
- зияткерлік белсенділік (оқу міндетін қызметтің дербес мақсатына айналдыру мүмкіндігі);
- абстрактілі-логикалық ойлаудың алғышарттары (символдарды түсіну, сұрақтарды тұжырымдау, өз бетінше ойлау, құбылыстардың себептерін табу және қарапайым қорытынды жасау қабілеті).

3. Мотивациялық дайындық:

- танымдық қызығушылықтардың ауырлығы;
- оқушының рөлін игеруге деген ұмтылыс (мектепке барғысы келеді, портфолиосы бар және т. б.);
- мектеп пен мұғалім қоятын талаптар жүйесін қабылдау.

4. Эмоционалды-ерікті дайындық:

- өз мінез-құлқыңызды басқара білу (сабақта, үзіліс кезінде);
- бір сабақ ішінде және оқу күні ішінде жұмыс қабілеттілігін сақтау;
- эмоционалды тұрақтылық (эмоцияны реттеу);
- ерікті зейінді реттеу (шоғырлану, тұрақтылық, зейінді ауыстыру);
- импульстарды кешіктіре білу (мысалы, әңгімеде басқалардың сөзін бөлмеу);

- ерікті күш салу арқылы әрекетті ұзарту мүмкіндігі.

5. Коммуникативті дайындық:

- ересектермен және балалармен сөйлесуге деген ұмтылыс;
- мұғаліммен байланыс орнату мүмкіндігі;
- қашықтық сезімін сақтау;
- ересектермен жеке қарым-қатынас жасау қабілеті (жағдайға қарсы);
- құрдастарымен байланыс орнату мүмкіндігі;
- балалар ұжымына кіру және онда өз орнын табу мүмкіндігі;
- бірлескен жұмысты орындау мүмкіндігі;
- құрдастарымен тең қарым-қатынасты сақтай білу.

Ата-аналар, балалық шақ өмірде бір-ақ рет болатынын және бұл сіздің балаңыз балабақшаға баратын уақытта болатынын ұмытпаңыз.

**«Отбасында танымдық қызығушылықты қалыптастыру»
топтар жиналысы**

Мақсаты: ата-аналарды әртүрлі заттармен эксперименттік іс-шаралар арқылы балаларды қоршаған әлеммен таныстыру проблемасына қызықтыру.

Міндеттері:

- ата-аналарды ересек жастағы балалардың қызығушылығын дамыту шарттарымен таныстыру;
- балалармен қарым-қатынас жасау қабілетін қалыптастыру;

Жиналыс барысы:

Құрметті ата-аналар! Мен сіздерді бүгін көргеніме қуаныштымын. Кездесуге келгендеріңіз үшін рахмет. Бұл ата-ана тәрбиесі тақырыбына деген қызығушылық бәрімізді біріктіретінін білдіреді.

Бала-қоршаған әлемнің табиғи зерттеушісі. Әлем балаға өзінің жеке сезімдері, іс-әрекеттері, тәжірибелері арқылы ашылады. «Бала неғұрлым көп көрген, естіген және бастан өткерген сайын, ол соғұрлым көп біледі және үйренді, оның тәжірибесінде шындық элементтері соғұрлым көп болады, оның шығармашылық, зерттеу қызметі басқа тең жағдайларда соғұрлым маңызды және өнімді болады», - деп жазды психологиялық ғылымның классигі Лев Семенович Выгодский. Біз кез-келген ақпарат оңай қол жетімді болатын компьютерлік технологиялар дәуірінде өмір сүріп жатырмыз. Бірақ көбінесе қарапайым нәрселер біздің балаларымызға түсініксіз және біз оларды түсінуге, білуге, сұрақтарға дұрыс жауап табуға үйрете аламыз. Балалардың қызығушылығына сүйене отырып, оларды қоршаған әлемдегі қатынастардың байлығы мен алуан түрлілігін түсінуге, мінез-құлық нормалары мен ережелерін түсіндіруге үйрету керек.

Қызығушылық пен танымдық қызығушылық жеке тұлғаның құнды қасиеттері болып табылады және қоршаған әлемге деген көзқарасын білдіреді.

- Қызығушылық деген не?

Ата-аналардың мәлімдемелері...

Қызығушылық-жаңа білім алуға бейімділік, қызығушылық.

Қызығушылық-құбылыстардың кең ауқымына оң көзқарастың жалпы бағыты. Қызығушылықтың пайда болуы мен қалыптасуының көзі-өмірдің тікелей қабылданған құбылыстары. Қызығушылықты тәрбиелеу ешқандай арнайы сабақтарды қажет етпейді және сабақтарда, ойындарда, жұмыста, қарым-қатынаста жүзеге асырылады.

Танымдық қызығушылықты дамытудың жетекші әдістерінің бірі-балалар эксперименті. Эксперимент баланың ақыл-ой дамуында үлкен маңызға ие. Оның алдында тәуелсіз шешімді қажет ететін белгілі бір танымдық міндет тұр. Тәжірибе жасау-бұл қызықты іс-шара, үйде балаңызбен тәжірибе жасап көріңіз - өзіңіз көріңіз! Эксперимент барысында балалар болжам жасайды, тексерудің әртүрлі әдістерін қолданады, қорытынды жасайды.

- Айтыңыздаршы, балалар сізге жиі сұрақ қояды ма? Балалардың көптеген сұрақтар қойғаны жақсы ма, әлде жаман ба?

(ата-аналардың жауаптары)

- Барлық сұрақтарға бірден жауап беру керек деп ойлайсыздар ма? Ойланайық, мүмкін олардың кейбіреулері тәжірибелі түрде тексерілуі мүмкін, содан кейін жауап есте қалады – жақсы болар еді. Дайын жауап берудің қажеті жоқ сұрақтар бар, сіз оны қызықтыратын құбылысты байқап, өзіңіз жауап табуды ұсына аласыз.

Мысалы, баланың қарапайым «Адамға көз неге керек?» деген сұрағына: біздің кез-келгеніміз "көру үшін" деп нақты жауап бере аламыз, бірақ көреген ересек адам басқаша әрекет етеді: бұл балаға оны өз бетінше түсінуге көмектеседі.

Мен қазір ересек боламын, Мен сіздерге бала болуды ұсынамын...

«Біздің көз көмекшілеріміз» («Ғажайып қап», «Нысанаға түс», «Қар ұлпаларын сал» конспектісінен эксперимент ойындары өткізіледі.

«Айналаның бәрі қызықты!» Бұл серуендеу кезінде бақылаулар, әңгімелер, ойындар қызығушылық сезімін тудырады. Балалармен көбірек серуендеңіз, бақылаңыз, бұл балаға табиғаттың сұлулығын қабылдауға және табиғаттағы өмір туралы жаңа нәрселерді білуге мүмкіндік береді. Тәуелсіз бақылаулар табиғатқа деген қызығушылықты арттырады, білімді жаңа жағдайда қолдануға жағдай жасайды.

- Енді келесі жағдайды елестетіп көрейік:

«Кеш. Кешкі астан кейін бүкіл отбасы бөлмеге жиналды. 4 жастағы Арман анасына: «Анашым, неге сыртта қараңғы болды?» Анасы: «өйткені ұйықтайтын уақыт келді, жатайық!» Дем телефонмен сөйлесуді жалғастыру. Баласы әкесіне дәл осындай сұрақпен келеді. Әкесі, теледидардың жанында отырып: «анаң саған не айтты, ұйықта, әлде кеше біз саған сатып алған кітапты көр». Көңілсіз бала бөлмеден шығады.

«Таныс жағдай? Анасы мен әкесіне қалай қарауға болады? (Ата-аналардың жауаптары тыңдалады).

Сіздер өте дұрыс айтасыз, балаларда қызығушылықты дамытудың көптеген құралдары бар.

Мен сіздерге қазір көздеріңізді жұмып, ойша сезінуге тырысуды ұсынамын:

- * жеңіл жел;
- * мандариндер мен шыршаның иісі;
- * жазғы күннің нәзік сәулелері;
- * лимон дәмі;
- * сіз котенканы еркелеткеніңізді елестетіп көріңіз;
- * жаңа піскен нанның иісі қандай;
- * сіз арамшөппен жалаң аяқ жүресіз деп елестетіңіз...

Сіздер мұның бәрін елестете алдыңыздар, өйткені сіздер бұл сезімдермен таныссыздар, сіздерде сезімтал тәжірибе бар. Біздің міндетіміз-балаларға жарқын эмоционалды, жанды әсерлер, қоршаған әлем туралы сенімді идеялар жинауға көмектесу. Балаға қоршаған әлемді ашуға, оның бір бөлігі ретінде сезінуге көмектесу маңызды.

Ізденімпаздық көркем әдебиет, байқауды дамытатын, әлемді жан-жақты және бейнелі түрде дамытуға үйрететін жұмбақтар арқылы өте тиімді дамиды. Табиғат туралы балалар фантастикасы баланың санасына да, оның сезімдеріне де әсер етеді. Шығармалардың жарқын бейнелі тілі балаларда белгілі бір көңіл-күй қалыптастырады, қоршаған әлемге деген қызығушылықты арттырады.

Келіңіздер, баланың өмірін қызықты әрі әдемі етейік, балалардың өздері туралы шебер, ақылды, шыдамды идеясын қалыптастыруға тырысайық. Мұның бәрі баланың мектеп жасына дейінгі бала үшін ең жоғары деңгейге деген қызығушылығын қалыптастыруға ықпал етеді. Бұл оның болашақ оқу жетістіктерінің кепілі және кез-келген мәселеге шығармашылық көзқарасы. Мен сізге балалардың қызығушылығын дамыту туралы жадынамалар ұсынамын.

Ата-аналарға қызығушылықты дамытуға арналған жадынама

- Балалардың сұрақтарына мұқият болыңыз.
- Олар үшін балаға ашуланбаңыз, оларды сұрауға тыйым салмаңыз.
- Балаңызға үнемі танымдық қызығушылықтар мен мотивтерді сіңіріңіз.
- Театрларға, көрмелерге, мұражайларға бірлескен жорықтар ұйымдастырыңыз.
- Табиғатқа үнемі серуендеңіз: саябаққа, алаңға, су қоймасына, орманға.
- Балалардың экспериментін ынталандырыңыз.
- Балалармен табиғи, қалдық, материал, қағаз, картон және т. б. қолөнер бұйымдарын жасаңыз.
- Балаларға табиғаттану әдебиеттерін оқыңыз, оның мазмұны туралы сөйлесіңіз.

Ата-аналарға қызығушылықты дамытуға арналған жадынама

- Балалардың сұрақтарына мұқият болыңыз.
- Олар үшін балаға ашуланбаңыз, оларды сұрауға тыйым салмаңыз.
- Балаңызға үнемі танымдық қызығушылықтар мен мотивтерді сіңіріңіз.
- Театрларға, көрмелерге, мұражайларға бірлескен жорықтар ұйымдастырыңыз.
- Табиғатқа үнемі серуендеңіз: саябаққа, алаңға, су қоймасына, орманға.
- Балалардың экспериментін ынталандырыңыз.
- Балалармен табиғи, қалдық, материал, қағаз, картон және т. б. қолөнер бұйымдарын жасаңыз.
- Балаларға табиғаттану әдебиеттерін оқыңыз, оның мазмұны туралы сөйлесіңіз.

Ата-аналарға қызығушылықты дамытуға арналған жадынама

- Балалардың сұрақтарына мұқият болыңыз.
- Олар үшін балаға ашуланбаңыз, оларды сұрауға тыйым салмаңыз.
- Балаңызға үнемі танымдық қызығушылықтар мен мотивтерді сіңіріңіз.
- Театрларға, көрмелерге, мұражайларға бірлескен жорықтар ұйымдастырыңыз.
- Табиғатқа үнемі серуендеңіз: саябаққа, алаңға, су қоймасына, орманға.
- Балалардың экспериментін ынталандырыңыз.
- Балалармен табиғи, қалдық, материал, қағаз, картон және т. б. қолөнер бұйымдарын жасаңыз.
- Балаларға табиғаттану әдебиеттерін оқыңыз, оның мазмұны туралы сөйлесіңіз.

«Мен баламен қалай сөйлесемін?» ата-аналар жиналысы

Мақсаты: ата-аналардың қарым-қатынас тақырыбына қызығушылығын ояту, мектеп жасына дейінгі балаларда қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру. Қарым-қатынасты дамыту жағдайларын анықтау, балалармен ойнаудың практикалық дағдыларын, баламен қарым-қатынастың оң құралдарын алу.

Қатысушылар: тәрбиешілер, ата-аналар, психолог.

Жиналыс барысы

1. Ұйымдастырушылық сәт

Сәлеметсіздер ме, құрметті ата-аналар. Бүгінгі таңда бізде ерекше жағдай бар екенін көресіздер, барлық орындықтар 3 бөлікке бөлінген. Бүгін біз сіздермен сөйлесіп қана қоймай, ойнайтын боламыз.

Ескерту: музыка естіледі. Ата-аналар 3 кіші топқа бөлінген топта жұмыс істейді.

2. Кіріспе бөлім

Ата-аналар жиналысын бастамас бұрын, Мен сіздерге бір-біріңізге «Сәлеметсіз бе» деп айтуды ұсынамын, бірақ біз үшін әдеттегідей емес, ойын арқылы.

Мен «Сәлеметсіз бе» ойынын ойнауды ұсынамын.

Ойын ережелері келесідей:

Сіз 1 минут ішінде үлгеруіңіз керек, мүмкіндігінше көп адамдармен сәлемдесіңіз. Қол алысу арқылы бір-бірімізді қарсы алайық.

Ескерту: ойынның соңында қорытынды шығарылады – қанша рет сәлемдесуге уақыт болды, біреу сәлемдесусіз қалды ма, қазір ойыншылардың көңіл-күйі қандай.

Негізгі бөлім

Психологтың хабарламасы

Әлемде бірдей адамдар жоқ. Біз бәріміз ерекшеленеміз. Бірақ әр адам түсінігі әр түрлі, сол күйінде қабылданады, оның жеке басын бұзбайды, бірақ одан да жақсы, одан да әдемі болуға көмектеседі. Біз әсіресе жақын адамдардан осындай қатынасты бағалаймыз, кейде талап етеміз. Қарым-қатынас мәселесі, оның адамдардың бір - бірімен қарым-қатынасын қалыптастырудағы рөлі-біздің кездесуіміздің тақырыбы. Ата-аналар балаға үлкен қарым-қатынас әлеміне қалай көмектесе алады? Барлық ата-аналар өз баласын бақытты, күлімсіреп, айналасындағылармен қарым-қатынас жасауды білгісі келеді. Бұл әрдайым жұмыс істей бермейді және ересектердің міндеті – балаға құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынастың күрделі әлемін түсінуге көмектесу. Қарым-қатынас қабілеті мыналарды қамтиды:

- 1) басқалармен байланысқа түсуге деген ұмтылыс («мен қалаймын!»);
- 2) қарым-қатынасты ұйымдастыра білу («мен істей аламын!»);
- 3) басқалармен қарым-қатынас кезінде ұстануға тиісті нормалар мен ережелерді білу («мен білемін!»).

Мұның бәрін бала отбасында, балалар тобында және ересектермен – тәрбиешілермен, ата-аналармен қарым-қатынаста үйренеді. Баланың өмірінің осы жағына неғұрлым ертерек назар аударсақ, оның болашақ өмірінде соғұрлым аз проблемалар болады. Басқалармен қарым – қатынастың маңызы өте зор және олардың бұзылуы психикалық дамудың ауытқуларының нәзік көрсеткіші болып табылады. Құрдастарымен аз қарым-қатынас жасайтын және қарым-қатынасты

ұйымдастыра алмау, айналасындағыларға қызықты болу үшін оларды қабылдамайтын бала өзін осал сезінеді, қабылданбайды. Бұл өзін-өзі бағалаудың күрт төмендеуіне, байланыста ұялшақтықтың жоғарылауына, оқшаулануға әкелуі мүмкін. Бұл фактор тұлғаның даму жолында тежегіш болмас үшін балаға басқалармен қарым-қатынас орнатуға көмектесу керек. Мұны қалай жасауға болады? Біздің ата-аналар жиналысы осыған арналады.

Адам қарым-қатынасты ерте жастан үйренеді және қоршаған ортаға, өзара әрекеттесетін адамдарға байланысты оның әртүрлі түрлерін игереді. Бұл күнделікті тәжірибені жинақтау процесінде өздігінен жүреді.

Баламен өзара әрекеттесуді сауатты құру, оның пікірін түсіну және қабылдау үшін Сіз оның жеке ерекшеліктерін ғана емес, сонымен қатар балалық шақтағы қарым-қатынастың дамуының жалпы заңдылықтарын жақсы білуіңіз керек.

Коммуникативті белсенділік балалар психикасының қалыптасуы мен дамуы үшін, сондай-ақ адамның тұлға ретінде қалыптасуы үшін үлкен маңызға ие. Егер бала туылғаннан бастап адамдармен қарым-қатынас жасау мүмкіндігінен айырылса, ол ешқашан мәдени және моральдық жағынан дамыған азамат бола алмас еді.

Қарым-қатынаста алдымен тікелей еліктеу арқылы, содан кейін ауызша нұсқаулар арқылы бала негізгі өмірлік тәжірибеге ие болады. Ол байланысқан адамдар ол үшін осы тәжірибенің тасымалдаушысы болып табылады.

Қарым – қатынас саласы-Баланың психикалық жағдайын, денсаулығын анықтайтын ең күшті көз. Денсаулық психогигиенасының маңызды қағидасын сақтау қажет: "зиян келтірме!". Сондықтан ересектерден балалардың қатысуымен басқа ересектермен де, балалардың өздерімен де қарым-қатынас кезінде ерекше қырағылық қажет. Балалар қоршаған ортада және басқа адамдармен жеке қарым-қатынаста басым болатын қарым-қатынас түрлерін үйренеді. Балада қажетті мінез-құлықты дамыту, оның сөйлеуін дамыту, қарым-қатынасты, ең алдымен, ата-аналардың, ересектердің мысалымен үйретуге болады.

Практикалық бөлім

Шағын топтарда жұмыс істеу

Бүгін біз көп сөйлемейміз, бірақ ойында, шағын топтарда сөйлесуді үйренеміз.

Ескерту: әрбір шағын топ коммуникативті қабілеттерді дамытуға арналған ойындарды сипаттайтын парақтарды алады.

10 минут ішінде микротоп мүшелері ойындардың мазмұнымен танысады, содан кейін әр топтың өкілдері барлық ата-аналармен ойын өткізеді.

1 микротоп: «Рөлдік гимнастика» ойыны

Тапсырманы орындауды ұсыныңыз. Мысалы:

1) белгілі өлеңді келесідей айтыңыз:

- сыбырлап;
- пулемет жылдамдығымен;
- робот сияқты;
- шетелдік ретінде;

2) ұқсас:

- нәресте сияқты;
- үлкен ақсақал сияқты;

- арыстан сияқты;
- піл сияқты;
- 3) күлімсіреу:
 - күн сәулесіндегі мысық сияқты;
 - күннің өзі сияқты;
- 4) отырыңыз:
 - гүлдегі ара сияқты;
 - атқа мінген шабандоз сияқты;
 - Қарабас-Барабас сияқты;
- 5) секіру:
 - шегіртке сияқты;
 - ешкі сияқты;
 - кенгуру сияқты;
- б) қабағыңызды түйіңіз:
 - күзгі бұлт сияқты;
 - ашуланған ана сияқты;
 - ашуланған арыстан сияқты.

Ескерту: ойын шиеленісті жеңілдетуге, эмоционалды жандандыруға бағытталған.

2 микротоп: «Найзағай» ойыны

Әрбір ата-ана бөлмені оңай айналып өтіп, бұлтқа айналады. «Найзағай келе жатыр!» ата-аналар бөлменің ортасына жиналады. Командадан кейін: «найзағай жарқырады!» хормен айқайлайды: «Ба-бах!».

Ескерту: ойын топтың мүшесі ретінде сезінуге мүмкіндік береді, батылдық пен сенімділік береді. Ұсынылған сурет контактілерге ішкі тыйымдарды жеңуге, қатты айқайлауға ықпал етеді

3 микротоп: «Сиқыршы» ойыны

Жүргізуші "сиқырлы таяқшаны" ұстаған ересек адам ертегі кейіпкеріне айналады. Ата-анасы оны мимика арқылы бейнелейді. Ал қалған ата-аналар бұл кейіпкердің не екенін, оның қандай ертегіден екенін болжайды.

Ескерту: бұл ойынға қатысу ұялшақтық, қаттылық сезімін жеңуге көмектеседі.

Рефлексия.

- Сіз өзіңізді жүргізуші ретінде қалай сезіндіңіз?
- Ал орындаушы рөлінде?
- Бейтаныс адамдармен байланыс орнату қиын ба?
- Топта болған кезде өзіңізді жайлы сезінген кезде немесе тапсырманы жалғыз орындау қажет болғанда?

Қорытынды: топтық жұмыс әдісі-қалаған нәтижеге жетудің ең жақсы тәсілі. Бұл басқа адамдармен қарым-қатынасқа байланысты әртүрлі жағдайларды модельдеуге, өзін көпшілік алдында көрсетуге мүмкіндік береді, осылайша оң тәжірибе алуға және өзін-өзі бағалауды түзетуге мүмкіндік береді. Сондықтан біздің балаларымызға өзіне деген сенімділікті, қарым-қатынастың қолайлы түрлерін таба білу үшін топтық қарым-қатынас қажет. Өзіңіз көргендей, мұны ойында жасаған дұрыс.

5. Сынақ ойыны

Енді Мен сіздерге «Балалармен қалай сөйлесесіз?» тест ойынын өткізуді ұсынамын.

Слайдта сөз тіркестері бар. Мен сізге балалармен қарым-қатынаста жиі қолданылатын түрлерін таңдауды ұсынамын.

Ұпайлардың қосындысын есептеу үшін сөз тіркестерінің нөмірлерін жазыңыз.

1. "Сізге қанша рет қайталау керек!"
2. "Маған кеңес беріңізші, өтінемін"
3. "Мен сенсіз не істейтінімді білмеймін!.."
4. "Ал сен кімге сонша ұсқынсыз болдың?"
5. "Сіздің қандай керемет достарыңыз бар!"
6. "Ал, сен кімге ұқсайсың!.."
7. "Міне, мен сенің уақытыңда тамақтандым"
8. "Сен менің тірегімсің және көмекшісің(к)"
9. "Ал, сенің қандай достарың бар!"
10. "Сіз тек не туралы ойлайсыз?!"
11. "Сен менің қандай ақылдысың!"
12. "Ал сен қалай ойлайсың, ұлым (қызым)?"
13. "Барлығының балалары балалар сияқты. Ал сен?!"
14. "Менің ақылдылығым қандай!"

Ескерту: таңдалғаннан кейін бұл сөз тіркестерін бағалау ұпайы деп аталады:

- 1) 2 балл;
- 2) 1 балл;
- 3) 1 балл;
- 4) 1 балл;
- 5) 1 балл;
- 6) 2 балл;
- 7) 2 балл;
- 8) 1 балл;
- 9) 2 балл;
- 10) 2 балл;
- 11) 1 балл;
- 12) 1 балл;
- 13) 2 балл;
- 14) 1 балл.

6. Тест-ойын бойынша қорытындылау

7-8 ұпай-сіз жан балаңызбен жаныңызда тұрасыз. Ол Сізді шын жүректен жақсы көреді және құрметтейді. Сіздің қарым-қатынасыңыз оның жеке басының қалыптасуына ықпал етеді.

9-10 ұпай-сіз баламен қарым-қатынаста сәйкес келмейсіз. Ол сізді құрметтейді, бірақ ол әрқашан сізбен ашық бола бермейді. Оның дамуына кездейсоқ жағдайлар әсер етеді.

11-12 ұпай-сіз балаңызға мұқият болуыңыз керек. Сіз оның беделіне ие боласыз, бірақ сіз келісесіз, билік махаббатты алмастыра алмайды. Сіздің балаңыздың дамуы сізден гөрі жағдайға байланысты.

13-14 ұпай – сіз өзіңізді дұрыс емес жолмен жүргендей сезінесіз. Сіз бен баланың арасында сенімсіздік бар. Кеш болмай тұрып, оған көбірек көңіл бөлуге тырысыңыз, оның сөздерін тыңдаңыз.

7. Практикалық жұмыстың нәтижелері

Балаға ұялшақтықты жеңуге көмектесу, оның қарым – қатынас жасауға деген ұмтылысын қалыптастыру-мұғалімдер мен ата-аналардың ортақ міндеті. Бұл тапсырманы шешуге болады, бірақ бала әлі кішкентай болған кезде мұны істеу керек. Бірге ойланып, ұялшақ балалармен белгілі бір мінез-құлық стилін дамытайық.

Ескерту: ата-аналар ұялшақ балалармен қарым-қатынас пен мінез-құлық ережелерін ұсынады, оларды талқылайды және талдайды.

Ата-аналар жиналысын ұсыныстар түрінде талқылау және шешім қабылдау

1. Балаңыздың танысу шеңберін кеңейтіңіз, достарыңызды жиі шақырыңыз, балаңызды таныс адамдарға қонаққа апарыңыз, серуендеу жолдарын кеңейтіңіз, баланы жаңа жерлерге сабырлы болуға үйретіңіз.
2. Бала үшін үнемі алаңдамаңыз, оны негізінен сіз ойлап тапқан барлық қауіптерден толығымен қорғауға тырысыңыз; бала үшін бәрін өзіңіз жасауға тырыспаңыз, кез-келген қиындықтардың алдын алыңыз. Оған белгілі бір еркіндік пен ашық әрекет өлшемін беріңіз.
3. Баланың өзіне, өз күшіне деген сенімділігін үнемі арттырыңыз.
4. Баланы қарым-қатынасқа байланысты әртүрлі тапсырмаларды орындауға тартыңыз, ұялшақ бала "бөтен" ересектермен байланысқа түсуі керек жағдайларды жасаңыз. Мысалы, дәрігердің қабылдауында, балалар кітапханасында және т. б. "мәжбүрлі" қарым-қатынас жағдайында.
5. Бала үшін өзін тауып, табысқа жететін қандай да бір бизнесті табу маңызды. Ең бастысы, бала кем дегенде бір нәрседе жеңімпаз болады.

Ескерту: ата-аналарға жадынама түрінде ұсыныстар беріледі

8. Қорытынды бөлім

Ұялшақтықтан "өсуге" болатынына қарамастан, сіз әлі де үмітті үзбеуіңіз керек және пассивті күтуіңіз керек және ол қартайған сайын ұялшақтықтан арыла бермейді. Бірақ оң өзгерістер орын алса да, бұл адамдардың жадында бұрынғы сәтсіздіктерден, өткір тәжірибелерден жағымсыз тұнба қалады. Сондықтан бұл жұмысты бүгін қолға алайық. Сізге сәттілік!

